

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

અજિતસિંહ હરનામસિંહ ગુજરાલ

વિ.

મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય

(ફોજદારી અપીલ નં. ૧૯૬૯ / ૨૦૦૯)

[માર્કેડેય કાતજુ અને ચંદ્રમૌલી કૃ. પ્રસાદ, ન્યાયમૂર્તિશ્રી]

દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ – કલમ ૩૦૨ – હત્યા – આરોપીએ પોતાની પત્ની અને ત્રણ બાળકો પર પેટ્રોલ રેડીને તથા તેમને આગ લગાવીને તેમની હત્યા કરી – નીચલી અદાલતો દ્વારા કલમ ૩૦૨ હેઠળ દોષિત ઠેરવીને મૃત્યુદંડની સજા ફરમાવવામાં આવી – અપીલમાં, નિર્ધારિત કરાયું કે: ફરિયાદ પક્ષે પરિસ્થિતિઓની સમગ્ર કડી સ્થાપિત કરી છે, જે આરોપીને ગુનાથી જોડે છે – આરોપીએ પૂર્વયોજનાથી પાશવી અને ભયાનક રીતે આ નીચતાપૂર્ણ હત્યા આચરી હતી – તેણે આકસ્મિક ઉશ્કેરાટમાં આવીને કૃત્ય કર્યું નહોતું – તેનું સુધારણા અને પુનર્વસન શક્ય નથી – તેથી, મૃત્યુદંડની સજા યથાવત્ રાખવામાં આવે છે.

સજા/દંડનિર્ધારણ – મૃત્યુદંડ – ‘અત્યંત વિરલમાંથી વિરલ કેસ’ – ઠરાવાયું: મૃત્યુદંડ માત્ર અત્યંત વિરલમાંથી વિરલ કેસોમાં જ આપવો જોઈએ – હકીકતોના આધારે, આરોપીએ જીવંત વ્યક્તિઓને સળગાવીને મોતને ઘાટ ઉતાર્યા, જે ભોગ બનનારને અસહ્ય પીડા પહોંચાડનારું ભયાનક કૃત્ય છે, અને આ બાબત આરોપીથી અજાણી રહી શકતી નહોતી – આરોપીએ કોઈ અચાનક ક્ષણિક ઉશ્કેરણાના પ્રભાવ હેઠળ કૃત્ય કર્યું નહોતું – મધરાતે આરોપી અને તેની પત્ની વચ્ચે ઝઘડો થયો હતો, પરંતુ આરોપી પોતાના રહેણાંક ફ્લેટમાં મોટી માત્રામાં પેટ્રોલ લાવ્યો હતો તે દર્શાવે છે કે તેણે આ શૈતાની અને જઘન્ય હત્યાનું

પૂર્વયોજનાપૂર્વક અને કાયરતાપૂર્ણ રીતે આયોજન કર્યું હતું – એવો વ્યક્તિ, જે પોતાના પરિવારનું રક્ષણ કરવા બદલે તેમને આવી ફૂર અને બરબર રીતથી મારી નાખે, તેનું સુધારણ કે પુનર્વસન શક્ય નથી – તુલનાત્મક હિસાબ સંપૂર્ણપણે તેના વિરુદ્ધ જાય છે – તેથી, મૃત્યુદંડ માટેની તમામ આવશ્યકતાઓ પૂર્ણ થાય છે – વર્તમાન કેસ અત્યંત વિરલમાંથી વિરલ કેસોની શ્રેણીમાં આવે છે – આરોપીને ફટકારવામાં આવેલ મૃત્યુદંડ યથાવત્ રાખવામાં આવે છે।

મૃત્યુદંડ – મૃત્યુદંડ ફટકારવા માટેના વ્યાપક માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો – દર્શાવવામાં આવ્યા.

કાયદેસર વ્યવસ્થા – મૃત્યુદંડની નાબૂદી – નિર્ધારિત થયું: કાયદાને રદ કરવું અથવા તેમાં સુધારો કરવો ન્યાયતંત્રનું કાર્ય નથી, કારણ કે તે વિધાનમંડળના ક્ષેત્રાધિકારમાં આવે છે – માત્ર વિધાનમંડળ જ મૃત્યુદંડને નાબૂદ કરી શકે છે, અદાલતો નહીં – જ્યાં સુધી કાયદાપુસ્તકમાં મૃત્યુદંડ અસ્તિત્વમાં છે, ત્યાં સુધી કેટલાક કેસોમાં તે ફટકારવો જ પડે, અન્યથા તે ન્યાયતંત્ર દ્વારા મૃત્યુદંડના રદ સમાન ઠરે.

ફરિયાદ પક્ષના જણાવ્યા મુજબ, અપીલકર્તાનો લગ્ન થયેલો હતો અને તેને આશરે ૨૦ વર્ષનો એક પુત્ર તથા અનુક્રમે ૨૨ વર્ષ અને ૧૩ વર્ષની બે પુત્રીઓ હતી. દુર્ભાગ્યપૂર્ણ દિવસે, અપીલકર્તાએ પોતાની પત્ની ‘કેકે’ અને ત્રણ સંતાનોના શરીર પર પેટ્રોલ રેડીને અને તેમને આગ લગાવી તેમની હત્યા કરી હતી. ઉક્ત ઘટના અપીલકર્તા અને ‘કેકે’ ના લગ્ન થયાના ૨૫-૨૭ વર્ષ પછી

બની હતી. નીચલી અદાલતે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ હેઠળ અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવી અપીલકર્તા ઉપર મૃત્યુદંડની સજા ફરમાવી હતી. વડી અદાલતે અપીલ ફગાવી દીધી હતી અને મૃત્યુદંડની સજાને યથાવત્ રાખી હતી. તેથી, અપીલકર્તાએ હાલની અપીલ દાખલ કરી હતી.

અપીલ ફગાવીને, અદાલતે

નિર્ણિત: ૧. ફરિયાદ પક્ષ આરોપીને ગુનાસાથે જોડતી પરિસ્થિતિઓની સંપૂર્ણ કડી સ્થાપિત કરવામાં સફળ થયું છે. [પરા ૪૯] [૧૦૩૦-એચ]

૨.૧. વર્તમાન કેસમાં, અપરાધના કોઈ પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષી ન હોવાથી સંપૂર્ણપણે પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવા પર જ આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. એ સાચું છે કે પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવાના કેસોમાં પ્રેરણા મહત્વપૂર્ણ હોય છે, પરંતુ તેનો અર્થ એવો થતો નથી કે પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવાના દરેક કેસમાં જો ફરિયાદ પક્ષ પ્રેરણાને સંતોષકારક રીતે સાબિત કરવામાં અસમર્થ રહ્યું હોય તો તેનો કેસ અનિવાર્ય રીતે નિષ્ફળ જ જવો જોઈએ. આ બધું કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓ પર આધાર રાખે છે, કારણ કે માણસો ખોટું બોલી શકે છે પરંતુ પરિસ્થિતિઓ ખોટું બોલતી નથી. પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવાના કેસોમાં ફરિયાદ પક્ષે પરિસ્થિતિઓની સંપૂર્ણ કડી સ્થાપિત કરવી આવશ્યક છે, જે આરોપીને અપરાધ સાથે જોડે છે. [ફકરા ૧૪, ૨૦] [૧૦૧૮-ઈ-એફ; ૧૦૨૨-ડી]

વક્કાર અને અન્ય એક વિ. ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય ૨૦૧૧ (૩) એસ.સી.સી. ૩૦૬:
જે.ટી. ૨૦૧૧(૨) એસ.સી. ૫૦૨; કૃષ્ણાન વિ. પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા
પ્રતિનિધિત રાજ્ય ૨૦૦૮(૧૫) એસ.સી.સી. ૪૩૦ શરદ બિર્ધીચંદ સારડા વિ.
મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૮૪ એસ.સી. ૧૬૨૨: ૧૯૮૫ (૧)
એસ.સી.આર. ૮૮; મોહદ. મન્નાન ઉર્ફે અબ્દુલ મન્નાન વિ. બિહાર રાજ્ય
૨૦૧૧(૫) એસ.સી.સી. ૩૧૭ – સંદર્ભિત.

૨.૨. અપીલકર્તાના સાળા ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૩ અથવા અપીલકર્તાની
સાસુ ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૫ના નિવેદન પર અવિશ્વાસ કરવાનો કોઈ કારણ
નથી. તેમના સાક્ષ્ય પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે અપીલકર્તા હુકુમશાહી સ્વભાવનો
વ્યક્તિ હતો, જે પોતાના પરિવાર પર પ્રભુત્વ જમાવવા માગતો હતો અને અત્યંત
ઉગ્ર સ્વભાવનો પણ હતો. તે પોતાની પત્નીને (મૃતકને) ચામડાની પટ્ટી વડે
પણ મારતો હતો. [પરિચ્છેદ ૧૭] [૧૦૨૧-ઈ]

૨.૩. આરોપી અને તેની પત્ની વચ્ચેના સંબંધો તણાવપૂર્ણ હતા તો તેની પત્ની
૨૫ વર્ષ સુધી તેની સાથે શા માટે રહેતી રહી, તેવી રજૂઆત અંગે, ભારતમાં ઘણી
સ્ત્રીઓ પોતાના પતિઓ દ્વારા થતી ખરાબ વર્તણૂક સ્વીકારી લે છે અને તેમની
સાથે રહેતી રહે છે, કારણ કે લગ્નના સમયે દીકરીને તેના માતા-પિતા દ્વારા એવું
કહેવામાં આવે છે કે લગ્ન પછી તેનું સ્થાન તેના પતિ સાથે છે અને તેને પોતાના
પતિ તથા સાસરીયાઓ તરફથી જેવું વર્તન મળે તે સ્વીકારવું પડે. લગ્ન પછી તેને
દરેક પ્રકારનું વર્તન ‘નિભાવો’ કરવાનું રહે છે. તેથી, તેનો પતિ ક્રૂર, નીચ અને

ઘુણાસ્પદ વ્યક્તિ હોય તો પણ તે તેની સાથે રહેતી રહે છે. તેમ છતાં, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે જ્યારે આરોપીના સંતાનો મોટા થયા, ત્યારે તેઓ અપીલકર્તાના હુકમશાહી વર્તનનો વારંવાર વિરોધ કરતા અને તેના સામે પ્રતિકાર વ્યક્ત કરતા, અને તેના કારણે પરિવારમાં ઘણો ઘર્ષણ ઊભો થયો. તેથી, અપીલકર્તાનું પોતાની પત્ની સાથેનું વૈવાહિક જીવન સુખમય નહોતું; વિપરીત રીતે, સ્થિતિ સંપૂર્ણપણે ઉલટી હતી. [પરા ૧૮] [૧૦૨૧-એફ-એચ; ૧૦૨૨-એ]

૨.૪. અપીલકર્તાને આ ભયાનક અને વિકરાળ કૃત્ય કરવા માટે શું પ્રેરક બન્યું તે અંગે કંઈ નિશ્ચિતપણે કહેવું અશક્ય છે, કારણ કે અદાલત કોઈ માનવીના મનમાં પ્રવેશ કરીને તેનો હેતુ શોધી કાઢી શકતી નથી. તે અંગે માત્ર અનુમાન જ કરી શકાય. [પરા ૧૯] [૧૦૨૨-બી-સી]

૨.૫. અંતિમ વખત સાથે જોવામાં આવેલ હોવાનો સિદ્ધાંત ત્યાં લાગુ પડે છે, જ્યાં આરોપી અને મૃતકને અંતિમ વખત જીવંત હાલતમાં સાથે જોવામાં આવ્યા તે સમયબિંદુ અને મૃતક મૃત હાલતમાં મળ્યો તે સમય વચ્ચેનું અંતર એટલું નાનું હોય કે આરોપી સિવાય અન્ય કોઈ વ્યક્તિ ગુનાનો કર્તા હોવાની શક્યતા અશક્ય બની જાય. [પરા ૩૧] [૧૦૨૪-એફ]

મોહદ. આઝાદ ઉર્ફે સામિન વિ. પશ્ચિમ બંગાળ રાજ્ય ૨૦૦૮(૧૫)
એસ.સી.સી. ૪૪૯: ૨૦૦૮ (૧૫) એસ.સી.આર. ૪૬૮; કેન્દ્રીય તપાસ બ્યુરો
મારફતે રાજ્ય વિ. મહેંદર સિંહ દહિયા ૨૦૧૧(૩) એસ.સી.સી. ૧૦૯: ૨૦૧૧

(૧) એસ.સી.આર. ૧૧૦૪; એસ.કે. યુસુફ વિ. પશ્ચિમ બંગાળ રાજ્ય જે.ટી. ૨૦૧૧ (૬) એસ.સી. ૬૪૦ – પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૨.૬. ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૩, ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૪, ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૫ અને ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૧૬ના પુરાવા પર અવિશ્વાસ કરવાનો કોઈ કારણ નથી. તેમનો પુરાવો સંપૂર્ણપણે સ્થાપિત કરે છે કે અપીલકર્તા મધરાત્રીના આશરે પોતાના પત્ની સાથે છેલ્લે જોવામાં આવ્યો હતો અને હકીકતમાં તે સમયે તેની સાથે ઝઘડો કરી રહ્યો હતો. ઘટના સવારે ૪ અથવા ૪.૩૦ વાગ્યે બની હતી અને તેથી, અપીલકર્તા પોતાની પત્ની (મૃતક) સાથે જોવામાં આવ્યો તે સમય અને ઘટના બન્યાનો સમય વચ્ચે માત્ર આશરે ૪ કલાકનો જ સમયગાળો હતો. તેથી, તે પોતાની પત્ની સાથે છેલ્લે જોવામાં આવ્યો હતો અને આ તથા આગ લાગવાની ઘટના વચ્ચે માત્ર ટૂંકો અંતરાલ હતો. [ફકરા ૨૯, ૩૦] [૧૦૨૪-ડી-ઈ]

૨.૭. કારણ કે આરોપી છેલ્લે તેની પત્ની સાથે જોવા મળ્યો હતો અને તેના લગભગ ૪ કલાક બાદ આગ ભભૂંકી ઊઠી હતી, આ ઘટના કેવી રીતે બની તે બાબતે યોગ્ય સમજૂતી આપવાની ફરજ તેની હતી, જે તેણે કરી નથી. તેથી, આરોપીને ગુના સાથે સાંકળતી પરિસ્થિતિઓની કડીમાં આ એક મજબૂત કડી છે. વધુમાં, પીડિતોના મૃત્યુ આરોપીના ઘરમાં થયા હતા અને સાક્ષીઓના નિવેદન મુજબ તે ત્યાં હાજર હતો. ઘટના એવા સમયે બની હતી જ્યારે એવો કોઈ બહારનો વ્યક્તિ અથવા અજાણ્યો માણસ હાજર નહોતો કે જે સામાન્ય રીતે કોઈ

વિરોધ વિના આરોપીના ઘરમાં પ્રવેશ્યો હોય, અને વધુમાં રાત્રિના સમયે આરોપી પોતાના જ ઘરમાં હાજર હોય તે અત્યંત સ્વાભાવિક બાબત હતી. [પરા ૩૨, ૩૩] [૧૦૨૪-એચ; ૧૦૨૫-એ-બી]

૨.૮. ઘટનાના અનુસંધાને આરોપીનું ઘટનાસ્થળેથી અચાનક ગાયબ થઈ જવું, આરોપીને ગુનાથી જોડતી પરિસ્થિતિઓની શૃંખલામાં એક વધુ કડી છે. આરોપીની આવૃત્તિ એવી છે કે તેને સંદેશ મળ્યો હતો કે દિલ્હી ખાતે રહેતી તેની બહેન, જે કેન્સરની પીડામાં હતી, તેની સ્થિતિ ગંભીર બની હતી, તેથી તે તેની પાસે રહેવા માટે મુંબઈથી તાત્કાલિક નીકળી ગયો. આ કહાની જરાય વિશ્વસનીય નથી, કારણ કે આવી સ્થિતિમાં વ્યક્તિ સામાન્ય રીતે મુંબઈથી દિલ્હી વિમાન દ્વારા જાય, જેમાં બે કલાક લાગે છે, અને કાર દ્વારા ન જાય, કારણ કે તે પ્રવાસમાં ઘણા દિવસો લાગી જાય. અપીલકર્તા પાસે નાણાંની કોઈ અછત નહોતી, કારણ કે તેની પાસે રૂપિયા ૭,૬૮,૦૮૦/- રોકડ મળેલ હતી. અપીલકર્તા પ્રથમ કાર દ્વારા અજમેરની દરગાહે પોતાની બહેન માટે પ્રાર્થના કરવા ગયો હતો, એવી રજૂઆત સ્વીકાર્ય નથી, કારણ કે તે પોતાની બહેનને મળ્યા પછી અનુસંધાને જ દરગાહે જઈ શક્યો હોત. પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૪ હેઠળ વ્યક્તિઓના સ્વાભાવિક વર્તન અંગે અનુમાન કરવામાં આવે છે. [પરા ૩૪, ૩૫] [૧૦૨૫-સી-જી]

૨.૯. વડી અદાલતનો આ આદેશ કે એલિબીનો બચાવ સંપૂર્ણપણે ખોટો અને બનાવટી હતો, સ્વીકારવામાં આવે છે. [પરા ૩૭] [૧૦૨૪-બી]

૨.૧૦. આરોપી રૂ. ૭,૬૮,૦૮૦/- ની રોકડ રકમ તથા ૭ સફારી સૂટ સાથે, અને તે પણ ડ્રાઈવર કે સહાયક વિના, જ્યારે આ બધાં લોકો તેને સરળતાથી ઉપલબ્ધ હતા, ગુનાની ઘટનાસ્થળ પરથી શા માટે ભાગી ગયો તે અંગે અનુમાન કરવું મુશ્કેલ છે. સંપૂર્ણ શક્ય છે કે આ ભયાનક ગુનો આચર્યા પછી આરોપીને પોતે જ પોતાના ગુનાની ગંભીરતાનો અહેસાસ થયો હોય અને આ આઘાતગ્રસ્ત સ્થિતિમાં તે ઘટનાસ્થળ પરથી ભાગી ગયો હોય. છતાં, આ માત્ર અનુમાન છે અને તેના પરથી કંઈ નિષ્પત્તિ થતું નથી. [પરા ૩૮] [૧૦૨૭-સી-ડી]

૨.૧૧. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સામાન્ય રીતે આરોપી અને તેની પત્ની એક શયનખંડમાં સૂતા હતા, જ્યારે ૩ બાળકો બીજા શયનખંડમાં સૂતા હતા. જોકે, તમામ ૪ પીડિતો બાળકોના શયનખંડમાં દાઝેલી હાલતમાં મળ્યા હતા. ફરિયાદ પક્ષે આ બાબતનું એવું સ્પષ્ટીકરણ આપ્યું હતું કે ૯.૪.૨૦૦૩ ની રાત્રે જ્યારે આરોપી પોતાની હોટલમાંથી આવ્યો ત્યારે તેનો પોતાની પત્ની સાથે ઉગ્ર ઝગડો થયો હતો અને આ ઝગડાને કારણે પત્નીએ આરોપી સાથે નહીં પરંતુ બાળકો સાથે સુવાનો નિર્ણય કર્યો હતો. આ આવૃત્તિ ઘણી સંભાવ્ય જણાય છે, અને તમામ ૪ મૃતદેહો એક જ શયનખંડમાં મળ્યા હતા તે હકીકતમાંથી બચાવ પક્ષ વિશેષ કંઈ કાઢી શકતું નથી. [પરા ૩૯] [૧૦૨૭-ઈ-એફ]

૨.૧૨. જ્યારે આગ સંપૂર્ણપણે બુઝાઈ ગયા પછી પોલીસ પક્ષે આરોપીના મકાનનો પંચનામો કર્યો અને જ્યારે ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૧ દ્વારા એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં આવી, ત્યારે પી.એસ.આઈ.એ હોલની ઉત્તર બાજુ

આવેલ શયનખંડમાં પથારી ઉપર, એટલે કે પથારીના ગાદલા પર, ૧૦ લિટરનું સફેદ પ્લાસ્ટિકનું કેન જોયું હતું અને તેમાં થોડું પેટ્રોલ હતું. એ પણ જાણવા મળ્યું અને નોંધાયું કે તે કેન નવું હતું. આ હકીકત છે કે ચારેય રહેવાસીઓને પેટ્રોલનો ઉપયોગ કરીને સળગાવીને મોતને ઘાટ ઉતારવામાં આવ્યા હતા. તેથી, તેમાં થોડું પેટ્રોલ ધરાવતું ૧૦ લિટરનું કેન મળ્યાનો નિષ્કર્ષ સ્પષ્ટ દર્શાવે છે કે ચારેય વ્યક્તિઓને સળગાવવા અને મારી નાખવા પૂરતી માત્રામાં પેટ્રોલ આરોપી દ્વારા લાવવામાં આવ્યું હતું. [પરિષેદ ૪૦] [૧૦૨૭-જી-એચ; ૧૦૨૮-એ]

૨.૧૩. ફરિયાદ પક્ષે વધુમાં એક વધુ પુરાવાનો ભાગ પણ રજૂ કર્યો હતો, જે પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૨૭ હેઠળ આરોપીની જાણ મુજબ થયેલી જમી સ્વરૂપે છે. આ સંદર્ભમાં, ફરિયાદ પક્ષે ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૧૪-પંચ સાક્ષીની તપાસ કરી અને આંકો સાબિત કર્યા, જે પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૨૭ હેઠળ આરોપીનું નિવેદન તથા જમીનું પંચનામું છે. ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૧૪એ જણાવ્યું હતું કે ૧૪મી એપ્રિલ, ૨૦૦૩ના રોજ તેને પોલીસ દ્વારા બોલાવવામાં આવ્યો હતો, કારણ કે આરોપીએ સ્વૈચ્છિક નિવેદન આપ્યું હતું કે તે પ્લાસ્ટિકના કેનમાંથી પેટ્રોલ જે ડોલમાં લીધું હતું તે ડોલ બતાવશે. આ નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું અને ત્યારબાદ આરોપી પોલીસ પક્ષને તેના ફ્લેટ સુધી લઈને ગયો હતો. ફ્લેટની સીલ દૂર કરવામાં આવી હતી અને તે ફ્લેટના સ્નાનગૃહમાંથી આરોપીએ લાલ ડોલ બતાવી હતી. ઉક્ત ડોલ રાસાયણિક વિશ્લેષકને મોકલવામાં આવી હતી, જેમણે અહેવાલ આપ્યો હતો કે તે ડોલમાં પેટ્રોલની

હાજરી અંગે હકારાત્મક પરિણામ મળ્યું હતું. તેનો અર્થ એ થાય છે કે ઉક્ત ડોલનો ઉપયોગ ચારેય પીડિતો પર પેટ્રોલ રેડવા માટે કરવામાં આવ્યો હતો. [ફકરો, ૪૧ ૪૨] [૧૦૨૮-બી-ઈ]

૨.૧૪. લાલ બાલદીની જમી પોલીસ દ્વારા બનાવટી હતી તેવી રજૂઆત સ્વીકારી શકાય તેવી નથી. ૧૦મી એપ્રિલ, ૨૦૦૩ના રોજ આરોપીના ફ્લેટની તલાશી લેવામાં આવી હતી, તે સાચું છે, પરંતુ તે દિવસે જો ઉક્ત બાલદી જોવામાં આવી હોય તો પણ તપાસ અધિકારીએ તેની મહત્વતા સમજી ન હતી, તે સંપૂર્ણ સ્વાભાવિક છે. ચાર પીડિતો ઉપર પેટ્રોલ છાંટવા અથવા ફેલાવવા માટે આ બાલદીનો ઉપયોગ થયો હશે, તેવી કલ્પના કે સમજ તેઓ કરી શક્યા ન હતા. આરોપીએ ખુલાસો નિવેદન આપ્યા પછી જ તેમને તેની જાણ થઈ અને ત્યારબાદ તેમણે ઉક્ત બાલદી જપ્ત કરી. મામલાના અન્ય પાસાઓ અંગે તપાસ અધિકારી સત્યનિષ્ઠ અને નિષ્ઠાવાન જણાય છે. તપાસ અધિકારીની સદ્ભાવનાની શંકા કરવા માટે કોઈ કારણ નથી અને તેથી નોંધ પર એવું કંઈ નથી જેથી એવો અનુમાન કરી શકાય કે આરોપી વિરુદ્ધનો કેસ મજબૂત બનાવવા માટે પોલીસ દ્વારા ઉક્ત બાલદી મૂકવામાં આવી હતી. [પરા ૪૩, ૪૪] [૧૦૨૮-એફ; ૧૦૨૯-એ-સી]

૨.૧૫. અપીલકર્તાની આ રજૂઆતથી કોઈ પરિણામ નિષ્પન્ન થતું નથી કે તેણે ૧૦.૪.૨૦૦૩ના રોજ મુંબઈમાં આવેલ પોતાનો ફ્લેટ છોડ્યા પછી પોતાની સાસુને ફોન કોલ્સ કર્યા હતા. પુરાવામાં આવ્યું છે કે આરોપીનો પુત્ર એ.એસ.

વ્યવસાય સંભાળી રહ્યો હતો, અને જો આરોપી ૩ થી ૪ દિવસ માટે બહાર જતો હોય તો તેને પોતાના પુત્ર, પોતાની પત્ની અને અન્ય સંબંધીઓ પાસેથી ફોન આવવાની તથા તેમને ફોન કરવાની અપેક્ષા રાખવી સ્વાભાવિક હતી, પરંતુ એવું કરવામાં આવ્યું નહોતું. [ફકરો ૪૫] [૧૦૨૯-ડી]

૨.૧૬. અપીલકર્તાએ રજૂ કર્યું કે ફરિયાદ પક્ષના કેસ મુજબ ચારેય પીડિતો એક જ શયનખંડમાં હતા; બે મૃતદેહો પથારી પર મળ્યા હતા અને બે જમીન પર પડેલા હતા; જો ચારેય પીડિતો એક જ પથારી પર સુતા હતા, તો બે મૃતદેહો જમીન પર કેવી રીતે મળ્યા; અને જો ચારેય પીડિતોના શરીર પર પેટ્રોલ છાંટવામાં આવ્યું હતું, તો આરોપીએ તેમને આગ લગાડે તે પહેલાં તેમનામાંથી કોઈ જાગ્યો કેમ નહીં. ૧૦ લિટરની કેનનું અસ્તિત્વ અને ડોલનો ઉપયોગ સ્પષ્ટ દર્શાવે છે કે પેટ્રોલનો મોટા પ્રમાણમાં ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. ડોલનો ઉપયોગ ફરિયાદ પક્ષના કેસને વધુ મજબૂત બનાવે છે, કારણ કે જો પેટ્રોલ કેનમાંથી છાંટવામાં આવ્યું હોત, તો ચારેય વ્યક્તિઓના તમામ મૃતદેહો, પથારી અને આસપાસના વિસ્તારને આવરી લેવા માટે સમય લાગ્યો હોત. પરંતુ ડોલનો ઉપયોગ સ્પષ્ટ દર્શાવે છે કે પેટ્રોલનું છાંટકાવ એક જ ક્ષણમાં થઈ શકતું હતું અને ડોલનો ઉપયોગ કરીને પેટ્રોલનું પૂરતું છાંટકાવ કરી શકાય તેમ હતું, અને ત્યારબાદ પેટ્રોલને આગ લગાડવા માટે પાંચ સેકન્ડ પણ લાગ્યા ન હોત. પેટ્રોલ અતિ દહનશીલ પદાર્થ છે. સંભવ છે કે વાસ્તવિક મૃત્યુ થવા પહેલાં બે વ્યક્તિઓ પથારી પરથી લપસી નીચે આવી જમીન પર પડ્યા હોય. આ બધું

માત્ર અનુમાન છે, જેના આધારે કોઈ નિષ્કર્ષ નીકળતો નથી. કારણ કે કોઈ પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષીઓ નહોતા, અને કારણ કે ગુના થવા પહેલાં થોડા કલાકો અગાઉ આરોપીની હાજરી સાબિત થઈ છે, તેથી આ બધાનું સ્પષ્ટીકરણ આપવાનું આરોપીનું કર્તવ્ય હતું. [પરિણેદ ૪૬] [૧૦૨૯-એફ-એચ; ૧૦૩૦-એ-બી]

૨.૧૭. દંડ પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળ અનેક પરિસ્થિતિઓ આરોપીને રજૂ કરવામાં આવી નહોતી; અને જે પરિસ્થિતિઓ તેની દંડ પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળની પૂછપરછમાં તેને રજૂ કરવામાં આવી નહોતી, તે તેની વિરુદ્ધ ઉપયોગમાં લઈ શકાય નહીં, એવી રજૂઆતમાં કોઈ સાર નથી. દંડ પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીના નિવેદનોનું સાવચેતીપૂર્વક પરીક્ષણ કરતાં જાણવા મળે છે કે તમામ સંબંધિત પરિસ્થિતિઓ અંગે તેને કુલ ૧૬૮ પ્રશ્નો પૂછવામાં આવ્યા હતા. [પરા ૪૭] [૧૦૩૦-સી-ડી]

સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. વિ. મોહદ. ઇક્કમ જે.ટી. ૨૦૧૧ (૬) એસસી ૬૫૦ – નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો.

૨.૧૮. અપીલકર્તાના પુત્ર ઉપર થયેલા કાપાના ઘા ફરિયાદ પક્ષે સમજાવ્યા નથી એવી રજૂઆત અંગે કહેવું હોય તો, કોઈ પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષીઓ નહોતા અને ફરિયાદ પક્ષનો સમગ્ર મામલો પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવા પર આધારિત છે, તેથી આ ઈજાઓ સમજાવવાનો ભાર ફરિયાદ પક્ષ પર ભાગ્યે જ આવે; વિપરીત રીતે, ઘટનાના સમયે હાજર રહેલા અપીલકર્તા માટે, જેમ કે એવું નિષ્કર્ષિત થયું છે, તે

ઈજાઓનું સ્પષ્ટીકરણ કરવું જરૂરી હતું. વધુમાં, ઈજાઓ સમજાવવાનો પ્રશ્ન સામાન્ય રીતે ત્યારે ઊભો થાય છે જ્યારે ઈજાઓ આરોપી પર થયેલી હોય, પીડિત પર નહીં. કોઈ પણ સ્થિતિમાં, ફરિયાદ પક્ષે સમજાવ્યું છે કે આ ઈજાઓ સ્થળ પરથી મળેલા તૂટેલા કાચના ટુકડાઓને કારણે થયેલી હતી. [ફકરો ૪૮] [૧૦૩૦-ઈ-જી]

૩.૧. કલમ ૩૦૨ હત્યાના ગુનાને માટેની સજા નિર્ધારિત કરે છે. તે મૃત્યુદંડ અથવા આજીવન કારાવાસ તથા દંડની સજા નક્કી કરે છે. એકવાર કલમ ૩૦૨ હેઠળ હત્યાના ગુનામાં આરોપીને અદાલત દ્વારા દોષિત ઠરાવવામાં આવે, ત્યારબાદ તેને મૃત્યુદંડ અથવા આજીવન કારાવાસમાંથી કોઈ એક સજા ફરમાવવી આવશ્યક બને છે. અદાલતને તેનાથી ઓછી કોઈ સજા ફરમાવવાનો અધિકાર નથી. જો આરોપીની દોષિતતા અંગે વાજબી શંકા હોય, તો એકમાત્ર યોગ્ય નિર્ણય તેને નિર્દોષ છૂટકારો આપવાનો છે, આજીવન કારાવાસથી ઓછી સજા ફરમાવવાનો નહીં. [ફકરા ૫૩, ૫૪] [૧૦૩૩-એચ; ૧૦૩૪-એ-બી]

સંતોષ વિ. એમપી રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૭૫ એસસી ૬૫૪: ૧૯૭૫(૩) એસસીઆર ૪૬૩ – પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૩.૨. ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૫૪(૩) માં, મૃત્યુદંડ ફરમાવવાના સંદર્ભે ન્યાયાધીશનો વિવેકાધિકાર સંકુચિત કરવામાં આવ્યો છે, કારણ કે હવે અદાલતે મૃત્યુદંડની સજા ફરમાવા માટે વિશેષ કારણો દર્શાવવાના રહે છે. હવે હત્યાના ગુનામાં દંડ નિર્ધારિત કરવાની બાબતમાં આજીવન કેદને

નિયમ અને મૃત્યુદંડને અપવાદ બનાવવામાં આવ્યો છે. [પરા ૫૭] [૧૦૩૫-એચ; ૧૦૩૬-એ]

૩.૩. મૃત્યુદંડ માત્ર અતિ દુર્લભમાં દુર્લભ એવા કેસોમાં જ આપવો જોઈએ. આ તેવા જ કેસોમાંનો એક છે. જીવતા મનુષ્યોને સળગાવીને મારી નાખવું એક ભયાનક કૃત્ય છે, જે પીડિતને અસહ્ય વેદના પહોંચાડે છે, અને આ બાબત અપીલકર્તાને અજ્ઞાત હોઈ શકે તેમ નહોતી. વર્તમાન કેસમાં, આરોપીએ કોઈ અચાનક ક્ષણિક ઉશ્કેરણીના આધારે કૃત્ય કર્યું નહોતું. નિઃસંદેહ છે કે મધરાતે તેના અને તેની પત્ની વચ્ચે ઝઘડો થયો હતો, પરંતુ તેણે તેના નિવાસસ્થાનના ફ્લેટમાં મોટી માત્રામાં પેટ્રોલ લાવ્યું હતું એ હકીકત દર્શાવે છે કે તેણે આ શૈતાની અને ઘૃણાસ્પદ હત્યાનું પૂર્વયોજન કરીને નીચ અને કાયરતાપૂર્વક આયોજન કર્યું હતું. અપીલકર્તા જેવો વ્યક્તિ, જે પોતાના પરિવારનું રક્ષણ કરવાની પોતાની ફરજ બજાવવાના બદલે તેમને આવી ફૂર અને અમાનુષિક રીતથી મારી નાખે, તે સુધારી શકાય અથવા પુનર્વસિત થઈ શકે એવો નથી. પરિસ્થિતિઓનું તુલનાપત્ર તેની વિરુદ્ધ ભારે પ્રમાણમાં જાય છે અને તેથી, તેને ફટકારવામાં આવેલ મૃત્યુદંડ યથાવત્ રાખવામાં આવે છે. [પરા ૯૫, ૯૬ અને ૯૭] [૧૦૫૦-ડી-જી-એફ]

બચન સિંહ વિ. પંજાબ રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૮૦ એસ.સી. ૮૯૮ - પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૩.૪. સામાન્ય હત્યાઓ અને એવી હત્યાઓ, જે ફૂર, ભયાનક અથવા વિકરાળ સ્વરૂપની હોય, તેમના વચ્ચે ભેદરેખા દોરવી આવશ્યક છે. પ્રથમ પ્રકારના કેસોમાં આજીવન કારાવાસની સજા થવી જોઈએ, જ્યારે બીજા પ્રકારના કેસો અતિ દુર્લભમાંથી પણ અતિ દુર્લભ કેસોની શ્રેણીમાં આવે છે, અને તેથી, મૃત્યુદંડની સજા થવી જોઈએ. [પેરા ૯૮] [૧૦૫૦-એચ; ૧૦૫૧-એ]

મોહદ. મન્નાન @ અબ્દુલ મન્નાન વિ. બિહાર રાજ્ય (૨૦૧૧) ૫ એસસીસી ૩૧૭ – પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૩.૫. ‘અત્યંત દુર્લભમાંથી દુર્લભ કેસો’ એવો પ્રયોગ સંપૂર્ણ ચોકસાઈ સાથે વ્યાખ્યાયિત કરી શકાય તેમ નથી. મૃત્યુદંડ માત્ર અત્યંત દુર્લભમાંથી દુર્લભ કેસોમાં જ આપવો જોઈએ, એ જ હકીકતનો અર્થ એવો થાય છે કે કેટલાક કેસોમાં તે આપવો જોઈએ, એવો નથી કે તે ક્યારેય આપવો જ નહીં જોઈએ. તે ક્યારે આપવો જોઈએ તેના સંબંધમાં વ્યાપક માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો મચ્છી સિંહના કેસમાં નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યા છે, અને અનેક નિર્ણયોમાં તેનું અનુસરણ કરવામાં આવ્યું છે. જ્યાં હત્યા વિકૃત, શૈતાની, ઘૃણાસ્પદ અથવા અતિ નીચ તથા કાયરતાપૂર્ણ ઢબે કરવામાં આવી હોય જેથી સમાજમાં તીવ્ર અને અતિશય આક્રોશ ઉત્પન્ન થાય, અને જ્યારે સમાજની સામૂહિક અંતરાત્મા સ્તબ્ધ થઈ જાય અથવા ગંભીર રીતે આઘાત પામે, ત્યાં આરોપી મૃત્યુદંડને પાત્ર બને છે. એ પણ જોવાનું રહે છે કે શું આરોપી સમાજ માટે સંકટરૂપ છે અને શાંતિપૂર્ણ તથા સુમેળભર્યા સહઅસ્તિત્વને ધમકી પહોંચાડતા એ જ રીતે વર્તતો રહે છે કે નહીં. અદાલતે

વધુમાં તપાસ કરીને આ માન્યતા બનાવવી જરૂરી છે કે આરોપીમાં સુધારણા કે પુનર્વસન શક્ય નથી અને તે પોતાના ગુનાહિત કૃત્યો ચાલુ જ રાખશે. તેથી, મૃત્યુદંડ લાદવાનો પ્રશ્ન વિચારતાં ઉગ્ર બનાવતા અને શમક સંજોગોની તુલનાત્મક ચાટી તૈયાર કરવી આવશ્યક છે અને ન્યાયસંગત સમતોલન સ્થાપિત કરવું જોઈએ. ઉલ્લેખિત કારણોસર આ દષ્ટિકોણ સ્વીકારવામાં આવે છે અને વર્તમાન કેસમાં મૃત્યુદંડ માટેની બધી આવશ્યકતાઓ પૂર્ણ થાય છે. [પરા ૯૯, ૧૦૦ અને ૧૦૧] [૧૦૫૨-ડી-એચ]

મછી સિંહ અને અન્ય વિ. પંજાબ રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૮૩ એસ.સી. ૯૫૭ : ૧૯૮૩ (૩) એસ.સી.આર. ૪૧૩ – પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

સુંદર સિંહ વિ. ઉત્તરાંચલ રાજ્ય (૨૦૧૦) ૧૦ એસીસી ૬૧૧: ૨૦૧૦ (૧૧) એસસીઆર ૯૨૭; સી. મુનિયપ્પન વિ. ટી. એન. રાજ્ય (૨૦૧૦) ૯ એસીસી ૫૬૭: ૨૦૧૦ (૧૦) એસસીઆર ૨૬૨; એમ. એ. એન્ટોની વિ. કેરળ રાજ્ય (૨૦૦૯) ૬ એસીસી ૨૨૦: ૨૦૦૯ (૬) એસસીઆર ૮૨૯; જગદીશ વિ. એમ. પી. રાજ્ય (૨૦૦૯) ૯ એસીસી ૪૯૫: ૨૦૦૯ (૧૪) એસસીઆર ૭૨૭; પ્રજીત કુમાર સિંહ વિ. બિહાર રાજ્ય (૨૦૦૮) ૪ એસીસી ૪૩૪: ૨૦૦૮ (૫) એસસીઆર ૯૬૯; રામ સિંહ વિ. સોનિયા (૨૦૦૭) ૩ એસીસી ૧: ૨૦૦૭ (૨) એસસીઆર ૬૫૧; ચુ.પી. રાજ્ય વિ. સતીશ (૨૦૦૫) ૩ એસીસી ૧૧૪: ૨૦૦૫ (૨) એસસીઆર ૧૧૩૨; હોલીરામ બોર્ડોલોઈ વિ. આસામ રાજ્ય (૨૦૦૫) ૩ એસીસી ૭૯૩: ૨૦૦૫ (૩) એસસીઆર ૪૦૬; સાઈબત્રા વિ.

કર્ણાટક રાજ્ય (૨૦૦૫) ૪ એસીસી ૧૬૫: ૨૦૦૫ (૩) એસસીઆર ૭૬૦; કરણ સિંહ વિ. યુ.પી. રાજ્ય (૨૦૦૫) ૬ એસીસી ૩૪૨; ગુરમીત સિંહ વિ. યુ.પી. રાજ્ય (૨૦૦૫) ૧૨ એસીસી ૧૦૭: ૨૦૦૫ (૩) સપ્લ. એસસીઆર ૬૫૧; સુશીલ મુર્મુ વિ. ઝારખંડ રાજ્ય (૨૦૦૪) ૨ એસીસી ૩૩૮: ૨૦૦૩ (૬) સપ્લ. એસસીઆર ૧૧૦૨; રાજસ્થાન રાજ્ય વિ. ખેરાજ રામ (૨૦૦૩) ૮ એસીસી ૨૨૪: ૨૦૦૩ (૨) સપ્લ. એસસીઆર ૮૬૧; ઓમ પ્રકાશ વિ. ઉત્તરાંચલ રાજ્ય (૨૦૦૩) ૧ એસીસી ૬૪૮: ૨૦૦૨ (૪) સપ્લ. એસસીઆર ૬૨૩; ગુરદેવ સિંહ વિ. પંજાબ રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૨૦૦૩ એસસી ૪૧૮૭: ૨૦૦૩ (૨) સપ્લ. એસસીઆર ૮૦; પ્રવીણ કુમાર વિ. કર્ણાટક રાજ્ય (૨૦૦૩) ૧૨ એસીસી ૧૯૯; સુરેશ વિ. યુ. પી. રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૨૦૦૧ એસસી ૧૩૪૪: ૨૦૦૧ (૨) એસસીઆર ૨૬૩; મોલાઈ વિ. એમ. પી. રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૨૦૦૦ એસસી ૧૭૭: ૧૯૯૯ (૪) સપ્લ. એસસીઆર ૧૦૪; રામદેવ ચૌહાણ વિ. આસામ રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૨૦૦૦ એસસી ૨૬૭૯: ૨૦૦૦ (૨) સપ્લ. એસસીઆર ૨૮; નારાયણ ચેતનરામ ચૌધરી વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૨૦૦૦ એસસી ૩૩૫૨: ૨૦૦૦ (૩) સપ્લ. એસસીઆર ૧૦૪; યુ.પી. રાજ્ય વિ. ધર્મેન્દ્ર સિંહ એ.આઈ.આર. ૧૯૯૯ એસસી ૩૭૮૯: ૧૯૯૯ (૩) સપ્લ. એસસીઆર ૫૨; રોની વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૯૮ એસસી ૧૨૫૧: ૧૯૯૮ (૨) એસસીઆર ૧૬૨; સુરજા રામ વિ. રાજસ્થાન રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૯૭ એસસી ૧૮: ૧૯૯૬ (૬) સપ્લ. એસસીઆર ૭૮૩; ઉમાશંકર પાંડા વિ. એમ.પી. રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૯૬

એસસી ૩૦૧૧: ૧૯૯૬ (૨) એસસીઆર ૧૧૫૪; રવજી વિ. રાજસ્થાન રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૯૬ એસસી ૭૮૭: ૧૯૯૫ (૬) સપ્લ. એસસીઆર ૧૯૫; સુરેશ ચંદ્ર બહરી વિ. બિહાર રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૯૪ એસસી ૨૪૨૦: ૧૯૯૪ (૧) સપ્લ. એસસીઆર ૪૮૩; ભેરુ સિંહ વિ. રાજસ્થાન રાજ્ય (૧૯૯૪) ૨ એસીસી ૪૬૭: ૧૯૯૪ (૧) એસસીઆર ૫૫૯; સેવકા પેરુમલ વિ. ટી. એન. રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૯૧ એસસી ૧૪૬૩: ૧૯૯૧ (૨) એસસીઆર ૭૧૧; સુદામ @ રાહુલ કનીરામ જાધવ વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય ફોજદારી અપીલ નં. ૧૮૫-૧૮૬ સન ૨૦૧૧, જેનો નિર્ણય ૪.૭.૨૦૧૧ના રોજ કરવામાં આવ્યો; રણજીત સિંહ વિ. રાજસ્થાન રાજ્ય (૧૯૮૮) ૧ એસીસી ૬૩૩; અતબીર વિ. એનસીટી દિલ્હી સરકાર એ.આઈ.આર. ૫૦૭૦ એસસી ૩૪૭૭: ૫૦૭૦ (૯) એસસીઆર ૬૯૩; સુરેન્દ્ર કોલી વિ. યુ.પી. રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૨૦૧૧ એસસી ૯૭૦; ભગવન દાસ વિ. દિલ્હી (એનસીટી) રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૨૦૧૧ એસસી ૧૮૬૩; પ્રકાશ કદમ વિ. આર. વી. ગુપ્તા એ.આઈ.આર. ૫૦૭૧ એસસી ૧૯૪૫; સત્ય નારાયણ તિવારી વિ. યુ.પી. રાજ્ય (૨૦૧૦) ૧૩ એસીસી ૬૮૯: ૨૦૧૦ (૧૨) એસસીઆર ૧૧૩૭ – સંદર્ભિત.

ફરમાન વિ. જ્યોર્જિયા ૪૦૮ યુ.એસ. ૨૩૮ (૧૯૭૨); ગ્રેગ વિ. જ્યોર્જિયા ૪૨૮ યુ.એસ. ૧૫૩ (૧૯૭૬) – નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો.

સ્ટેનલી ઈ. ગ્રુપ્પ દ્વારા સંપાદિત ‘થિયરીઝ ઓફ પનિશમેન્ટ’; ટેડ હોન્ડેરિય દ્વારા ‘પનિશમેન્ટ’; ફિલિપ બીન દ્વારા ‘પનિશમેન્ટ’; ઈર્વિન ઈઝેનબર્ગ દ્વારા સંપાદિત ‘ધ ડેથ પેનલ્ટી’; થોર્સ્ટન સેલેન દ્વારા ‘ધ પેનલ્ટી ઓફ ડેથ’; રોજર હૂડ દ્વારા ‘ધ ડેથ પેનલ્ટી’નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો.

૬. ફક્ત વિધાનમંડળ જ મૃત્યુદંડને રદ કરી શકે છે, અદાલતો નહીં. જેટલા સમય સુધી કાયદાપુસ્તકમાં મૃત્યુદંડ અસ્તિત્વમાં છે, તેટલા સમય સુધી તે કેટલાક કેસોમાં ફરમાવવો જ પડે; અન્યથા તે ન્યાયતંત્ર દ્વારા મૃત્યુદંડના રદ સમાન ગણાશે. કાયદાને રદ કરવું કે તેમાં સુધારો કરવો ન્યાયતંત્રનું કાર્ય નથી, કારણ કે તે વિધાનમંડળના ક્ષેત્રાધિકારમાં આવે છે. [ફરો ૧૦૧] [૧૦૫૩-બી]

કોમન કોઝ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા ૨૦૦૮(૫) એસ.સી.સી. ૫૧૧ – ઉપર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

કેસ કાનૂન સંદર્ભ:

૨૦૧૧ (૩) એસ.સી.સી. ૩૦૬નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. ફરો ૨૦

૨૦૦૮ (૧૫) એસ.સી.સી. ૪૩૦ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. પરા ૨૦

૧૯૮૫ (૧) એસ.સી.આર. ૮૮ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. પરિચ્છેદ ૨૦

૨૦૧૧(૫) એસસીસી ૩૧૭ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો. ફરો ૨૦

૨૦૦૮ (૧૫) એસ.સી.આર. ૪૬૮ પર નિર્ભર કરવામાં આવ્યું. પરિચ્છેદ ૩૧

૨૦૧૧ (૧) એસસીઆર ૧૧૦૪ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો. ફકરો ૩૧

જે.ટી. ૨૦૧૧ (૬) એસસી ૬૪૦ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો. પરિચ્છેદ ૩૧

જે.ટી. ૨૦૧૧ (૬) એસસી ૬૫૦ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. પરા ૪૭

૪૦૮ યુએસ ૨૩૮ (૧૯૭૨) નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો. પરા ૫૦

૪૨૮ યુએસ ૧૫૩ (૧૯૭૬) નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. પરા ૫૦

૧૯૭૫ (૩) એસસીઆર ૪૬૩ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો. પરિચ્છેદ ૫૪

૨૦૧૦ (૧૧) એસ.સી.આર. ૯૨૭ નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો. પરિચ્છેદ ૬૩

૨૦૧૦ (૧૦) એસ.સી.આર. ૨૬૨ નો સંદર્ભ લેવાયો. પરિચ્છેદ ૬૪

૨૦૦૯ (૬) એસ.સી.આર. ૮૨૯ નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો. ફકરો ૬૫

૨૦૦૯ (૧૪) એસ.સી.આર. ૭૨૭ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. ફકરો ૬૬

૨૦૦૮ (૫) એસ.સી.આર. ૯૬૯ નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો. પરિચ્છેદ ૬૭

૨૦૦૭ (૨) એસ.સી.આર. ૬૫૧ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. પરિચ્છેદ ૬૮

૨૦૦૫ (૨) એસ.સી.આર. ૧૧૩ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. પરિચ્છેદ ૬૯

૨૦૦૫ (૩) એસ.સી.આર. ૪૦૬ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. પરિચ્છેદ ૭૦

૨૦૦૫ (૩) એસ.સી.આર. ૭૬૦ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. પરિચ્છેદ ૭૧

(૨૦૦૫) ૬ એસ.સી.સી. ૩૪૨ નો સંદર્ભ લેવાયો. પરા ૭૨

૨૦૦૫ (૩) સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૬૫૧ નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો. પરિચ્છેદ ૭૩

૨૦૦૩ (૬) સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૭૦૨ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. પેરા ૭૪

૨૦૦૩ (૨) સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૮૬૧ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. ફકરો ૭૫

૨૦૦૨ (૪) સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૬૨૩ નો સંદર્ભ લેવાયો. પરિચ્છેદ ૭૬

૨૦૦૩ (૨) સપ્લી. એસ.સી.આર. ૮૦ નો સંદર્ભ લેવાયો. ફકરો ૭૭

(૨૦૦૩) ૧૨ એસ.સી.સી. ૧૯૯ નો સંદર્ભ લેવાયો. પરા ૭૮

૨૦૦૧ (૨) એસ.સી.આર. ૨૬૩ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. ફકરો ૭૯

૧૯૯૯ (૪) સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૧૦૪ નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો. પરિચ્છેદ ૮૦

૨૦૦૦ (૨) સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૨૮ નો સંદર્ભ લેવાયો. પરા ૮૧

૨૦૦૦ (૩) સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૧૦૪ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. પરિચ્છેદ ૮૨

૧૯૯૯ (૩) સપ્તી. એસ.સી.આર. પર નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. પરિચ્છેદ
૮૩

૧૯૯૮ (૨) એસ.સી.આર. ૧૬૨ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. પરિચ્છેદ ૮૪

૧૯૯૬ (૬) સપ્તી. એસ.સી.આર. ૭૮૩ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. પરા ૮૫

૧૯૯૬ (૨) એસ.સી.આર. ૧૧૫૪ નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો. ફકરો ૮૬

૧૯૯૫ (૬) સપ્તી. એસ.સી.આર. ૧૯૫ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. પરા ૮૭

૧૯૯૪ (૧) સપ્તી. એસ.સી.આર. ૪૮૩ નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો. પરિચ્છેદ
૮૮

૧૯૯૪ (૧) એસ.સી.આર. ૫૫૯ નો સંદર્ભ લેવાયો. પરા ૮૯

૧૯૯૧ (૨) એસ.સી.આર. ૭૧૧ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. ફકરો ૯૦

(૧૯૮૮) ૧ એસ.સી.સી. ૬૩૩ નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો. પરા ૯૨

૨૦૧૦ (૯) એસ.સી.આર. ૯૯૩ નો સંદર્ભ લેવાયો. ફકરો ૯૩

એ.આઈ.આર. ૨૦૧૧ એસ.સી. ૯૭૦ નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો. પરિચ્છેદ ૯૪

એ.આઈ.આર. ૧૯૮૦ એસ.સી. ૮૯૮ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો. પરિચ્છેદ
૯૫

૨૦૧૧(૫) એસ.સી.સી. ૩૧૭ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો. પેરા ૯૯

૧૯૮૩ (૩) એસ.સી.આર. ૪૧૩ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો. પરા ૧૦૧

૨૦૦૮(૫) એસ.સી.સી. ૫૧૧ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો. ફરો ૧૦૧

એ.આઈ.આર. ૨૦૧૧ એસ.સી. ૧૮૬૩ નો સંદર્ભ લેવાયો. પરિષેદ ૧૦૧

એ.આઈ.આર. ૨૦૧૧ એસ.સી. ૧૮૪૫ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો. પરિષેદ

૧૦૧

૨૦૧૦ (૧૨) એસ.સી.આર. ૧૧૩૭ નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો. ફરો ૧૦૧

ફોજદારી અપીલી અધિકારક્ષેત્ર : ફોજદારી અપીલ નં. ૧૯૬૯ ની ૨૦૦૯.

મુંબઈ સ્થિત બોમ્બેની વડી અદાલતના તારીખ ૨૬.૬.૨૦૦૬ ના ખાતરીકરણ

કેસ નં. ૩ સન ૨૦૦૫ તથા ફોજદારી અપીલ નં. ૫૧૮ સન ૨૦૦૫ માં આપેલા

ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

જસપાલ સિંહ, અમન વાછેર, આશુતોષ દુબે, એલ.કે. શર્મા (પી.એન. પુરી માટે) અપીલકર્તા તરફથી.

સુશીલ કરંજકર (આશા ગોપાલન નાયર તરફથી) સામાવાળા માટે.

અદાલતનો ચુકાદો નીચે મુજબ પ્રગટ કરવામાં આવ્યો હતો દ્વારા

માર્કેડેય કાટજુ, ન્યાયમૂર્તિશ્રી.

૧. અપીલકર્તા તરફથી વરિષ્ઠ વિદ્વાન વકીલ શ્રી જસપાલ સિંહ તથા સામાવાળા તરફથી મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય માટેના વિદ્વાન વકીલને સાંભળવામાં આવ્યા. આ બોમ્બે વડી અદાલતના તા. ૨૬.૬.૨૦૦૬ ના ચુકાદા સામે વિશેષ અનુમતિ દ્વારા કરાયેલ અપીલ છે, જેમાં વિદ્વાન સેશન્સ જજ દ્વારા તા. ૧૮.૩.૨૦૦૫ એ અપાયેલ અપીલકર્તાની મૃત્યુદંડની સજા પુષ્ટિ કરવામાં આવી છે.

૨. આરોપી એક વ્યાપારી છે. તે વિવાહિત પુરુષ હતો અને તેને એક પુત્ર તથા બે પુત્રીઓ હતી. તેનું મૃત્યુ પામેલ કન્વલજીત કૌર સાથે ઘટના તા. ૧૦.૪.૨૦૦૩ પહેલાં અંદાજે ૨૫ થી ૨૭ વર્ષ અગાઉ લગ્ન થયેલા હતા. તેને અંદાજે ૨૦ વર્ષનો પુત્ર અમનદીપ સિંહ અને અંદાજે ૨૨ વર્ષ તથા ૧૩ વર્ષની બે પુત્રીઓ, એટલે કે, નીતી અને તાનિયા હતી. એવો આક્ષેપ છે કે આરોપીએ તા. ૧૦.૪.૨૦૦૩ની વહેલી સવારના કલાકોમાં તેમના શરીર પર પેટ્રોલ રેડીને અને તેમને અગ્નિ પ્રજ્વલિત કરીને આ સર્વની હત્યા કરી હતી.

૩. અગાઉ આરોપી લુધિયાણામાં રહેતો હતો. જોકે, એવું જણાય છે કે ત્યાં તેને ધંધામાં નુકસાન થયું હતું, તેથી તે પોતાના પરિવાર સાથે મુંબઈમાં સ્થળાંતર કરી જ્યોત્સ્ના બિલ્ડિંગમાં રહેવા લાગ્યો. શરૂઆતમાં તે એ જ બિલ્ડિંગમાં કેટરિંગનો ધંધો કરતો હતો અને તેનો પુત્ર અમનદીપસિંહ તે ધંધામાં તેને મદદ કરતો હતો. થોડા સમય પછી, આરોપીએ પોતાનો કેટરિંગનો ધંધો અંધેરી સ્થિત શેરે-પંજાબ

કોલોનીના એ જ વિસ્તારમાં આવેલી કમલેશ બિલ્ડિંગમાં ખસેડ્યો. કેટરિંગના ધંધામાં આરોપીને મદદ કરવા માટે તેના અનેક કર્મચારીઓ હતા. તે નોકરો તેના ફ્લેટની સામે વરાંડા માં સૂતા હતા. આરોપી પાસે મારુતિ ઝેન કાર હતી અને તેના પુત્ર પાસે મોટરસાયકલ હતી.

જ. ફરિયાદ પક્ષના મુજબ, આરોપી ઉગ્ર સ્વભાવનો માણસ હતો. તે પરિવારમાં જાણે એક સરમુખત્યારની જેમ વર્તતો હતો અને પોતાની પત્ની તથા સંતાનો પર પ્રભુત્વ જમાવતો હતો, જેના કારણે પરિવારના સભ્યોમાં અસંતોષ હતો. વધુમાં, ફરિયાદ પક્ષનો આક્ષેપ છે કે આરોપી પોતાની પત્ની સાથે દુર્વ્યવહાર કરતો હતો અને તેણે બે વખત ચામડાની પટ્ટી વડે તેના પર હુમલો કર્યો હતો.

પ. ૯.૪.૨૦૦૩ ની રાત્રે આરોપી તથા તેના પરિવારના તમામ સભ્યો તેમના ફ્લેટમાં હતા. બધા નોકરો બહાર સૂતા હતા. ૯.૪.૨૦૦૩ અને ૧૦.૪.૨૦૦૩ ની વચ્ચેની રાત્રે અંદાજે મધરાત્રિએ આરોપીને ફ્લેટમાં આવતા જોવામાં આવ્યો હતો. આરોપીના ફ્લેટમાં બે શયનખંડ હતા. સામાન્ય રીતે આરોપી અને તેની પત્ની એક શયનખંડમાં સૂતા હતા જ્યારે બાળકો બીજા શયનખંડમાં સૂતા હતા. ૯.૪.૨૦૦૩ ની રાત્રે આરોપી કામ પરથી પાછો ફર્યા પછી આરોપી અને તેની પત્ની વચ્ચે ઝઘડો થયો હતો. સવારે ૪.૦૦ થી ૪.૩૦ વાગ્યાની વચ્ચે કેટલાક નોકરોએ કંઈક ફાટ્યાનો મોટો અવાજ સાંભળ્યો, જેની સાથે અથવા તે પહેલાં

કોઈ વ્યક્તિ પીડાથી રડી રહી હોય એવો અવાજ આવ્યો હતો. નોકરો જાગી ગયા અને જોયું કે આરોપીના ફ્લેટમાં આગ લાગી હતી. સર્વત્ર ભારે ગૂંચવણ અને અફરાતફરી મચી હતી. કોઈકએ અગ્નિશામક દળને ફોન કર્યો અને અગ્નિશામક વાહન આવ્યું. ત્યારબાદ પોલીસ પણ આવી. ફ્લેટનું બારણું ખુલ્લું હતું અને અંદર ધુમાડો ભરાયેલો હતો. ત્યાંથી પેટ્રોલની તીવ્ર વાસ આવી રહી હતી. આગ બુઝાવવામાં આવી અને ત્યાર બાદ જ તેઓ શયનખંડમાં પ્રવેશી શક્યા, જ્યાં આરોપીના પરિવારના સભ્યો, એટલે કે તેની પત્ની, તેનો પુત્ર અને બે પુત્રીઓના ચાર દાઝેલા મૃતદેહો મળ્યા હતા અને તેઓ મૃત્યુ પામેલા હતા. પોલીસે નોકરો પાસેથી પૂછપરછ કરી અને ત્યારબાદ પી.એસ.આઈ. પ્રકાશ શિવરામ કાંબળે દ્વારા હત્યાનો અહેવાલ નોંધવામાં આવ્યો. તપાસ તાત્કાલિક શરૂ થઈ અને ઈન્કવેસ્ટ પંચનામું, સ્થળ પંચનામું વગેરે કરવામાં આવ્યા. ત્યારબાદ મૃતદેહોને શવપરીક્ષણ માટે મોકલવામાં આવ્યા.

૬. તેમની પ્રાથમિક તપાસમાં પોલીસને જાણવા મળ્યું કે આરોપીની મારુતિ ઝેન કાર ત્યાં નહોતી અને આરોપી પણ ત્યાં નહોતો. તેને શોધી કાઢવા અને તેની તલાશી લેવા પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યા અને અંતે આરોપીની રાજસ્થાનના અજમેર જિલ્લામાં કિશનગઢ, મદનગંજ ખાતે અથવા તેની આસપાસ ૧૪.૪.૨૦૦૩ના રોજ ધરપકડ કરવામાં આવી. આરોપી જે કાર ચલાવી રહ્યો હતો તે જપ્ત કરવામાં આવી અને તેમજ રૂપિયા ૭,૬૮,૦૮૦/- રોકડ સાથે અંદાજે ૨૪ ચાંદીના

સિક્કા, ૭ સફારી ડ્રેસ અને ૭ પાઘડીઓ પણ જપ્ત કરવામાં આવી. મુંબઈમાંથી એક પોલીસ અધિકારીને નિયુક્ત કરવામાં આવ્યો અને આરોપીને મુંબઈ લાવવામાં આવ્યો.

૭. આરોપીનું નિવેદન પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૨૭ હેઠળ નોંધવામાં આવ્યું હતું અને તેના બતાવ્યા મુજબ લાલ રંગની એક બાલદી, જેમાંથી તેણે કથિત રીતે તેના કુટુંબના ચારેય સભ્યોના શરીર પર પેટ્રોલ ઢોળ્યું હતું, તે કબજે કરવામાં આવી હતી.

૮. પોલીસ દ્વારા સ્થળ પરથી કબજે લેવામાં આવેલી તમામ સામગ્રી, એટલે કે બળેલા કપડાં, પેટ્રોલનો ડબ્બો, બાલદી, તૂટેલા કાચના ટુકડા વગેરે, રસાયણિક વિશ્લેષકને મોકલવામાં આવી હતી.

૯. તપાસ પંચનામામાં એવું જાણવા મળ્યું કે આરોપીના પુત્ર અમનદીપસિંહના શરીર પર કેટલીક ઈજાઓ હતી. આગ લાગવાને કારણે ઓરડામાં કાચના ટુકડા તૂટી ને છૂટા પડી ગયા હતા અને પુત્રના પેટ પર આવેલી ઈજાઓમાંથી એકમાંથી એક ટુકડો કાઢવામાં આવ્યો હતો. નિષ્ણાત ઇલેક્ટ્રિશિયનને બોલાવવામાં આવ્યો હતો અને તેણે સ્થળનું નિરીક્ષણ કરીને એવો અભિપ્રાય આપ્યો કે શોર્ટ

સર્કિટ થયું નહોતું. એર-કન્ડીશનરના કમ્પ્રેસર અક્ષત હતું. તમામ મૃતદેહોનું મરણોત્તર પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું અને એવું જાણવા મળ્યું કે ચારેય વ્યક્તિઓનું મૃત્યુ દાઝી જવાના પરિણામે થયું હતું.

૧૦. તપાસ દરમિયાન મૃતકના સગાસંબંધીઓ, પડોશીઓ તથા આરોપીના નોકરોના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા. જમ કરાચેલ તમામ મિલકત અભિપ્રાય માટે રાસાયણિક વિશ્લેષકને મોકલવામાં આવી. ત્યારબાદ આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ હેઠળ આરોપી વિરુદ્ધ તેની પત્ની કનવાલજીત કૌર, તેના પુત્ર અમનદીપસિંહ તથા બે પુત્રીઓ નીતી અને તાનિયાની હત્યા કરવાના અલગ અલગ આરોપો ઘડવામાં આવ્યા. આરોપીએ આરોપોને અકાર્ય સ્વીકાર્યા. ત્યારબાદ વધારાના સેશન્સ જજે ફરિયાદ પક્ષના સાક્ષીઓના પુરાવા નોંધ્યા. કુલ ૧૯ સાક્ષીઓની ફરિયાદ પક્ષના સાક્ષી તરીકે તપાસ કરવામાં આવી. ત્યારબાદ ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીનું નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું. આરોપીએ અલાઈબીની પોતાની દલીલના બચાવમાં સાક્ષીઓની તપાસ કરવાની ઈચ્છા વ્યક્ત કરી અને તે અનુસાર આરોપી તરફથી ૪ સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી. વધારાના સેશન્સ જજે દલીલો સાંભળી અને આરોપીના વકીલ દ્વારા રજૂ કરાચેલ લેખિત દલીલોને પણ નોંધમાં લીધી અને અંતે આ નિષ્કર્ષે પહોંચ્યા કે આરોપીએ તેના પરિવારના ચારેય સભ્યોની હત્યા કરી હોવાનું ફરિયાદ પક્ષે વાજબી શંકાથી પર સાબિત કર્યું

હતું. જ્યાં સુધી સજાનો પ્રશ્ન છે, ત્યાં સુધી વધારાના સેશન્સ જજ બંને પક્ષો દ્વારા તેમની સમક્ષ ઉદ્દેખિત ચુકાદાઓનો વિચાર કર્યા પછી આ નિષ્કર્ષે પહોંચ્યા કે આ અતિ દુર્લભમાંથી અતિ દુર્લભ પ્રકારનો કેસ હતો અને આરોપી ઉપર મૃત્યુદંડ લાધો.

૧૧. અમારી સમક્ષ બે પ્રશ્નો ઉદ્ભવે છે: (એ) શું અપીલકર્તા હત્યાનો દોષી છે— (બી) જો તે દોષી હોય, તો શું તેને મૃત્યુદંડની સજા આપવી જોઈએ— અમે આ બંને પ્રશ્નોનો અલગ-અલગ વિચાર કરીશું.

૧૨. અપીલકર્તાએ બોમ્બે વડી અદાલત સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી અને મૃત્યુદંડની પુષ્ટિ માટે મામલો પણ મોકલવામાં આવ્યો હતો. વિવાદિત ચુકાદા દ્વારા વડી અદાલતે અપીલ ફગાવી દીધી અને મૃત્યુદંડ યથાવત્ રાખ્યો, અને તેથી અમારી સમક્ષ આ અપીલ કરવામાં આવી છે.

શું અપીલકર્તા ખૂનના ગુનામાં દોષિત છે –

૧૩. શ્રી જસપાલ સિંહ, અપીલકર્તા તરફના વિદ્વાન વકીલે સૌપ્રથમ રજૂ કર્યું કે ઘટનાથી અગાઉ અપીલકર્તા ૨૫ વર્ષથી વધુ સમયથી સુખી વૈવાહિક જીવન જીવી રહ્યો હતો અને તેથી તેની પત્ની તથા ૩ બાળકોની હત્યા કરવાનો તેનો કોઈ હેતુ નહોતો. તેમણે રજૂ કર્યું કે ફરિયાદ પક્ષ કોઈ હેતુ સાબિત કરવામાં સફળ

થયું નથી, અને વર્તમાન જેવા પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવાના કેસોમાં હેતુ મહત્વપૂર્ણ હોય છે.

૧૪. આ એવો મામલો છે જે સંપૂર્ણપણે પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવા પર આધારિત છે, કારણ કે ગુનાના કોઈ પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષીઓ નથી. એ સત્ય છે કે પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવાના મામલાઓમાં હેતુ મહત્વનો હોય છે, પરંતુ તેનો અર્થ એ નથી કે પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવાના દરેક મામલામાં જો ફરિયાદ પક્ષ હેતુ સંતોષકારક રીતે સાબિત કરવામાં અસમર્થ રહ્યું હોય તો તેનો મામલો નિષ્ફળ જ જવો જોઈએ. તે સંપૂર્ણપણે મામલાના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓ પર નિર્ભર કરે છે. જેમ વારંવાર કહેવામાં આવે છે, માણસો ખોટું બોલી શકે છે પરંતુ પરિસ્થિતિઓ ખોટું બોલતી નથી.

૧૫. અપીલકર્તાની સાસુ શ્રીમતી ભગવંતકૌર ઓબેરોય, ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૫, એ તેમના જુબાનીમાં આ પ્રમાણે જણાવ્યું છે :

....."મારી ત્રણ દીકરીઓ હતી, કન્વલજીતકૌર, હરજીતકૌર અને હરવિંદરકૌર. અદાલત સમક્ષનો આરોપી મારો જમાઈ છે. તેનો મારા દીકરી કન્વલજીતકૌર સાથે લગ્નને ૨૫-૨૬ વર્ષ થયા હતા. આરોપી તેની પત્ની અને બાળકો સાથે શેર-એ-પંજાબ કોલોની, અંધેરી, મુંબઈ ખાતે રહેતો હતો. આરોપી બે વર્ષ પહેલાં મુંબઈ આવ્યો હતો. મારી દીકરી અને આરોપી વચ્ચેના સંબંધો

સુમેળભર્યા ન હતા અને આરોપીના અત્યંત ક્રોધી સ્વભાવને કારણે તેમનું વૈવાહિક જીવન દુઃખદ હતું. હું ક્યારેક મારી દીકરીના ઘરે જતો હતો અને તે પણ ક્યારેક મારા ત્યાં આવતી હતી. મારી અને મારી દીકરી કન્વલજીતકૌર વચ્ચે વાતચીત થતી હતી. હું મારી દીકરીને પૂછતો હતો કે તે કેવી છે અને તેનો પતિ કેવો છે. ત્યારે તે મને કહેતી હતી કે તેનો પતિ અત્યંત ક્રોધી સ્વભાવનો છે. તે પોતાના વૈવાહિક જીવનમાં અત્યંત દુઃખી હતી. આરોપીએ તેના પર ફૂરતા આચરી હતી. તેણે વધુમાં મને જણાવ્યું હતું કે આરોપી સરમુખત્યારની જેમ વર્તતો હતો. મારી દીકરી કન્વલજીતકૌરના બાળકો પણ મને આરોપીના ક્રોધી સ્વભાવ અંગે જણાવતા હતા. મારી દીકરીએ મને એવું પણ જણાવ્યું હતું કે આરોપી તેને ચામડાની પટ્ટીથી મારતો હતો. તેમ છતાં, મારી દીકરી આરોપી પ્રત્યે અનુકૂળ અને સમાયોજક સ્વભાવથી વર્તતી હતી. જ્યારે પણ કન્વલજીતકૌર મને દુર્વ્યવહાર અને હેરાનગતિ અંગે કહેતી હતી, ત્યારે હું તેને સમજાવતો હતો. મેં મારી દીકરી કન્વલજીતકૌરને એ પણ કહ્યું હતું કે તેણે આરોપીને છોડી દેવું જોઈએ અને પોતાના બાળકો સાથે અલગ રહેવું જોઈએ. આરોપીના સ્વભાવને હું જાણતો હોવાથી, મેં તેને સમજાવવાનો ક્યારેય સાહસ કર્યો નહોતો.

૧૯મી માર્ચ, ૨૦૦૩ના રોજ મારા દોહિત્ર સિમરપાલસિંહનો જન્મદિવસનો સમારોહ હતો. મેં મારી પુત્રી કન્વલજીતકૌર અને તેના પરિવારના સભ્યોને મારા મીરા રોડ સ્થિત નિવાસસ્થાને યોજાયેલ સમારોહમાં હાજર રહેવા માટે ટેલિફોન

દ્વારા આમંત્રિત કર્યા હતા. કન્વલજીતકૌરે ટેલિફોન પર જવાબ આપ્યો કે તે કેટલાક કામમાં વ્યસ્ત હોવાથી સમારોહમાં હાજર રહી શકતી નથી. થોડા સમય પછી મારી પુત્રી કન્વલજીતકૌરે મને ફરી ટેલિફોન કર્યો અને જણાવ્યું કે અગાઉના ટેલિફોન સમયે તેનો પતિ હાજર હતો અને તેણે ઝઘડો કર્યો હતો તથા તેને અને તેના બાળકોને ઉક્ત સમારોહમાં હાજર રહેવાની મંજૂરી આપવામાં આવી નહોતી. તે સમયે કન્વલજીતકૌર ટેલિફોન પર રડી રહી હતી અને રડતાં રડતાં તેણે કહ્યું કે તે ખૂબ દુખી છે અને તે મરી પાછા શકે છે. મેં મારી બીજી પુત્રી, હરજીતકૌર નામની, ને કન્વલજીતકૌરને ટેલિફોન કરવા જણાવ્યું, કારણ કે તેની અને આરોપી વચ્ચે ઝઘડો થયો હતો. એ જ દિવસે, આશરે સાંજે ૭ વાગ્યે, મને નીતીનો ટેલિફોન આવ્યો અને તેણે જણાવ્યું કે તેના પિતાએ મંજૂરી આપી છે અને તે મુજબ અમે સમારોહમાં હાજર રહી રહ્યા છીએ. તે અનુસાર, કન્વલજીતકૌર, આરોપી અને તેમની બંને પુત્રીઓ સમારોહમાં હાજર રહ્યા હતા. તે સમયે આરોપી દારૂના નશાના પ્રભાવ હેઠળ હતો. સમારોહ પૂર્ણ થયા બાદ મારા નિવાસસ્થાનેથી નીકળતાં સમયે આરોપીએ કન્વલજીતકૌર અને તેની પુત્રીઓને કહ્યું કે હું તમારાં બધાંને દોડતી ટ્રકની નીચે નાખી મારી નાખીશ.

તા. ૯મી એપ્રિલ, ૨૦૦૩ના રોજ, રાત્રે અંદાજે ૧૧.૩૦ વાગ્યે મને આરોપીએ તેના નિવાસસ્થાનેથી ટેલિફોન દ્વારા ફોન કર્યો હતો. તા. ૧૦મી એપ્રિલ, ૨૦૦૩ના રોજ, સવારે અંદાજે ૬ વાગ્યે મને કુલદીપસિંહ મારવા-પીડબલ્યુ૩નો આરોપીના ફ્લેટમાં લાગેલી આગ અંગે ટેલિફોન દ્વારા ફોન આવ્યો હતો. તે

અનુસાર, હું ઘટના સ્થળે ગયો હતો. જ્યારે હું ત્યાં પહોંચ્યો, ત્યારે મને આરોપી હાજર મળ્યો નહોતો. જ્યારે હું ત્યાં પહોંચ્યો, ત્યારે ચાર મૃતદેહો પહેલેથી જ ફ્લેટની સામે રાખવામાં આવ્યા હતા. મૃતદેહોને જોતા હું બેભાન થઈ ગયો હતો. પોલીસે મારું નિવેદન નોંધ્યું હતું."

૧૬. કુલદીપસિંહ મારવા, ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૩ એ પણ ફરિયાદ પક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું હતું. તેની પત્ની અને અપીલકર્તાની પત્ની સગી બહેનો હતી. પોતાની જુવાનીમાં તેણે આ રીતે જણાવ્યું છે :

....."મુંબઈ ખાતે સ્થળાંતર કરતા પહેલાં, આરોપી પંજાબના લુધિયાણા ખાતે ઓટોમોબાઈલના સ્પેર પાર્ટ્સના વ્યવસાયમાં હતો. લુધિયાણા ખાતેના પોતાના વ્યવસાયમાં આરોપીને નુકસાન થયું હતું અને તેથી જ તે મુંબઈ ખાતે સ્થળાંતરિત થયો હતો. અમારા પરસ્પર સૌહાર્દપૂર્ણ સંબંધો હતા અને અમે કુટુંબના સભ્યો તેના ઘરે જતા હતા અને તે પણ અમારા ઘરે આવતો હતો. આરોપી અને તેના સમગ્ર કુટુંબના સભ્યો વચ્ચેના સંબંધો તણાવપૂર્ણ હતા. આરોપી પોતાના કુટુંબના સભ્યો સાથે સરમુખત્યારની જેમ વર્તતો હતો. તેના પોતાના કુટુંબના સભ્યો સાથે તેના સૌહાર્દપૂર્ણ સંબંધો ન હતા. આરોપીના પુત્ર અને પુત્રીઓને આરોપીનું સરમુખત્યારી વલણ પસંદ ન હતું અને તેથી આરોપી અને તેના કુટુંબ વચ્ચે હંમેશા ઝઘડા થતા હતા. આરોપી મને પણ કહેતો હતો કે મારા ઘરમાં ૭૫% નિર્ણયો મારા જ રહેશે. મેં આરોપીને ઘણી વખત તેનો સ્વભાવ

બદલવા સમજાવ્યો હતો. જોકે, આરોપીએ ક્યારેય પોતાનો સ્વભાવ બદલ્યો નહીં અને તે પોતાની સરમુખત્યારી ઘટાવવા તૈયાર નહોતો."

આરોપીના ઘરમાં ટેલિફોન પાછા હતો. ૧૦મી એપ્રિલ, ૨૦૦૩ના રોજ, હું મારા નિવાસસ્થાને હતો. સવારે આશરે ૫.૩૦ થી ૫.૪૫ વાગ્યાના સમયે મને આરોપીના મકાનમાલિક તથા મિલકત દલાલ તરફથી ટેલિફોન પર કૉલ પ્રાપ્ત થયો કે આરોપીના ફ્લેટમાં આગ લાગી છે. હું મારી પત્ની સાથે મારી કારમાં ઘટનાસ્થળે દોડી ગયો. સવારે આશરે ૬.૩૦ વાગ્યે હું ઘટનાસ્થળે પહોંચ્યો. હું ત્યાં પહોંચ્યો ત્યારે મેં અગ્નિશામક દળનાં વાહનો, પોલીસ સ્ટાફ, અગ્નિશામક દળનો સ્ટાફ તથા ચાર મૃતદેહો, જે ફ્લેટની સામે રાખવામાં આવ્યા હતા, તે જોયા. મેં તે ચારેય મૃતદેહો જોયા. મેં ચારેય મૃતદેહોની ઓળખ કરી, એટલે કે કનવલજીતકૌર, અમનદીપસિંહ, નીતી અને તાનિયાના મૃતદેહોની. મેં નોંધ્યું કે આરોપી તેની કાર સાથે ત્યાં હાજર નહોતો. આરોપી પોતાની ઝેન કાર ગેટની નજીક ફ્લેટની સામે પાર્ક કરતો હતો. મેં ચાર મૃતદેહો જોયા, જેમને તેમના શરીર પર દાઝવાના ઇજાઓ થયેલા હતા. મેં કનવલજીતકૌરના હાથની કળીમાં બંગડીઓ જોઈ. મેં અમનદીપસિંહના શરીરમાં કળીની નજીક કાચનો એક ટુકડો પાછા જોયો. અદાલત સમક્ષ રહેલ મુદ્દામાલ નં. ૧ – બંગડીઓની એક જોડી કનવલજીતકૌરના હાથમાં હતી. પોલીસે મારું નિવેદન નોંધ્યું."

૧૭. અમને ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૩ અથવા ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૫ના નિવેદન પર અવિશ્વાસ કરવાનો કોઈ કારણ દેખાતો નથી. તેમના સાક્ષ્ય પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે અપીલકર્તા હુકમશાહી સ્વભાવનો વ્યક્તિ હતો, જે પોતાના પરિવાર પર પ્રભુત્વ જમાવવાનું ઇચ્છતો હતો અને સાથે સાથે ઉગ્ર સ્વભાવનો પણ હતો. તે પોતાની પત્ની (મૃતક)ને ચામડાના પટ્ટાથી પણ માર મારતો હતો.

૧૮. અપીલકર્તા તરફથી હાજર વિજ્ઞાન વકીલ શ્રી જસપાલ સિંહે રજૂઆત કરી કે જો આરોપી અને તેની પત્ની વચ્ચેના સંબંધો તણાવપૂર્ણ હતા, તો તેની પત્ની કનવલજીતકૌર તેની સાથે ૨૫ વર્ષ સુધી શા માટે રહી. આ સંદર્ભમાં, અમે માત્ર એટલું જ સૂચવવાનું છે કે ભારતમાં અનેક સ્ત્રીઓ પોતાના પતિઓ દ્વારા થતા દુર્વ્યવહારને સ્વીકારી લે છે અને તેમની સાથે રહેતી રહે છે, કારણ કે લગ્ન સમયે એક યુવતીને તેના માતા-પિતા દ્વારા એવું કહેવામાં આવે છે કે લગ્ન પછી તેનું સ્થાન તેના પતિ સાથે છે અને તેને તેના પતિ તથા સાસરિયાઓ પાસેથી જેવો પણ વ્યવહાર મળે તે સ્વીકારી લેવાનો રહે છે. લગ્ન પછી તેને દરેક પ્રકારનો વ્યવહાર “નિભાવવો” પડે છે. તેથી તેનો પતિ ફૂર, નિકૃષ્ટ અને ઘૃણાસ્પદ સ્વભાવનો માણસ હોય તો પણ તે તેની સાથે રહેતી રહે છે. જોકે, એ સ્પષ્ટ છે કે જ્યારે આરોપીના બાળકો મોટા થયા, ત્યારે તેઓ ઘણી વાર અપીલકર્તાના એકદંત્ર વર્તનનો વિરોધ કરતા અને તેના સામે પ્રત્યાઘાત વ્યક્ત કરતા, અને તેના કારણે પરિવારમાં ઘણો ઘર્ષણ ઊભો થયો. તેથી અમારું મત છે કે

અપીલકર્તાનું તેની પત્ની સાથે સુખી દાંપત્ય જીવન ન હતું; વિપરીત રીતે, સ્થિતિ તેની એકદમ ઉલટી હતી.

૧૯. અપીલકર્તાને આ ભયાનક અને ઘૃણાસ્પદ કૃત્ય કરવા માટે કંઈ બાબતે પ્રેરિત કર્યો હતો તે અંગે અમારે માટે કંઈ કહેવું અશક્ય છે, કારણ કે અદાલત કોઈ મનુષ્યના મનમાં પ્રવેશી તેની પ્રેરણા જાણી શકતી નથી. અમે માત્ર અનુમાન જ કરી શકીએ.

૨૦. આ પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવાનો કેસ છે અને પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવાના કેસોમાં સ્થિર કાનૂન એ છે કે ફરિયાદ પક્ષે પરિસ્થિતિઓની સમગ્ર સાંકળ સ્થાપિત કરવી આવશ્યક છે, જે આરોપીને ગુનાથી જોડે છે; વિ. વક્કર અને અન્ય વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય ૨૦૧૧(૩) એસ.સી.સી. ૩૦૬ = જે.ટી. ૨૦૧૧(૨) એસ.સી. ૫૦૨, કૃષ્ણાન વિરુદ્ધ પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા પ્રતિનિધિત રાજ્ય ૨૦૦૮(૧૫) એસ.સી.સી. ૪૩૦ = જે.ટી. ૨૦૦૮(૬) એસ.સી. ૨૮૨, શરદ બિર્ધાચંદ સરદા વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૮૪ એસ.સી. ૧૬૨૨, મોહમ્મદ મન્નાન ઉપનામ અબ્દુલ મન્નાન વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય ૨૦૧૧(૫) એસ.સી.સી. ૩૧૭ (પેરા ૧૪ મુજબ), વગેરે.

૨૧. તેથી, અમારે જોવું છે કે શું ફરિયાદ પક્ષ આરોપીને અપરાધ સાથે સાંકળતી પરિસ્થિતિઓની કડી સ્થાપિત કરવામાં સમર્થ થયું છે.

૨૨. આરોપી છેલ્લે મૃતક સાથે જોવામાં આવ્યો હતો. ફરિયાદ પક્ષના સાક્ષી ૧૬ વિનોદકુમાર ગુફ્રી મંડલના પુરાવામાં એવું આવ્યું છે કે તે શેર-એ-પંજાબ કેટરર્સ ખાતે આરોપી સાથે કામ કરતો હતો. આ સાક્ષી કેટલાક નોકરો સાથે આરોપીના ફ્લેટના શયનખંડ નજીક આવેલા વરાંડેમાં સુતો હતો. તેણે જણાવ્યું છે કે આશરે મધરાત્રિના સમયે, જ્યારે તે આરોપીના ફ્લેટની સામેના વરાંડેમાં હતો, ત્યારે તેણે આરોપીના ફ્લેટમાંથી ઝઘડાનો ઉંચો અવાજ સાંભળ્યો હતો. તેણે તે અવાજોને આરોપી અને તેની પત્નીના અવાજ તરીકે ઓળખ્યા હતા.

૨૩. આ સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તે આરોપીના કુટુંબના સભ્યો સાથે વાતચીતના સંબંધમાં હતો. કારણ કે તે આરોપી અને તેના કુટુંબના સભ્યોને ઓળખતો હતો, તેથી તે સ્વાભાવિક રીતે તેમના અવાજોને ઓળખી શકતો હતો. આથી, ૯.૪.૨૦૦૩ ની મધરાત્રીના સમયે અપીલકર્તા અને તેની પત્ની વચ્ચે ઝઘડો થયો હતો તે અંગે તેની સાક્ષી પર અવિશ્વાસ કરવા માટે અમને કોઈ કારણ દેખાતું નથી. બચાવ પક્ષના વકીલ દ્વારા એવું કોઈ કારણ દર્શાવવામાં આવ્યું નથી કે આ સાક્ષી ખોટું નિવેદન શા માટે કરે.

૨૪. આ સાક્ષીએ વધુમાં એવું પણ જણાવ્યું છે કે તા. ૧૦.૪.૨૦૦૩ના રોજ સવારે ૪.૩૦ વાગ્યે તેણે ઈમારતમાં એક મોટો અવાજ સાંભળ્યો. તેણે અને અન્ય નોકરોએ આરોપીના ફ્લેટમાં આગ જોયી. તેમણે પાણી અને રેતની મદદથી આગ બુઝાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો, પરંતુ તેઓ અસફળ રહ્યા. સોસાયટીના એક સભ્યએ ટેલિફોન દ્વારા અગ્નિશામક દળને જાણ કરી અને અગ્નિશામક દળ આવીને આગ બુઝાવી. આ સાક્ષીએ આરોપીના ફ્લેટની અંદર રહેલા ૪ મૃતદેહોની ઓળખ કરી. તેણે એ પણ નોંધ્યું કે ઝેન કાર તેના પાર્કિંગ સ્થાન પર નહોતી અને આરોપી પણ હાજર નહોતો.

૨૫. આ સાક્ષીએ પોતાની સાક્ષીમાં એ પણ જણાવ્યું છે કે ઘટના બન્યાના એક મહિના પહેલાં, જ્યારે તે તે ઈમારતમાં પાછો આવ્યો હતો જ્યાં ઘટના બની હતી, ત્યારે તે આરોપીના ફ્લેટમાં અંદર ગયો હતો અને અનાયાસે સફેદ રંગનું પ્લાસ્ટિકનું કેન ખોલ્યું હતું અને તેણે ઉક્ત કેનમાં પેટ્રોલ હોવાનું નોંધ્યું હતું. સાક્ષીએ ઉક્ત કેનની અદાલત સમક્ષ ઓળખ કરી હતી.

૨૬. અમને આ સાક્ષી વિનોદકુમાર ગુદરી માંડલના નિવેદન પર અવિશ્વાસ કરવાનો કોઈ કારણ દેખાતો નથી. તેની અને આરોપી વચ્ચે કોઈ વૈરભાવ હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું નથી અને આરોપી વિરુદ્ધ તે ખોટું નિવેદન શા માટે આપે તેવો કોઈ હેતુ પણ દર્શાવવામાં આવ્યો નથી.

૨૭. ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૪, કમલસિંહ મહીપતસિંહ રાવત અપીલકર્તાના હોટેલ-સહ-કેટરિંગમાં રસોઈયા તરીકે કામ કરતો હતો. તેણે પોતાના પુરાવામાં જણાવ્યું છે કે રાત્રે ૧૧.૩૦ વાગ્યે તેની ફરજ પૂર્ણ થયા બાદ તે જ્યોત્સના બિલ્ડિંગમાં, જ્યાં આરોપી પોતાની પત્ની અને બાળકો સાથે રહેતો હતો, ત્યાં આરોપીના ફ્લેટની સામે સૂઈ જતો હતો. તેણે કહ્યું કે તે આરોપીના પરિવારના તમામ સભ્યોને ઓળખે છે.

૨૮. તેના સાક્ષ્યંલો તેણે જણાવ્યું છે કે રાત્રે અંદાજે ૧૧.૩૦ થી ૧૧.૪૫ વાગ્યાના સમયે તે હોટેલમાંથી નીકળી જ્યોત્સના બિલ્ડિંગ તરફ ગયો, જ્યાં તે આરોપીના ફ્લેટની સામે સૂતો હતો. તેણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે અંદાજે અડધા કલાક પછી આરોપી પણ પોતાના નિવાસસ્થાને પરત આવ્યો હતો. વહેલી સવારે અંદાજે ૪.૦૦ થી ૪.૩૦ વાગ્યાના સમયે તેને કંઈક ફાટ્યાનો અવાજ સંભળાયો અને આગ લાગેલી હોવાથી ફ્લેટમાંથી ધુમાડો નીકળતો હતો. તેણે તે ફ્લેટમાંથી રડવાનો અવાજ પણ સાંભળ્યો હતો. ભારે ધુમાડો હોવાથી તે ફ્લેટમાં પ્રવેશી શક્યો નહોતો. ત્યારબાદ ફાયર બ્રિગેડ આવી અને આગ બુઝાવી. તેણે ફ્લેટમાં પ્રવેશ કર્યો અને મૃત્યુ પામેલાઓના મૃતદેહો જોયા. આરોપી ત્યાં મળ્યો નહોતો, તેમજ તેની મારુતિ કાર પણ ત્યાં હતી નહીં. સાક્ષીએ જ્યારે તે સૂવા ગયો ત્યારે

મારુતિ કાર ફ્લેટની સામે ઉભી રાખેલી જોયી હતી, પરંતુ સવારે તે મળી આવી નહોતી.

૨૯. ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૩, ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૪ અને ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૫ના પુરાવાઓ, જેને અવિશ્વસનીય માનવાનો અમને કોઈ કારણ દેખાતો નથી, તેથી પૂર્ણપણે સ્થાપિત કરે છે કે અપીલકર્તા મધરાત્રીના આશરે પોતાના પત્ની સાથે છેલ્લે જોવામાં આવ્યો હતો અને તે સમયે હડીકતમાં તેની સાથે ઝઘડો કરી રહ્યો હતો.

૩૦. ઘટના સવારે ૪ અથવા ૪.૩૦ વાગ્યે બની હતી અને તેથી અપીલકર્તા તેની પત્ની (મૃતકા) સાથે જોવામાં આવ્યો હતો તે સમય અને ઘટનાના સમય વચ્ચે માત્ર આશરે ૪ કલાકનો ૪ સમયાંતર હતો. તેથી, તે પોતાની પત્ની સાથે છેલ્લે જોવામાં આવ્યો હતો અને તે તથા આગ લાગવાની ઘટના વચ્ચે માત્ર અલ્પ અંતર હતું.

૩૧. છેલ્લે સાથે જોવામાં આવ્યાનો સિદ્ધાંત ત્યાં લાગુ પડે છે જ્યાં આરોપી અને મૃતકને છેલ્લે જીવિત હાલતમાં સાથે જોવામાં આવ્યા હોય તે સમયબિંદુ અને મૃતક મૃત હાલતમાં મળ્યાનો સમયબિંદુ વચ્ચેનો સમયાંતર એટલો નાનો હોય કે

આરોપી સિવાય અન્ય કોઈ વ્યક્તિએ ગુનો કર્યો હોવાની સંભાવના અશક્ય બની જાય; આ માટે મોહદ. આઝાદ ઉર્ફે સામીન વિ. પશ્ચિમ બંગાળ રાજ્ય ૨૦૦૮(૧૫) એસ.સી.સી. ૪૪૯ = જે.ટી. ૨૦૦૮(૧૧) સર્વોચ્ચ અદાલત ૬૫૮ અને સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન મારફતે રાજ્ય વિ. મહેન્દર સિંહ દહિયા ૨૦૧૧(૩) એસ.સી.સી. ૧૦૯ = જે.ટી. ૨૦૧૧(૧) એસ.સી. ૫૪૫, એસ.કે. યુસુફ વિ. પશ્ચિમ બંગાળ રાજ્ય, જે.ટી. ૨૦૧૧ (૬) એસ.સી. ૬૪૦ (ફરો ૧૪) જુઓ.

૩૨. અમારા મત મુજબ, કારણ કે આરોપી તેની પત્ની સાથે છેલ્લે જોવા મળ્યો હતો અને ત્યારબાદ અંદાજે ૪ કલાક પછી આગ લાગી હતી, તેથી આ ઘટના કેવી રીતે બની તે અંગે યોગ્ય રીતે સમજાવવાનું ભારણ તેના પર હતું, જે તેણે કર્યું નથી. તેથી, આરોપીને ગુનાથી સંકળતી સાંકળની આ એક મજબૂત કડી છે.

૩૩. પીડિતોનું અવસાન આરોપીના ઘરમાં થયું હતું અને ઉપરોક્ત સાક્ષીઓના નિવેદન અનુસાર તે ત્યાં હાજર હતો. ઘટના એવા સમયે બની હતી જ્યારે કોઈ બહારનો વ્યક્તિ અથવા અજાણ્યો માણસ એવો ન હતો કે જે સામાન્ય રીતે પ્રતિકાર વિના આરોપીના ઘરમાં પ્રવેશ્યો હોત, અને વધુમાં રાત્રિના સમયે આરોપી પોતાના જ ઘરમાં હાજર હોય તે અતિ સ્વાભાવિક હતું.

૩૪. આરોપીને ગુનાથી જોડતી પરિસ્થિતિઓની શ્રેણીમાં બીજી એક કડી એ છે કે ઘટનાના પછી તે ઘટનાસ્થળ પરથી અચાનક ગાયબ થઈ ગયો. આરોપીનો વર્ણન એવો છે કે દિલ્હી ખાતે કેન્સરથી પીડાતી તેની બહેનની સ્થિતિ ગંભીર થઈ ગઈ હોવાનો સંદેશો મળતાં તેણે સ્થળ છોડી દીધું હતું અને તેથી તે તેની પાસે રહેવા માટે મુંબઈથી તાત્કાલિક નીકળી ગયો હતો. અમે આ કહાનીથી જરાય પણ વિશ્વસ્ત થતા નથી. મુંબઈમાં રહેતી વ્યક્તિને જો એવો સંદેશો મળે કે દિલ્હીમાં તેનો સગો ગંભીર હાલતમાં છે, તો સામાન્ય રીતે તે મુંબઈથી દિલ્હી વિમાન દ્વારા જાય અને કાર દ્વારા ન જાય, કારણ કે તે મુસાફરીમાં અનેક દિવસો લાગી જાય. મુંબઈથી દિલ્હી સુધીની વિમાન મુસાફરીમાં બે કલાક લાગે છે. અપીલકર્તા પાસે નાણાંની કોઈ અછત નહોતી, કારણ કે તેની પાસેથી રૂપિયા ૭,૬૮,૦૮૦/- રોકડ મળ્યા હતા।

૩૫. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂ કર્યું કે અપીલકર્તા પોતાની બહેન માટે પ્રાર્થના કરવા સૌપ્રથમ કાર દ્વારા અજમેરની દરગાહ પર ગયો હતો. અમે આ વર્ણન સ્વીકારી શકતા નથી. જ્યારે દિલ્હીમાં કોઈ સગાની સ્થિતિ ગંભીર હોય, ત્યારે મુંબઈમાં રહેલો વ્યક્તિ તેને જોવા માટે વિમાન દ્વારા તાત્કાલિક દિલ્હી દોડી ગયો હોત અને ત્યારબાદ જ દરગાહ પર ગયો હોત. પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૪ હેઠળ અમારે વ્યક્તિઓના સ્વાભાવિક વર્તનની અનુમાન કરવી પડે છે. કલમ ૧૧૪માં આ પ્રમાણે જણાવવામાં આવ્યું છે :

અદાલત કોઈપણ એવી હકીકતના અસ્તિત્વનો અનુમાન કરી શકે છે, જે તેના મત મુજબ બનવાની સંભાવના ધરાવતી હોય, અને તે માટે ઘટનાઓના સામાન્ય પ્રવાહ, માનવીય વર્તન તથા જાહેર અને ખાનગી વ્યવહારનો વિચાર કરવામાં આવેલ હોય

૩૬. અમે વડી અદાલત સાથે સહમત છીએ, જેણે પડકારાયેલા ચુકાદામાં આ રીતે અવલોકન કર્યું છે :

....."આ બાબતમાં આરોપી તરફથી વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો સાથે અમે જરા પણ સંમત નથી. તે માટે ઘણા કારણો છે. પ્રથમ કારણ એ છે કે દિનાંક ૧૦ એપ્રિલ, ૨૦૦૩ના રોજ આરોપી મુંબઈ છોડીને ગયો તે પહેલાંના એકાદ-બે દિવસે, ડી.ડબલ્યુ.૩ની પત્ની તરફથી આરોપીને એવો કોઈ તાત્કાલિક સંદેશ મળ્યો હતો કે દિલ્હી ખાતે તેની હાજરી તુરંત અને અવિલંબ જરૂરી હતી અને તેની સ્થિતિ ગંભીર હતી, અથવા આરોપીને એવો એસ.ઓ.એસ. મળ્યો હતો કે તેણે તરત જ દિલ્હી દોડી જવું જોઈએ, તે દર્શાવતું અભિલેખ પર કશું જ નથી. બીજું, જો આવી તાત્કાલિકતા અને આવશ્યકતાની સ્થિતિમાં આરોપીએ પહેલાંથી દિલ્હી જવાનું આયોજન કર્યું હોત, તો સામાન્ય રીતે તે હવાઈ મુસાફરી અથવા રેલ દ્વારા જઈ શક્યો હોત અને જવું જોઈએ હતું; તે પોતાની કાર હંકારીને દિલ્હી ગયો હોત એવું માન્ય જણાતું નથી. ત્રીજું, તે સમયે આરોપીની ઉંમર આશરે ૫૦ થી ૫૨ વર્ષની હતી તે જોતા, સામાન્ય રીતે આરોપી

આવી લાંબી મુસાફરીએ એકલો ગયો હોત નહીં. તેના ઉપયોગ માટે ઘણા નોકરો ઉપલબ્ધ હતા; એ જ રાત્રે ઓછામાં ઓછા ૭ નોકરો તેના ફ્લેટની આગળના વરાંડા ખાતે સૂતા હતા; માર્ગમાં સહાયક તરીકે તેમાંથી એકને સાથે લઈ જઈ શક્યો હોત. ચોથું, આવી લાંબી મુસાફરી માટે આરોપીએ ડ્રાઈવર સાથે ન લીધો હોય તે માટે કોઈ કારણ નહોતું. પાંચમું, હોટેલમાંથી એવો કોઈ વ્યક્તિની તપાસ કરવામાં આવી નથી જેને આરોપીએ જણાવ્યું હોય કે ઓછામાં ઓછા બે અઠવાડિયા કે એક અઠવાડિયા સુધી ધંધાની સંભાળ રાખવા માટે તે ઉપલબ્ધ નહીં રહે. આરોપીની ધરપકડ વખતે તેની પાસે ૭ સફારી ડ્રેસ અને ૭ સાફા હતા, તે હકીકત સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવે છે કે આરોપીનો પોતાનાં ઘરથી અને પોતાના ધંધાથી ઘણો લાંબો સમય દૂર રહેવાનો ઇરાદો હતો. આ ઘટનાથી પહેલાં આરોપીનું પોતાની સાસુ સાથે બોલાચાલી બંધ હતી અથવા આવજાવના સંબંધો નહોતા, તે દર્શાવતું અભિલેખ પર કશું જ નથી. આ સાક્ષીને આરોપી તરફથી એવો એકપણ સૂચન કરવામાં આવ્યો નહોતો કે તેમને આરોપીએ જાણ કરી હતી કે તે પોતાની બહેનને અથવા ડી.ડબલ્યુ.૩ની પત્નીને મળવા દિલ્હી જઈ રહ્યો છે. અલાઈબીના સિદ્ધાંતમાં આગળની અશક્યતા એ છે કે આરોપીએ રાત્રિના અનિયમિત સમયે ૨.૦૦ વાગ્યે પોતાનું ઘર છોડે તે માટે કોઈ જ વિશ્વસનીય કારણ નહોતું. તે મધરાત પહેલાં પણ મુસાફરી કરી શકતો હતો અથવા સૂર્યોદય પછી પણ કરી શકતો હતો. વધુમાં, આરોપી રૂ. ૭,૬૮,૦૮૦/- જેટલી મોટી રકમ તથા ૨૪ ચાંદીના સિક્કા સાથે કેમ ફરતો હતો તે અંગે આરોપી તરફથી કોઈ સ્પષ્ટીકરણ આપવામાં આવ્યું નથી."

૩૭. તેથી, અમે વડી અદાલત સાથે સહમત છીએ કે એલિબિની દલીલ સંપૂર્ણપણે ખોટી અને બનાવટી હતી.

૩૮. આરોપી રૂપિયા ૭,૬૮,૦૮૦/- રોકડ રકમ તથા ૭ સફારી સુટ્સ લઈને, અને તે પણ ડ્રાઈવર અથવા સહાયક વિના, જ્યારે એ બધા તેને સહેલાઈથી ઉપલબ્ધ હતા, ત્યારે ગુનાના સ્થળેથી શા માટે ભાગ્યો તે અંગે અનુમાન કરવું અમારા માટે મુશ્કેલ છે. એવું સંપૂર્ણપણે શક્ય છે કે આ ભયાનક ગુનો આચર્યા પછી આરોપીને પોતાને જ તેના ગુનાની ગંભીરતાનો અહેસાસ થયો હોય અને આ આઘાતજનક સ્થિતિમાં તે સ્થળેથી ભાગી ગયો હોય. તેમ છતાં, આ માત્ર અનુમાન છે અને તેના આધારે કોઈ નિષ્કર્ષ નીકળતો નથી.

૩૯. ત્યારબાદ એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે સામાન્ય રીતે આરોપી અને તેની પત્ની એક શયનખંડમાં સુતા હતા, જ્યારે ૩ બાળકો બીજા શયનખંડમાં સુતા હતા. જોકે, તમામ ૪ પીડિતાઓ બાળકોના શયનખંડમાં દાઝેલી હાલતમાં મળી આવ્યા હતા. ફરિયાદ પક્ષે તેનું એવું સ્પષ્ટીકરણ આપ્યું છે કે ૯.૪.૨૦૦૩ ની રાત્રે જ્યારે આરોપી તેની હોટેલમાંથી આવ્યો ત્યારે તેનો તેની પત્ની સાથે ઉગ્ર ઝઘડો થયો હતો અને આ ઝઘડાને કારણે પત્નીએ આરોપી સાથે નહીં પરંતુ બાળકો સાથે સુવાનો નિર્ણય કર્યો હતો. આ આવૃત્તિ ખૂબ જ સંભાવ્ય જણાય છે,

અને તમામ ૪ મૃતદેહો એક જ શયનખંડમાં મળ્યા હતા તે હકીકત પરથી બચાવ પક્ષ વધુ કંઈ ખાસ કાઢી શકતું નથી.

૪૦. જ્યારે પોલીસ પાર્શ્વે આરોપીના ઘરની પંચનામું કાર્યવાહી કરી, એટલે કે, આગ સંપૂર્ણપણે બુઝાઈ ગયા પછી અને પીડબ્લ્યુ૧, પી.એસ.આઈ. પ્રકાશ કાંબળે દ્વારા પ્રથમ માહિતી અહેવાલ નોંધાયા સમયે, તેણે પોતાના જણાવ્યા મુજબ શોધ્યું કે હોલની ઉત્તર બાજુ આવેલ શયનખંડમાં પથારી પર, અર્થાત્ પથારીના ગાદલા ઉપર, ૧૦ લિટરનું સફેદ પ્લાસ્ટિકનું ડબ્બું દેખાયું હતું અને તેમાં થોડું પેટ્રોલ હતું. આ પછી મળ્યું અને નોંધાયું કે તે ડબ્બું નવું હતું. આ હકીકત છે કે ચારેય રહેવાસીઓ પેટ્રોલનો ઉપયોગ કરીને દાઝી જવાથી મૃત્યુ પામ્યા હતા. તેથી, તેમાં થોડું પેટ્રોલ રહેલું ૧૦ લિટરનું ડબ્બું મળ્યાનો નિષ્કર્ષ સ્પષ્ટ દર્શાવે છે કે ચારેય વ્યક્તિઓને સળગાવી મારી નાખવા માટે પૂરતી માત્રામાં પેટ્રોલ આરોપી દ્વારા લાવવામાં આવ્યું હતું.

૪૧. આ ઉપરાંત, ફરિયાદ પક્ષે પુરાવાનો વધુ એક ભાગ પણ રજૂ કર્યો છે, જે પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૨૭ હેઠળ આરોપીની સૂચનાથી થયેલી કબજેદારીના સ્વરૂપમાં છે. આ સંદર્ભે, ફરિયાદ પક્ષે પંચ સાક્ષી ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૧૪ નિલેશ કમલાકર આરાતેની તપાસ કરી છે અને આંક ૫૦ તથા ૫૦-એ સાબિત કર્યા છે. આંક ૫૦ પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૨૭ હેઠળ આરોપીનું નિવેદન છે

અને આંક ૫૦-એ કબજેદારીનું પંચનામું છે. પોતાના પુરાવામાં ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી-૧૪એ જણાવ્યું છે કે તા. ૧૪મી એપ્રિલ, ૨૦૦૩ના રોજ તેમને મેઘવાડી પોલીસે બોલાવ્યા હતા, કારણ કે આરોપીએ સ્વૈચ્છિક નિવેદન કર્યું હતું કે તે તે બકેટ બતાવશે, જેમાં તેણે પ્લાસ્ટિકના કેનમાંથી પેટ્રોલ લીધું હતું. આ નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું અને ત્યારબાદ આરોપીએ પોલીસ પક્ષને તેના ફ્લેટ સુધી લઈ ગયો હતો. ફ્લેટની સીલ દૂર કરવામાં આવી હતી અને તે ફ્લેટના સ્નાનગૃહમાંથી આરોપીએ લાલ રંગની બકેટ બતાવી હતી. શોધ પંચનામું આંક ૫૦-એ હતું અને લાલ બકેટ મુદ્દામાલ વસ્તુ નં. ૧૪ હતી.

૪૨. આ લાલ ડોલને રાસાયણિક વિશ્લેષક પાસે મોકલવામાં આવ્યો હતો. સી.એ.ના અહેવાલ (આંક ૬૭) મુજબ, તે ડોલમાં પેટ્રોલની હાજરી અંગે હકારાત્મક પરિણામ જણાયું હતું. તેનો અર્થ એવો થાય છે કે આ ડોલનો ઉપયોગ ચારેય પીડિતો પર પેટ્રોલ રેડવા માટે કરવામાં આવ્યો હતો.

૪૩. પુરાવાના આ ભાગ સંદર્ભે, અપીલકર્તા તરફથી હાજર વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી કે આ પોલીસ દ્વારા કરાયેલ બનાવટી રચના હતી. વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી કે જો ૧૦મી એપ્રિલ, ૨૦૦૩ના રોજ આરોપીના ઘરની વિગતવાર તલાશી દોષારોપક વસ્તુઓ શોધવા માટે લેવામાં આવી હતી અને જો વિગતવાર પંચનામું તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું તથા અનેક વસ્તુઓ જપ્ત કરવામાં આવી હતી, તો

પછી એવું કેવી રીતે બન્યું કે પોલીસને આ બાલદી ૧૦મી એપ્રિલ, ૨૦૦૩ના રોજ જ મળી આવી નહીં અને આ બાલદીની પુનઃપ્રાપ્તિ માટે તેઓ આરોપીની ધરપકડ કરીને તેને મુંબઈ લાવવામાં આવ્યો અને તેણે ૧૪મી એપ્રિલ, ૨૦૦૩ના રોજ શોધક નિવેદન આપ્યું ત્યાં સુધી શા માટે રાહ જોઈ.

જ્ઞ. અમે આ રજૂઆતથી જરાય પણ પ્રભાવિત નથી. એ સાચું છે કે ૧૦મી એપ્રિલ, ૨૦૦૩ના રોજ આરોપીના ફ્લેટની તલાશી લેવામાં આવી હતી, પરંતુ જો તે દિવસે આ ડોલ જોવામાં આવી હોય તો પણ તપાસ અધિકારી તેને જે મહત્વ હતું તે સમજી શક્યા ન હોય, તે એકદમ સ્વાભાવિક છે. તેઓ ચાર પીડિત વ્યક્તિઓ પર પેટ્રોલ છાંટવા અથવા ફેલાવવા માટે આ ડોલનો ઉપયોગ થયો હોઈ શકે તેવું નિહાળી કે કલ્પી શક્યા નહોતાં. આરોપીએ ખુલાસા નિવેદન કર્યા પછી જ તેમને તેની જાણ થઈ અને ત્યારબાદ આ ડોલ કબજે કરવામાં આવી. તપાસ અધિકારી બાબતના અન્ય પાસાઓ અંગે સત્યનિષ્ઠ અને પ્રામાણિક જણાય છે. તપાસ અધિકારીની સદ્ભાવના વિશે શંકા કરવાનો કોઈ કારણ નથી, અને તેથી નોંધ પર એવું કંઈ જ ઉપલબ્ધ નથી જેથી એવો અનુમાન કરી શકાય કે આરોપી વિરુદ્ધનો કેસ મજબૂત બનાવવા માટે આ ડોલ પોલીસ દ્વારા ગોઠવવામાં આવી હતી.

૪૫. અપીલકર્તા તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલે રજૂ કર્યું કે અપીલકર્તા ૧૦.૪.૨૦૦૩ના રોજ મુંબઈમાં આવેલ પોતાના ફ્લેટમાંથી નીકળ્યા પછી પોતાની સાસુને ટેલિફોન કૉલ્સ કરી રહ્યો હતો. અમારી દૃષ્ટિએ, તે પરથી કોઈ નિષ્કર્ષ નીકળતો નથી. પુરાવામાં આવ્યું છે કે આરોપીનો પુત્ર અમનદીપ સિંહ વ્યવસાયની દેખરેખ રાખતો હતો, અને જો આરોપી ૩ થી ૪ દિવસ માટે બહાર જતો હોય, તો તેના માટે પોતાના પુત્ર અમનદીપ સિંહ તેમજ પોતાની પત્ની અને અન્ય સંબંધીઓ પાસેથી કૉલ્સ આવવાની અને તેમને કૉલ્સ કરવાની અપેક્ષા રાખવી સ્વાભાવિક હતી, પરંતુ એવું કરવામાં આવ્યું નહોતું.

૪૬. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે ત્યારબાદ રજૂ કર્યું કે ફરિયાદ પક્ષના કેસ મુજબ, ચારેય પીડિતો એક જ શયનખંડમાં હતા. બે મૃતદેહો પથારી પર મળ્યા હતા અને બે જમીન પર પડેલા હતા. વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી કે જો ચારેય પીડિતો એક જ પથારી પર સૂતા હતા, તો બે મૃતદેહો જમીન પર કેવી રીતે મળ્યા. તેમણે વધુમાં દલીલ કરી કે જો ચારેય પીડિતોના શરીર પર પેટ્રોલ છાંટવામાં આવ્યું હતું, તો આરોપીએ તેમને આગ લગાડે તે પહેલાં તેમનામાંથી એકપણ કેમ જાગ્યો નહોતો. અમારા મતાનુસાર, ૧૦ લિટરના કેનની હાજરી અને બકેટનો ઉપયોગ સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવે છે કે પેટ્રોલ મોટા પ્રમાણમાં વપરાયું હતું. બકેટનો ઉપયોગ ફરિયાદ પક્ષના કેસને વધુ મજબૂત બનાવે છે, કારણ કે જો કેનમાંથી પેટ્રોલ છાંટવામાં આવ્યું હોત, તો ચારેય વ્યક્તિઓના શરીરો, પથારી અને

આસપાસના ભાગ પર તે ફેલાવવા માટે સમય લાગ્યો હોત. પરંતુ બકેટનો ઉપયોગ સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવે છે કે પેટ્રોલનું છાંટણું એક સેકન્ડમાં થઈ શકતું હતું અને બકેટનો ઉપયોગ કરીને પુષ્કળ પ્રમાણમાં પેટ્રોલ છાંટીને ત્યારબાદ તેને આગ લગાડવા માટે પાંચ સેકન્ડ પણ લાગ્યા ન હોત. પેટ્રોલ અત્યંત જ્વલનશીલ પદાર્થ છે. શક્ય છે કે વાસ્તવિક મૃત્યુ થવા પહેલાં બે વ્યક્તિઓ પથારી પરથી લપસી નીચે પડ્યા હોય અને જમીન પર પડી ગયા હોય. આ બધું અનુમાન છે, જેના પર કોઈ નિષ્કર્ષ આધારિત થતો નથી. કારણ કે કોઈ પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષી ન હતા, અને કારણ કે ગુનાથી થોડા કલાકો પહેલાં આરોપીની હાજરી સાબિત થયેલી છે, તેથી આ બધાની સમજૂતી આપવી આરોપીની ફરજ હતી.

૪૭. શ્રી જસપાલ સિંહે રજૂ કર્યું કે અનેક પરિસ્થિતિઓ આરોપીને ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળ પૂછવામાં આવી નહોતી. એ સાચું છે કે જે પરિસ્થિતિઓ આરોપીને કલમ ૩૧૩ હેઠળની તેની પૂછપરછમાં પૂછવામાં આવી નહોતી, તેનો તેની વિરુદ્ધ ઉપયોગ થઈ શકતો નથી, જુઓ સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. વિ. મોહદ. ઇકરામ, જે.ટી. ૨૦૧૧ (૬) એસસી ૬૫૦ (ફકરો ૧૩). જોકે, અમે ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીના નિવેદનોનું સાવધાનીપૂર્વક પરીક્ષણ કર્યું છે, અને અમને જણાય છે કે સંબંધિત તમામ પરિસ્થિતિઓ અંગે તેને કુલ ૧૬૮ પ્રશ્નો પૂછવામાં આવ્યા હતા. તેથી, આ રજૂઆતમાં કોઈ સાર નથી.

૪૮. શ્રી જસપાલ સિંહે ત્યારબાદ રજૂ કર્યું કે અપીલકર્તાના પુત્ર અમનદીપના શરીર પરના કાપાવાળા ઘા ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા સમજાવવામાં આવ્યા નથી. આ સંદર્ભમાં અમે એવું કહેવા ઇચ્છીએ છીએ કે, કારણ કે કોઈ પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષીઓ નહોતા અને ફરિયાદ પક્ષનો સમગ્ર મામલો પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવા પર આધારિત છે, તેથી આ ઇજાઓ સમજાવવાની ફરજ ભાગ્યે જ ફરિયાદ પક્ષની હતી; તેના બદલે, ઘટના સમયે હાજર રહેલા અપીલકર્તાની (જેમ કે અમે નિષ્કર્ષ કાઢ્યો છે) ફરજ હતી કે તે આ ઇજાઓ સમજાવે. વધુમાં, ઇજાઓ સમજાવવાનો પ્રશ્ન સામાન્ય રીતે ત્યારે ઊભો થાય છે જ્યારે ઇજાઓ આરોપી પર હોય, પીડિત પર નહીં. કોઈપણ હાલતમાં, ફરિયાદ પક્ષે સમજાવ્યું છે કે આ ઇજાઓ ઘટનાસ્થળેથી મળેલા તૂટેલા કાચના ટુકડાઓને કારણે થઈ હતી.

૪૯. આમ, અમારા મતાનુસાર ફરિયાદ પક્ષ આરોપીને અપરાધ સાથે સાંકળતી પરિસ્થિતિઓની સંપૂર્ણ કડી સ્થાપિત કરવામાં સફળ થયું છે. તે નીચે મુજબ છે :

૧. આરોપી અને તેના પત્ની સહિતના પરિવારજનો વચ્ચે સંબંધો તણાવપૂર્ણ હતા. તે તેની પત્નીને ચામડાના પટ્ટાથી મારતો હતો અને તાનાશાહી વલણ ધરાવતો હતો, જે વલણથી પરિવારજનોમાં અસંતોષ હતો.

૨. આરોપી તારીખ ૯મી એપ્રિલ, ૨૦૦૩ના રોજ મધરાત્રીએ પોતાના ફ્લેટમાં આવ્યો હતો, અને તેને છેલ્લે તેની પત્ની સાથે તેના ફ્લેટમાં જોવામાં આવ્યો હતો, જ્યાં તેના બાળકો પણ રહેતા હતા.

૩. ઘટનાની રાત્રે આરોપીએ પોતાની પત્ની સાથે પાંચ કે દસ મિનિટ સુધી ઝઘડો કર્યો હતો.

૪. ઘરમાં પેટ્રોલના અવશેષવાળું દસ લિટરનું ડબ્બું મળી આવ્યું હતું.

૫. રાસાયણિક વિશ્લેષક દ્વારા કરાયેલ પરીક્ષણમાં સકારાત્મક પરિણામ દર્શાવતી ડોલનો પેટ્રોલ છાંટવા અથવા ફેંકવા માટે ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું.

૬. ઘટના આરોપીના ફ્લેટમાં બની હતી, જ્યાં તેના કુટુંબના સભ્યો સિવાય અંદર અન્ય કોઈ પણ હાજર ન હતું. પેટ્રોલ તેમના ઉપર રેડવામાં આવ્યું અને તેમના શરીરોને અગ્નિચાંપવામાં આવ્યા ત્યારે તમામ મૃતકો ઊંઘમાં હતા. તેમની હત્યા અત્યંત ભયાનક, દૈત્યસમાન અને નિર્દય રીતથી કરવામાં આવી હતી.

૭. તે પૂર્વનિયોજિત હત્યા હતી, કારણ કે આરોપી સૌને મારી નાખવા માટે પોતાના ફ્લેટમાં પૂરતું પેટ્રોલ લાવ્યો હતો. સામાન્ય રીતે કોઈપણ વ્યક્તિ પોતાના રહેણાંક ફ્લેટમાં એટલું વધુ પેટ્રોલ રાખતી નથી.

૮. આરોપી તે પછી તરત જ ગુનાસ્થળ પરથી ફરાર થઈ ગયો હતો, અને પોતાના પ્રસ્થાન અંગે તેણે પોતાના કુટુંબના સભ્યો અથવા નોકરોને કોઈ જાણ કરી નહોતી.

૯. ઘટના રાત્રે સવારે ૪.૦૦ થી ૪.૩૦ વાગ્યા દરમિયાન ઘટી હતી, અને ઘટના પહેલાં પોતાની પત્ની સાથે છેલ્લે જોવામાં આવેલ વ્યક્તિ આરોપી જ હતો.

૧૦. આરોપીએ સાક્ષ્ય અધિનિયમની કલમ ૨૭ હેઠળના પોતાના નિવેદનમાં બાલદી બતાવી હતી;

૧૧. ત્યારબાદ ચાર દિવસ પછી આરોપીની અજમેર જિલ્લાનાં (રાજસ્થાન) કિશનગઢ, માદનગંજ ખાતે રૂપિયા ૭,૬૦,૦૮૦/- ની વિશાળ રોકડ રકમ સાથે, સફારી કપડાં, પાગડીઓ અને ૨૪ ચાંદીના સિક્કા વગેરે સાથે ધરપકડ કરવામાં આવી હતી.

૧૨. તેણે ગેરહાજરીનો ખોટો બચાવ ઊભો કર્યો

૧૩. આરોપીને ચારેય વ્યક્તિઓની હત્યા કરવાની સંપૂર્ણ તક ઉપલબ્ધ હતી. ફ્લેટમાં અન્ય કોઈ હાજર નહોતું.

શું અપીલકર્તા મૃત્યુદંડને પાત્ર છે -

મૃત્યુદંડો વિશ્વવ્યાપી

૫૦. વિશ્વના વિવિધ દેશોમાં મૃત્યુદંડને મંજૂરી આપવી કે ન આપવી તે મુદ્દે વ્યાપક મતભેદ છે. એમનેસ્ટી ઇન્ટરનેશનલ અનુસાર ૩૧.૧૨.૨૦૧૦ની

સ્થિતિએ, ૯૬ દેશોએ કાનૂની રીતે મૃત્યુદંડનો ઉચ્છેદ કર્યો છે, ૩૪ દેશોએ લાંબા ગાળાથી તેનો ઉપયોગ કર્યો નથી, જ્યારે ૫૮ દેશોએ હજી તેને જાળવી રાખ્યો છે. યુરોપના મોટા ભાગના દેશોએ મૃત્યુદંડનો ઉચ્છેદ કર્યો છે. યુનાઇટેડ કિંગડમે ૧૯૭૩માં, ફ્રાંસે ૧૯૮૧માં, જર્મનીએ ૧૯૪૯માં, ઇટાલીએ ૧૯૪૭માં વગેરે મૃત્યુદંડનો ઉચ્છેદ કર્યો હતો. કેનેડાએ ૧૯૭૬માં તેનો ઉચ્છેદ કર્યો. રશિયા કાનૂની રીતે મૃત્યુદંડને મંજૂરી આપે છે, પરંતુ ૧૯૯૬ પછી તેનો ઉપયોગ કર્યો નથી. ઓસ્ટ્રેલિયાએ છેલ્લે ૧૯૬૭માં મૃત્યુદંડનો ઉપયોગ કર્યો હતો અને ૨૦૧૦માં ઔપચારિક રીતે તેનો ઉચ્છેદ કર્યો હતો. ચીનમાં વિવિધ પ્રકારના ગુનાઓ માટે મૃત્યુદંડ છે, જેમ કે ગંભીર બનાવાયેલ હત્યા, માદક દ્રવ્યોની હેરાફેરી, વિશાળ પાયે ભ્રષ્ટાચાર વગેરે. ચીન વિશ્વના બાકીના તમામ દેશો મળીને જેટલા લોકોને મૃત્યુદંડ અમલમાં મૂકે છે, તેનાથી વધુ લોકોને મૃત્યુદંડ આપે છે. આફ્રિકન અને લેટિન અમેરિકન દેશોમાં કેટલાક દેશો મૃત્યુદંડને મંજૂરી આપે છે જ્યારે કેટલાક નથી આપતા. મોટાભાગના એશિયાઈ અને અરબ દેશો મૃત્યુદંડને મંજૂરી આપે છે. યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ ઓફ અમેરિકા અંગે, કેટલાક રાજ્યો તેને મંજૂરી આપે છે જ્યારે કેટલાક નથી આપતા. યુ.એસ. સર્વોચ્ચ અદાલતે ફર્મન વિ./વિ. જ્યોર્જિયા ૪૦૮ યુ.એસ. ૨૩૮ (૧૯૭૨) માં મૃત્યુદંડને અસંવિધાનિક ગણાવ્યો હતો, પરંતુ આ નિર્ણય ચાર વર્ષ બાદ ગ્રેગ વિ./વિ. જ્યોર્જિયા ૪૨૮ યુ.એસ. ૧૫૩ (૧૯૭૬) માં પલટાયો હતો, જેમાં નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે મૃત્યુદંડ અસંવિધાનિક નથી.

૫૧. સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભાએ ૨૦૦૭-૦૮માં, અંતે તેને સમાપ્ત કરવાની દષ્ટિથી, ફાંસીની સજાના અમલ પર વૈશ્વિક સ્થગન માટે આહ્વાન કરતો બિન-બાધ્યક ઠરાવ પસાર કર્યો હતો. તેમ છતાં, વિશ્વની ૬૫% વસ્તી ચીન, ભારત, ઇન્ડોનેશિયા અને યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ જેવા દેશોમાં વસે છે, જે દેશો મૃત્યુદંડનો અમલ ચાલુ રાખે છે, જોકે ભારત અને ઇન્ડોનેશિયા બંને તેમાં માત્ર વિરળ પ્રસંગોએ જ તેનો ઉપયોગ કરે છે. આ ચારેય રાષ્ટ્રોએ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભાના આ ઠરાવના વિરોધમાં મત આપ્યો હતો. વિશ્વના ૧૯૪ સ્વતંત્ર રાજ્યોમાંથી, જે સંયુક્ત રાષ્ટ્રના સભ્ય છે અથવા સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં પર્યવેક્ષક દરજ્જો ધરાવે છે, તેમાંથી ૪૨ (૨૨%) રાજ્યો કાયદા અને અમલ બંનેમાં મૃત્યુદંડ જાળવી રાખે છે, ૮૫ (૪૮%) એ તેને રદ કર્યો છે, ૮ (૪%) ચુદ્ધકાળ જેવી અસાધારણ પરિસ્થિતિઓમાં કરવામાં આવેલા ગુનાઓ માટે તેને જાળવી રાખે છે અને ૪૮ (૨૫%) સામાન્ય ગુનાઓ માટે તેના ઉપયોગને મંજૂરી આપે છે, પરંતુ ઓછામાં ઓછા ૧૦ વર્ષથી તેનો ઉપયોગ કર્યો નથી અને ફાંસીની સજા અમલમાં ન મૂકવાની નીતિ અથવા સ્થાપિત પ્રથા ધરાવે છે, અથવા તે સ્થગન હેઠળ છે.

૫૨. હાલના કેસમાં, અમે ફોજદારી દંડશાસ્ત્રની વિવિધ સિદ્ધાંતો, એટલે કે પ્રતિશોધાત્મક, ભયપ્રેરક, નિવારક અને સુધારાત્મક સિદ્ધાંતોની માન્યતા કે અમાન્યતા વિશે વિચારણા કરતા નથી. એટલું કહેવું પૂરતું છે કે આ વિષય પર પરસ્પર વિરોધી અભિપ્રાયો તેમજ પરસ્પર વિરોધી આંકડાકીય માહિતી પણ ઉપલબ્ધ છે (જુઓ 'થિયરીઝ ઓફ પનિશમેન્ટ' સ્ટેનલી ઈ. ગ્રુપ્પ દ્વારા

સંપાદિત, 'પનિશમેન્ટ' ટેડ હોલ્ડેરિય દ્વારા, 'પનિશમેન્ટ' ફિલિપ બીન દ્વારા, 'ધ ડેથ પેનલ્ટી' ઈર્વિન આઈઝનબર્ગ દ્વારા સંપાદિત, 'ધ પેનલ્ટી ઓફ ડેથ' થોર્સ્ટન સેલેન દ્વારા, 'ધ ડેથ પેનલ્ટી' રોજર હૂડ દ્વારા, વગેરે). તેથી, અમે અમારી વિચારણાને અમારી સમક્ષ રહેલા કેસ પૂરતી મર્યાદિત રાખીશું.

મૃત્યુદંડ ભારતમાં

૫૩. કલમ ૩૦૨ હત્યાના ગુનાની સજા નિર્ધારિત કરે છે. તેમાં મૃત્યુદંડ અથવા આજીવન કારાવાસ તથા દંડની સજાનું પ્રાવધાન કરવામાં આવ્યું છે. એકવાર કલમ ૩૦૨ હેઠળ હત્યાના ગુનામાં કોઈ અપરાધીને અદાલત દ્વારા દોષિત ઠરાવવામાં આવે, ત્યારબાદ તેને અવશ્ય તો મૃત્યુદંડ અથવા આજીવન કારાવાસની સજા કરવી જ પડે. અદાલતને તેનાથી ઓછી કોઈ સજા ફરમાવવાનો અધિકાર નથી.

૫૪. જો આરોપીની દોષિતતા અંગે યુક્તિસંગત શંકા હોય, તો યોગ્ય એકમાત્ર નિર્ણય તેને નિર્દોષ છૂટકારો આપવાનો છે અને સંતોષ વિ. મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૭૫ એસ.સી. ૬૫૪ મુજબ આજીવન કારાવાસ કરતાં ઓછી સજા લાદવાની નથી.

પપ. ભારતના કાનૂન આયોગે તેના ઉપમા અહેવાલમાં, તેમના દ્વારા સંકલિત કરાયેલ તમામ સામગ્રીનું સાવધાનીપૂર્વક છટણી કર્યા બાદ, મૃત્યુદંડના પ્રતિબંધક પ્રભાવ અંગે પોતાના અભિપ્રાયો નીચે મુજબ નોંધ્યા હતા:

"અમારા મત મુજબ મૂડી દંડ નિર્વારક તરીકે કાર્ય કરે છે. આ વિષયના અનેક પાસાઓની અમે પહેલેથી જ વિગતવાર ચર્ચા કરી છે. નીચે અમે અતિ સંક્ષિપ્તમાં તે મુખ્ય મુદ્દાઓ જણાવીએ છીએ, જેઓએ આ નિષ્કર્ષે પહોંચવામાં અમારા મન પર પ્રભાવ પાથર્યો છે:

(એ) મૂળભૂત રીતે, દરેક માનવ મૃત્યુથી ડરે છે.

(બી) મૃત્યુદંડ, દંડ તરીકે, આજીવન કારાવાસ અથવા અન્ય કોઈપણ સજા કરતાં સંપૂર્ણપણે ભિન્ન સ્તરે ઊભો રહે છે. આ તફાવત ગુણધર્મનો છે, માત્ર પરિમાણનો નથી.

(સી) જેમને તે વિષય પર અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવાની વિશેષ લાયકાત છે, ખાસ કરીને રાજ્ય સરકારો, ન્યાયાધીશો, સંસદ તથા વિધાનમંડળોના સભ્યો તેમજ બારના સભ્યો અને પોલીસ અધિકારીઓ પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલા પ્રતિભાવોના બહુમતી ભાગ સહિત, તેઓ નિશ્ચિતપણે એ મત ધરાવે છે કે મૃત્યુદંડનો નિર્વારક હેતુ ભારતમાં યોગ્ય પ્રમાણમાં સિદ્ધ થાય છે.

(ડી) જેલમાંથી મુક્ત થયેલ કેદીઓના વર્તન અંગે (આજીવન કારાવાસ ભોગવ્યા પછી), ઘણા વર્ષોના દીર્ઘ સમયગાળા સુધી વિસ્તરતા અભ્યાસો વિના, કોઈ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવું કઠિન બનશે.

(ઈ) શું અન્ય કોઈ દંડ મૃત્યુદંડના તમામ લાભો ધરાવી શકે તે શંકાનો વિષય છે.

(એફ) આ વિષય અંગે અન્ય દેશોના આંકડાશાસ્ત્રીય આંકડા નિષ્કર્ષાત્મક નથી. જો તેમને ભયપ્રેરક અસર સાબિત કરતા માનવામાં ન આવે, તો તેમને તે અસરને નિશ્ચિતરૂપે નકારી કાઢતા તરીકે પણ માનવામાં આવી શકશે નહીં".

પક. ૧૯૫૫ પહેલાં, જૂની ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૮૯૮ હેઠળ, સંહિતાની કલમ ૩૬૭(૫) મુજબ જો હત્યાના કેસમાં મૃત્યુદંડ ફરમાવવામાં આવ્યો ન હોય, તો અદાલતે તેના કારણો દર્શાવવાના રહેતાં. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, હત્યાના ગુના માટે મૃત્યુદંડ ફરમાવવો એ નિયમ હતો, અને જો અદાલત આ નિયમથી વિમુખ થઈ ઓછી સજા રૂપે આજીવન કારાવાસ ફરમાવવા ઇચ્છતી હોય, તો તે માટે કારણો દર્શાવવાના ફરજિયાત હતા. ૧૯૫૫માં, કલમ ૩૬૭ની ઉપકલમ ૫ કાઢી નાખવામાં આવી. આવી કાપછાંટનું પરિણામ એ આવ્યું કે હત્યાના કેસમાં કઈ સજા ફરમાવવી તે બાબતે અદાલતને ઉપલબ્ધ વિવેકાધિકારનો વ્યાપ વિસ્તર્યો. અનેક વડી અદાલતોએ પણ આ કાપછાંટના પરિણામનું એવું અર્થઘટન કર્યું કે હત્યા માટે આજીવન કારાવાસ સામાન્ય સજા છે અને મૃત્યુદંડ માત્ર ત્યારે જ ફરમાવી શકાય જ્યારે કઠોરતા વધારતી

પરિસ્થિતિઓ હાજર હોય. ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતામાં ૧૯૭૩માં વધુ સુધારો કરવામાં આવ્યો અને તેમાં આજીવન કારાવાસને સામાન્ય નિયમ બનાવવામાં આવ્યો. નવી સંહિતાની કલમ ૩૫૪(૩) આમ જોગવાઈ કરે છે:

“જ્યારે દોષસિદ્ધિ એવી ગુનાહિત કૃત્ય માટે હોય જે મૃત્યુદંડથી અથવા વૈકલ્પિક રીતે આજીવન કેદથી અથવા વર્ષોની મુદતની કેદથી દંડનીય હોય, ત્યારે ચુકાદામાં આપવામાં આવેલ સજાના કારણો દર્શાવવાના રહેશે અને મૃત્યુદંડની સજાના કિસ્સામાં, એવી સજા માટેના વિશેષ કારણો દર્શાવવાના રહેશે”.

૫૭. આમ, નવા સંહિતામાં મરણદંડ ફટકારવા બાબતે ન્યાયાધીશનો વિવેકાધિકાર સીમિત કરવામાં આવ્યો છે, કારણ કે હવે અદાલતે મરણદંડ ફટકારવા માટે વિશેષ કારણો દર્શાવવાના રહે છે. હવે હત્યાના ગુનામાં દંડ નિર્ધારિત કરવાની બાબતમાં આજીવન કારાવાસને નિયમ અને મરણદંડને અપવાદ બનાવવામાં આવ્યો છે.

૫૮. બચ્ચન સિંહ વિ./સ. પંજાબ રાજ્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૮૦ એસ.સી. ૮૯૮ માં, આ અદાલતની બંધારણીય પીઠ (૫ ન્યાયાધીશોની પીઠ) એ, મૃત્યુદંડની બંધારણીય માન્યતા યથાવત રાખતાં, આ મુજબ અવલોકન કર્યું (પરિષેદ ૨૦૭ જુઓ):

હત્યાના ગુનામાં દોષિત ઠરાવવામાં આવેલા વ્યક્તિઓ માટે આજીવન કારાવાસ નિયમ છે અને મૃત્યુદંડ અપવાદ છે. માનવ જીવનની ગૌરવમયતાપ્રત્યેની વાસ્તવિક અને સ્થિર ચિંતા એ કાનૂનની સત્તા દ્વારા જીવન હરી લેવા સામે પ્રતિરોધ રાખવાનું અનુમાનિત કરે છે. નિર્વિવાદ રીતે વૈકલ્પિક ઉપાય સંપૂર્ણપણે અવરોધિત થયો હોય ત્યારે અતિ દુર્લભમાંથી અતિ દુર્લભ એવા કિસ્સાઓ સિવાય એવું કરવું યોગ્ય નથી.

૫૯. બચન સિંહના કેસ (પૂર્વોક્ત) પછી, આ અદાલતે મૃત્યુદંડ ક્યારે લાદવો જોઈએ તે પ્રશ્નનો ફરી વિચાર મચી સિંહ અને અન્ય વિ. પંજાબ રાજ્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૮૩ એસ.સી. ૯૫૭ (૩ ન્યાયાધીશોનો ખંડપીઠનો નિર્ણય) માં કર્યો હતો. તે કેસમાં આરોપીઓએ પૂર્વયોજિત રીતે અને પદ્ધતિસર ગામના પુરુષો, સ્ત્રીઓ અને બાળકો સહિત સત્તર વ્યક્તિઓની હત્યા કરી હતી. આરોપીઓને મૃત્યુદંડ ફટકારવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ અદાલતે ઠરાવ્યું કે બચન સિંહના કેસ (પૂર્વોક્ત) માં નિર્ધારિત માર્ગદર્શિકાઓ લાગુ કરવા માટે, અન્ય બાબતો ઉપરાંત, નીચેના પ્રશ્નો પૂછવા જોઈએ: (એ) શું ગુનામાં એવી કોઈ અસામાન્ય બાબત છે કે જેના કારણે આજીવન કારાવાસની સજા અપર્યાપ્ત બને છે અને મૃત્યુદંડ આપવો આવશ્યક બને છે— (બી) શું ગુનાની પરિસ્થિતિઓ એવી છે કે ગુનેગારના પક્ષમાં બોલતી ઉપશમકારક પરિસ્થિતિઓને મહત્તમ મહત્વ આપ્યા પછી પણ મૃત્યુદંડ લાદવા સિવાય કોઈ વિકલ્પ રહેતો નથી.

અદાલતે ઠરાવ્યું કે ઉપરોક્ત પ્રશ્નોના ઉત્તર હકારાત્મક હોય, તો મૃત્યુદંડ યોગ્ય ઠરે છે.

૬૦. મરછી સિંહના કેસમાં (ઉપરોક્ત) આ અદાલતે વધુમાં નોંધ્યું હતું:

સમુદાય સમગ્રરૂપે 'કોઈપણ કેસમાં મૃત્યુદંડ નહીં' ના સિદ્ધાંતમાં પ્રતિબિંબિત માનવતાવાદી અભિગમને શા માટે અનુમોદિત કરતો નથી, તેના કારણો શોધવા દૂર જવું પડતું નથી. પ્રથમ તો, સમગ્ર માનવતાવાદી માળખું 'જીવન પ્રત્યે આદર' ના સિદ્ધાંતના પાયા પર નિર્મિત છે. જ્યારે સમુદાયનો કોઈ સભ્ય બીજા સભ્યની હત્યા કરીને આ જ સિદ્ધાંતનો ભંગ કરે છે, ત્યારે સમાજ પોતાને આ સિદ્ધાંતની બેડીઓથી બંધાયેલો માને જ એમ નહીં. બીજું, એ સમજવું આવશ્યક છે કે સમુદાયનો દરેક સભ્ય પોતાના જીવનને જોખમમાં મૂકાયા વિના સુરક્ષિત રીતે જીવવા સક્ષમ છે, કારણ કે સમુદાયનો રક્ષાત્મક હાથ તેના પર છે અને તે દ્વારા અનુમોદિત કાનૂનના શાસનને કારણે એવું શક્ય બને છે. કાનૂનના શાસનનું અસ્તિત્વ અને કાનૂની પકડમાં લાવવામાં આવશે એવો ભય, જેમને અન્યની હત્યા કરતાં કોઈ નૈતિક સંકોચ નથી એવા લોકો માટે, જો તે તેમના હેતુને અનુરૂપ હોય, તો રોકક તરીકે કાર્ય કરે છે. આ રક્ષણ બદલ સમુદાયનો દરેક સભ્ય સમુદાયનો ઋણી છે. જ્યારે કૃતજ્ઞતા દર્શાવવાના સ્થાને અકૃતજ્ઞતા દર્શાવીને એવો સમુદાય-સભ્ય મારી નાખવામાં આવે છે, જે સમુદાય ખુદ ખૂનીને મારી નાખવામાંથી પણ રક્ષણ આપે છે, અથવા જ્યારે સમુદાયને એવું લાગે છે કે

આત્મરક્ષણના હિતાર્થે ખૂનીને મોતને ઘાટ ઉતારવો જરૂરી છે, ત્યારે સમુદાય મૃત્યુદંડને મંજૂરી આપી તે રક્ષણ પાછું ખેંચી લે એવો સંભવ છે. પરંતુ સમુદાય દરેક કેસમાં આવું નહીં કરે. તે આવું ત્યારે કરી શકે છે (અતિદુર્લભમાંથી અતિદુર્લભ કેસોમાં) જ્યારે તેની સામૂહિક અંતરાત્મા એટલી હચમચી ઉઠે કે, મૃત્યુદંડ જાળવી રાખવાની ઇચ્છનીયતા કે અનિચ્છનીયતા અંગેના પોતાના વ્યક્તિગત મતને અવગણીને, ન્યાયિક સત્તાના કેન્દ્રના ધારકો મૃત્યુદંડ ફટકારે તેવી તે અપેક્ષા રાખે. ગુનાને જો તેના પ્રેરણાસ્ત્રોતની દૃષ્ટિએ, અથવા તેને અમલમાં મૂકવાની રીતની દૃષ્ટિએ, અથવા તેના સમાજવિરોધી કે ઘૃણાસ્પદ સ્વરૂપની દૃષ્ટિએ જોવામાં આવે, તો સમુદાયમાં એવો ભાવ જન્મી શકે છે, જેમ કે ઉદાહરણ તરીકે:

૧. હત્યાના કૃત્ય કરવાની રીત

જ્યારે હત્યા અત્યંત ક્રૂર, વિકૃત, શૈતાની, ઘૃણાસ્પદ અથવા નૃશંસ રીતથી એવી રીતે કરવામાં આવે કે જેથી સમાજમાં તીવ્ર અને અતિશય આક્રોશ જાગે. ઉદાહરણ તરીકે,

(૧) જ્યારે પીડિતનું ઘર તેને ઘરમાં જીવતો જ ભસ્મ કરી નાખવાના હેતુથી સળગાવી દેવામાં આવે.

(૨) જ્યારે ભોગ બનનાર વ્યક્તિને તેના અથવા તેની મૃત્યુ નિપજાવવા હેતુસર અમાનવીય યાતના કે ક્રૂરતાના કૃત્યોને આધીન કરવામાં આવે.

(૩) જ્યારે પીડિતના શરીરને ટુકડા-ટુકડા કરી નાખવામાં આવે અથવા તેના શરીરનું ભયાનક રીતે અંગભંગ કરવામાં આવે.

૨. હત્યાનું આચરણ કરવા માટેનો હેતુ

જ્યારે હત્યા એવા હેતુસર કરવામાં આવે કે જેમાં સંપૂર્ણ દુરાચાર અને નીચતા સ્પષ્ટ પ્રગટ થાય. ઉદાહરણ તરીકે, જ્યારે (એ) ભાડેથી રાખેલ ખૂની પૈસા અથવા ઇનામ મેળવવાના હેતુથી હત્યા કરે, (બી) મિલ્કતનો વારસો મેળવવા માટે અથવા કોઈ સંરક્ષણાધીન વ્યક્તિની મિલ્કત ઉપર, અથવા એવી વ્યક્તિની મિલ્કત ઉપર જે હત્યારાના નિયંત્રણ હેઠળ હોય, અથવા જેની સરખામણીએ હત્યારો પ્રભુત્વશાળી સ્થિતિમાં હોય અથવા વિશ્વાસની સ્થિતિમાં હોય, કાળજીપૂર્વક ઘડાયેલ યોજનાથી શીતરક્તપૂર્વક હત્યા કરવામાં આવે, અથવા (સી) માતૃભૂમિ સાથે દ્રોહ કરવાની પ્રક્રિયામાં હત્યા કરવામાં આવે.

૩. અપરાધનું સમાજવિરોધી અથવા સામાજિક રીતે ઘૃણાસ્પદ સ્વરૂપ

(એ) જ્યારે અનુસૂચિત જાતિ અથવા અલ્પસંખ્યક સમુદાય વગેરેના સભ્યની હત્યા વ્યક્તિગત કારણોસર નહીં પરંતુ એવી પરિસ્થિતિઓમાં કરવામાં આવે કે જેના કારણે સામાજિક રોષ ઉદ્ભવે. ઉદાહરણ તરીકે, જ્યારે એવો ગુનો એવા વ્યક્તિઓમાં આતંક ફેલાવવા અને તેમને કોઈ સ્થળ પરથી ભાગી જવા માટે ભયભીત કરવા હેતુથી કરવામાં આવે, અથવા તેમના ઉપર અનુદાનિત જમીનો અથવા લાભોથી તેમને વંચિત કરવા માટે, અથવા ભૂતકાળના અન્યાયોને

ઉલટાવવા તથા સામાજિક સંતુલન પુનઃસ્થાપિત કરવા દષ્ટિએ તેમને તે છોડી દેવા મજબૂર કરવા હેતુથી કરવામાં આવે. (બી) 'વધૂ દહન' અને જે 'દહેજ મૃત્યુ' તરીકે ઓળખાય છે એવા કેસોમાં, અથવા જ્યારે ફરીથી દહેજ મેળવવાના હેતુસર પુનર્વિવાહ કરવા માટે, અથવા મોહવશ થઈ બીજી સ્ત્રી સાથે લગ્ન કરવા માટે હત્યા કરવામાં આવે ત્યારે.

જ. ગુનાની ગંભીરતા

જ્યારે ગુનો પ્રમાણમાં અત્યંત ગંભીર હોય. ઉદાહરણ તરીકે, જ્યારે કોઈ પરિવારના બધા અથવા લગભગ બધા સભ્યોના એકથી વધુ હત્યાના ગુનાઓ, અથવા કોઈ નિશ્ચિત જાતિ, સમુદાય અથવા વિસ્તારમાંના મોટી સંખ્યામાં વ્યક્તિઓના હત્યાના ગુનાઓ, કરવામાં આવ્યા હોય.

વી. હત્યાના ભોગ બનેલા વ્યક્તિનું વ્યક્તિત્વ

જ્યારે હત્યાનો ભોગ બનનાર (એ) એવો નિર્દોષ બાળક હોય કે જેણે હત્યા માટે ઉશ્કેરણી તો દૂર રહી, કોઈ બહાનું પણ આપ્યું ન હોય અથવા આપી શક્યો ન હોય, (બી) એવી અસહાય સ્ત્રી હોય અથવા વૃદ્ધાવસ્થા કે અશક્તિના કારણે અસહાય બનેલી વ્યક્તિ હોય, (સી) જ્યારે ભોગ બનનાર એવી વ્યક્તિ હોય કે જેના સંબંધે હત્યારો પ્રભુત્વ અથવા વિશ્વાસની સ્થિતિમાં હોય, (ડી) જ્યારે ભોગ બનનાર એવી જાહેર પ્રતિષ્ઠિત વ્યક્તિ હોય જેને તેણે આપેલી સેવાઓને કારણે સમાજ દ્વારા સામાન્ય રીતે પ્રેમ અને આદર મળતો હોય અને હત્યા

વ્યક્તિગત કારણો સિવાય રાજકીય અથવા તેવા સમાન કારણોસર કરવામાં આવી હોય."

૬૧. મચ્ચી સિંહના કેસમાં (ઉપરોક્ત) આ અદાલતે વધુમાં અવલોકન કર્યું હતું કે આરોપીની દોષિતતા નક્કી કરતી વખતે અને સજાના સ્વરૂપ અંગે અંતિમ નિર્ણય લેતી વખતે, આરોપી સંબંધિત ઉગ્રકારી અને ઉપશામક પરિસ્થિતિઓનું તુલનાપત્ર તૈયાર કરવું આવશ્યક હતું અને આવું કરતી વખતે ઉપશામક પરિસ્થિતિઓને પૂર્ણ મહત્વ આપવું આવશ્યક હતું જેથી વિકલ્પનો ઉપયોગ કરવામાં આવે તે પહેલાં તમામ પરિબળોનો વિચાર કરવામાં આવે.

કેટલાક નિર્ણયો જેમાં આ અદાલતે મૃત્યુદંડની પુષ્ટિ કરી છે

૬૨. હવે અમે કેટલાક એવા નિર્ણયો પર વિચાર કરી શકીએ છીએ, જેમાં અદાલતે ગુનાઓને 'અત્યંત દુર્લભ પૈકીના અત્યંત દુર્લભ પ્રકરણો' ગણાવીને મૃત્યુદંડ આપ્યો છે.

૬૩. સુન્દર સિંહ વિ. ઉત્તરાંચલ રાજ્ય, (૨૦૧૦) ૧૦ એસ.સી.સી. ૬૧૧ માં, આરોપી પેટ્રોલ ભરેલા જેરી કેન, તલવાર, બે ગોળીઓ સાથેની પિસ્તોલ લઈને સંપૂર્ણ તૈયારી સાથે ઘટના સ્થળે ગયો હતો, જે તેના પૂર્વનિયોજન અને ઠંડા

લોહીવાળા મનનો પરિચય કરાવતું હતું. આ ઘટનામાં પાંચ વ્યક્તિઓએ પોતાનો જીવ ગુમાવ્યો હતો, જ્યારે એકમાત્ર જીવિત બચેલી મહિલાને ૭૦% દાઝની ઇજાઓ સાથે જીવિત રાખવામાં આવી હતી. હત્યા ફૂર, ઘૂણાસ્પદ અને શૈતાની રીતથી કરવામાં આવી હતી, અને ઘરનો દરવાજો બંધ કરી દેવું તે અત્યંત નીચ કૃત્ય હતું, જેના દ્વારા આરોપીનો વાસ્તવિક આશય ખંડની અંદર રહેલા તમામ વ્યક્તિઓને સળગાવી દેવાનો હતો અને ચોક્કસપણે તે જ બન્યું હતું. કોઈ પણ શામક પરિસ્થિતિઓ નહોતી, અને તેથી તે અત્યંત દુર્લભમાંથી અત્યંત દુર્લભ પ્રકારનો એક કેસ હતો. પરિણામે, મૃત્યુદંડ યોગ્ય ઠર્યો હતો.

૬૪. સી. મુનિયપ્પન વિ. સ્ટેટ ઓફ ટી. એન., (૨૦૧૦) ૯ એસ. સી. સી. ૫૬૭ માં, ગેરકાયદેસર સભાના ત્રણ સભ્યો, અદાલતના ચુકાદા વિરુદ્ધ જાહેર પ્રદર્શન દરમિયાન માર્ગ અવરોધમાં સંકળાયેલા હતા અને તેમણે કોઈપણ પ્રેરણા વિનાની પરિસ્થિતિમાં અસહાય, નિર્દોષ, નિઃશસ્ત્ર વિદ્યાર્થીનીઓને લઈ જતી બસને સળગાવી પૂર્વનિયોજિત હત્યા કરી હતી. આ ઘટનામાં ત્રણ યુવતીઓનાં મૃત્યુ થયાં અને ૨૦ ને દાઝવાની ઇજાઓ પહોંચી. આ અદાલતે ઠરાવ્યું કે આ અતિ દુર્લભમાંથી પણ અતિ દુર્લભ એવો એક કેસ હતો, જેમાં આરોપીઓ સમાજના સૌહાર્દપૂર્ણ અને શાંતિપૂર્ણ સહઅસ્તિત્વ માટે ઉપદ્રવ અને જોખમરૂપ બનવાના હતા. આરોપીઓએ કોઈ ઉશ્કેરણી વિના ઇરાદાપૂર્વક પૂર્વનિયોજિત અપરાધ કર્યો હતો અને તેને અતિ સાવધાનીપૂર્વક અમલમાં મૂક્યો હતો, અને

તેથી મૃત્યુદંડ સૌથી યોગ્ય દંડ હતો. ઉગ્ર પરિસ્થિતિઓ હાજર હોવા અને કોઈ શમનકારી પરિસ્થિતિ ન હોવાને કારણે ગેરકાયદેસર સભાના ત્રણ સભ્યો ઉપર લાદવામાં આવેલો મૃત્યુદંડ યથાવત રાખવામાં આવ્યો.

૬૫. એમ. એ. એન્ટોની વિ. કેરળ રાજ્ય, (૨૦૦૯) ૬ એસ.સી.સી. ૨૨૦ માં, એક પરિવારના તમામ છ સભ્યોની રાત્રે તેમના નિવાસસ્થાને હત્યા કરવામાં આવી હતી. પ્રેરણા નાણાંની હતી, અને અનુરૂપ સમયગાળા દરમિયાન એટલે કે ઘટના થયાની રાત્રિથી બીજા દિવસની સવાર સુધી આરોપી પોતાના નિવાસસ્થાનેથી ગેરહાજર હતો, તથા પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૨૭ હેઠળ કપડાંની જાંસિ, ઘરના દરવાજાની પાયાની સીડીઓ પર મળેલા આંગળીઓના નિશાન આરોપીના નિશાનો સાથે મેળ ખાતા હોવા, અને ઘટના સ્થળેથી આરોપીના મસ્તકના વાળ મળવા જેવી પરિસ્થિતિજ પુરાવાઓ અત્યંત દોષારોપક હતાં. પરિસ્થિતિઓની સાંકળને ધ્યાનમાં લેતાં, મૃત્યુદંડ યથાવત્ રાખવામાં આવ્યો હતો.

૬૬. જગદીશ વિ./એસ. સ્ટેટ ઓફ એમ. પી., (૨૦૦૯) ૯ એસ.સી.સી. જલ્દપમાં આક્રમણકર્તાએ પોતાના જ ઘરમાં પોતાની પત્ની અને પાંચ સંતાનોની (ઉંમર ૧ થી ૧૬ વર્ષ) હત્યા કરી હતી. આ હત્યાઓ વિશેષરૂપે ભયાનક હતી, કારણ કે આક્રમણકર્તા કુટુંબના વડા તરીકે પ્રભુત્વપૂર્ણ સ્થિતિમાં અને વિશ્વાસની

સ્થિતિમાં હતો. આક્રમણકર્તાએ વિશ્વાસનો ભંગ કરીને અને પોતાની સ્થિતિનો દુરુપયોગ કરીને પોતાની પત્ની તથા નાબાલિક સંતાનોની હત્યા કરી હતી (જેમાં સૌથી નાનો માત્ર ૧ વર્ષનો એકમાત્ર પુત્ર હતો). આ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે ઉગ્ર બનાવતી અને શમક પરિસ્થિતિઓની તુલનાત્મક નોંધપોથી આક્રમણકર્તા વિરુદ્ધ ભારે પ્રમાણમાં ઝૂકતી હતી, જેથી આ મામલો અતિ દુર્લભમાં અતિ દુર્લભ એવો કેસ બનતો હતો. પરિણામે, મૃત્યુદંડ આપવાનો નિર્ધાર ન્યાયસંગત હતો.

૬૭. પ્રજીત કુમાર સિંહ વિ./સ. સ્ટેટ ઓફ બિહાર, (૨૦૦૮) ૪ એસ.સી.સી. ૪૩૪ માં, આરોપી ચાર વર્ષના સતત સમયગાળા સુધી રૂપિયા ૫૦૦/- ની રકમના બદલે ભોજન અને જમવાની સુવિધા માટે પેઇંગ ગેસ્ટ તરીકે રહેતો હતો. તેણે ૮, ૧૫ અને ૧૬ વર્ષની ઉંમરના ત્રણ નિર્દોષ અને નિરાધાર બાળકોની નિર્દયી રીતે હત્યા કરી, તથા પિતા (માહિતીદાતા) અને માતાની હત્યાનો પ્રયાસ કર્યો, જેઓ અનેક ઈજાઓ સાથે આ હુમલામાં જીવિત બચ્યા હતા. બાળકો ઊંઘમાં હતા તે સમયે આ ભયાનક કૃત્ય કરવા માટે કોઈ ઉશ્કેરણી અથવા કારણ નહોતું. મૃતકોને અનેક ચીરાકાર ઘા (સ્નાયુ સુધી ઊંડા અથવા હાડકાં સુધી ઊંડા) પહોંચાડવામાં આવ્યા હતા. ગુનાની ફૂરતા, દૈત્યસદૃશ, અમાનવીય સ્વભાવ અને વ્યાપક ગંભીરતા (એકથી વધુ હત્યાઓ અને હુમલાઓ)ને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે આરોપીની

માનસિકતા કોઈપણ સુધારાને પાત્ર ગણાવી શકાય તેવી નહોતી. તેથી આ કેસ અતિ દુર્લભમાં અતિ દુર્લભ શ્રેણીમાં આવતો હતો, જ્યાં મરણદંડ ન ફટકારવામાં આવ્યો હોત તો ન્યાયનું વિફળ થવું નિશ્ચિત હતું.

૬૮. રામ સિંહ વિ. સોનિયા, (૨૦૦૭) ૩ એસ.સી.સી. ૧ માં પત્નીએ પોતાના પતિ સાથેની સાંઠગાંઠમાં માત્ર પોતાના સાવકા ભાઈ અને તેના સમગ્ર પરિવારની, જેમાં ૪૫ દિવસ, ૨ અને ૪ વર્ષના ત્રણ નાનાં બાળકોનો પણ સમાવેશ થતો હતો, હત્યા જ કરી નહોતી, પરંતુ પોતાના પિતા, માતા અને બહેનની પણ હત્યા કરી હતી, જેથી તેના પિતા પોતાની મિલકત તેના સાવકા ભાઈ અને તેના પરિવારને આપી ન શકે. આ હત્યાઓ પીડિત પક્ષ તરફથી કોઈ પણ ઉશ્કેરણી વિના, પીડિતો સૂતા હતા ત્યારે, ફૂર, પૂર્વનિયોજિત અને શૈતાની ઢબે કરવામાં આવી હતી. એવું ધારણ કરવામાં આવ્યું હતું કે આરોપી વ્યક્તિઓમાં માનવતાનો કોઈ મૂળભૂત અંશ નહોતો અને સુધારણા માટે અનુકૂળ એવી માનસિકતા અથવા મનોદશાનો તેઓમાં સંપૂર્ણ અભાવ હતો. તે એક ઘૃણાસ્પદ અને કાયરતાપૂર્ણ કૃત્ય હતું, અને તેથી આ મામલો અતિ દુર્લભમાં અતિ દુર્લભ કેસોની શ્રેણીમાં આવતો હોવાથી મૃત્યુદંડ યોગ્ય ઠરતો હતો.

૬૯. સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. વિ. સતીશ (૨૦૦૫) ૩ એસ.સી.સી. ૧૧૪ માં પીડિતા ૯ વર્ષની બાળકી હતી, જેણે સામાવાળાના પશુસમાન કૃત્યોના પરિણામે

પોતાનું જીવન ગુમાવ્યું હતું; સામાવાળાએ તેનું બળાત્કાર કરીને હત્યા કરી હતી. તેનો મૃતદેહ ઈખના ખેતરમાં મળી આવ્યો હતો અને તેના ગુપ્તાંગોમાંથી રક્ત નીકળી રહ્યું હતું તથા તેની ગળા પર દબાણના નિશાન હતા (જે ગળું દબાવીને મૃત્યુ થયાનું સૂચવતા હતા). એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો કે આ શૈતાની, અનીચાચી અને જઘન્ય કૃત્ય ત્યારે માનવતાના સૌથી નીચલા સ્તરે પહોંચી ગયું, જ્યારે બળાત્કાર પછી ફૂર હત્યા કરવામાં આવી. તેથી મૃત્યુદંડ ન્યાયસંગત હતો.

૭૦. હોલીરામ બોર્ડોલી વિ. સ્ટેટ ઓફ અસામ (૨૦૦૫) ૩ એસ.સી.સી. ૭૯૩ માં, આરોપી વ્યક્તિઓ લાઠીઓ તથા અન્ય વિવિધ હથિયારોથી સજ્જ હતા. તેઓ પીડિતના ઘરે આવ્યા અને તે ઘરની બાંસની દીવાલ પર પથ્થરમારો શરૂ કર્યો. ત્યારબાદ, તેમણે ઘરને બહારથી બંધ કરી તેને આગ લગાવી દીધી. જ્યારે પીડિતનો પુત્ર, પુત્રી અને પત્ની કોઈ રીતે ઘરમાંથી બહાર આવવામાં સફળ થયા, ત્યારે આરોપી વ્યક્તિઓએ તેમને પકડીને ફરી આગમાં ફેંકી દીધા. ત્યારબાદ, પીડિતના ઘરથી થોડા અંતરે બીજા ઘરમાં રહેતા મોટા ભાઈને પકડી આરોપીઓના આંગણે ઘસડી લઈ જવાયા, જ્યાં આરોપીઓએ તેમના શરીરના ટુકડા કરી નાખ્યા. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું કે કોઈ પ્રબળ પ્રેરણા ગેરહાજર હતી અને પીડિતોએ આ ઘટનાને ઉશ્કેરેલી નહોતી કે તેમાં કોઈ યોગદાન આપ્યું નહોતું. આરોપી ટોળકીનો મુખ્ય હતો અને ગામમાં આરોપીના પ્રભુત્વને પડકારવાથી અન્ય લોકોને રોકવા માટે ગુનો અત્યંત બર્બર રીતે આચરવામાં

આવ્યો હતો. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું કે મૃત્યુદંડ ફરમાવવાથી નિવૃત્ત રહેવા માટે કોઈ શમનકારક પરિસ્થિતિઓ જણાઈ આવી નહોતી.

૭૧. સાઈબન્ના વિ./સ. કર્ણાટક રાજ્ય (૨૦૦૫) ૪ એસ.સી.સી. ૧૬૫ માં, આરોપી પોતાની પ્રથમ પત્નીની હત્યાના કેસમાં, જેમાં તે પહેલેથી જ દોષિત ઠરાવવામાં આવ્યો હતો અને તેને આજીવન કારાવાસની સજા કરવામાં આવી હતી, તેમાં પેરોલ પર બહાર હતો. તેણે પોતાની બીજી પત્ની અને પુત્રી (વય ૧ થી ૧/૨ વર્ષ) જ્યારે પીડિતાઓ ઊંઘમાં હતી ત્યારે, સામાન્ય રીતે ઘરમાં ઉપલબ્ધ ન હોય તેવી હર્નિંગ છરી (જાંબિયા) નો ઉપયોગ કરીને, તેમની હત્યાનું પૂર્વઆયોજિત કાવતરું રચ્યું હતું. આરોપીના પક્ષમાં કોઈ હળવીકરણકારી પરિસ્થિતિઓ માટે ન્યાયસંગત કારણો નહોતા. આ કેસને 'વિરલમાંથી વિરલતમ કેસ' ની શ્રેણીમાં મૂકી મૃત્યુદંડ યથાવત્ રાખવામાં આવ્યો હતો.

૭૨. કરણ સિંહ વિ. ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય (૨૦૦૫) ૬ એસસીસી ૩૪૨ માં બંને અપીલકર્તાઓએ મૃતકોનો પીછો કરીને તેમને કુહાડીઓ અને અન્ય હથિયારો વડે અત્યંત ફૂર અને નૃશંસ રીતે કાપી નાંખ્યા હતા. ત્રણ પુખ્ત વયના વ્યક્તિઓની હત્યા કર્યા પછી, અપીલકર્તાઓ તેમના ઘરમાં પ્રવેશ્યા અને બે બાળકોની પણ હત્યા કરી, જેઓનો અપીલકર્તાઓ સાથેના કથિત મિલ્કત વિવાદ સાથે કોઈ જ

રીતે સંબંધ ન હતો. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે અહીં એકમાત્ર આશય સમગ્ર પરિવારનો સમૂળે નાશ કરવાનો હતો. તેથી, આ 'અત્યંત દુર્લભમાંથી પણ અત્યંત દુર્લભ' પ્રકારનો કેસ હતો.

૭૩. ગુરમીત સિંહ વિ./સ. સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. (૨૦૦૫) ૧૨ એસ.સી.સી. ૧૦૭ માં, અપીલકર્તા જી એ તેના મિત્ર એલ સાથે મળી, તેઓ ઊંઘમાં હતા ત્યારે, તેના પરિવારના તેર સભ્યોને, જેમાં નાનાં બાળકો પણ સામેલ હતા, અત્યંત તુચ્છ કારણસર (જીના પરિવાર દ્વારા એલના તેમના ઘરે આવવા અને રહેવા અંગે કરાયેલ વાંધાને કારણે) મારી નાખ્યા હતા. મૃત્યુદંડની સજા યોગ્ય માનવામાં આવી હતી.

૭૪. સુશીલ મુર્મુ વિ. ઝારખંડ રાજ્ય (૨૦૦૪) ૨ એસ.સી.સી. ૩૩૮ માં, આરોપીએ વ્યક્તિગત લાભ માટે અને દેવતાને રક્ત અર્પણ કરીને તેની કૃપા પ્રાપ્ત કરી પોતાનું ભાગ્ય પ્રબળ બનાવવા હેતુથી, અત્યંત ક્રૂર અને દૈત્યસદૃશ રીતે દેવી કાળી સમક્ષ અન્ય વ્યક્તિના બાળકની બલિ આપી હતી. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે અંધશ્રદ્ધા કોઈપણ હત્યાને, તો ખાસ કરીને પૂર્વનિયોજિત અને ઇરાદાપૂર્વક કરવામાં આવેલી હત્યાને, કોઈ રીતે ન્યાયસંગત ઠેરવી શકતી નથી અને ઠેરવતી પણ નથી.

૭૫. રાજ્ય રાજસ્થાન વિ. ખેરાજ રામ (૨૦૦૩) ૮ એસ.સી.સી. ૨૨૪ માં, આરોપીએ રાત્રે ઊંઘમાં રહેલા પોતાના બે નિર્દોષ બાળકો, પત્ની અને સાળાની જાણપૂર્વક યોજના બનાવી હત્યા કરી હતી અને તે અમલમાં મૂકી હતી. આવા વિકરાળ કૃત્ય માટે તેમાં કોઈ પસ્તાવો નહોતો, જે આ કૃત્ય આચર્યા પછી તે જે શાંતિપૂર્વક "ચીલમ" પી રહ્યો હતો તેમાંથી સ્પષ્ટ થતું હતું. કારણ કે આ પૂર્વયોજિત હતું અને ઘટનાઓ તથા પરિસ્થિતિઓની સમગ્ર સાંકળ સમજી લેવામાં આવ્યા પછી અનિવાર્ય નિષ્કર્ષ એવો હતો કે આરોપીએ અતિ ક્રૂર અને અમાનવીય રીતે વર્તન કર્યું હતું અને આ હત્યા અત્યંત નિર્દયી, વિકૃત, શૈતાનસદૃશ, ઘૃણાસ્પદ અને કાયરતાપૂર્વકની રીતથી કરવામાં આવી હતી.

૭૬. ઓમ પ્રકાશ વિ./સ. ઉત્તરાંચલ રાજ્ય (૨૦૦૩) ૧ એસ.સી.સી. ૬૪૮ માં, આરોપીએ, જે ગૃહસેવક હતો, તેની સેવા સમાપ્ત કરવાનો નિર્ણય લેવાયો હોવાથી તેનો બદલો લેવા અને લૂંટ કરવાની દૃષ્ટિએ પોતાના માલિકના કુટુંબના ત્રણ નિર્દોષ સભ્યોની હત્યા કરી હતી અને ચોથા સભ્યની હત્યા કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો. મૃત્યુદંડ યથાવત્ રાખવામાં આવ્યો હતો.

૭૭. ગુરદેવ સિંહ વિ. સ્ટેટ ઓફ પંજાબ, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૩ એસ.સી. ૪૧૮૭ માં, અપીલકર્તાઓને જાણ હોવા છતાં કે બીજા દિવસે ફરિયાદીની ઘરમાં લગ્ન થવાના હતા અને તેના ઘરમાં ઘણા સગાં-સંબંધીઓ હાજર રહેવાના હતા,

તેઓ સાંજે ત્યાં આવ્યા, જ્યારે ભોજનનો સમારંભ ચાલી રહ્યો હતો, અને નિર્દોષ વ્યક્તિઓ ઉપર ગોળીબાર શરૂ કર્યો. તે સ્થળે જ તેર વ્યક્તિઓનાં મૃત્યુ થયાં અને અન્ય આઠ વ્યક્તિઓ ગંભીર રીતે ઈજાગ્રસ્ત થયા. ત્યારબાદ અપીલકર્તાઓ બીજી જગ્યાએ ગયા અને ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી- ૧૫ ના પિતા તથા ભાઈની હત્યા કરી. તેર વ્યક્તિઓમાંથી એક સાત વર્ષની ઉંમરનું બાળક હતું અને અન્ય ત્રણની ઉંમર ૧૫ થી ૧૭ વર્ષની વચ્ચે હતી. મૃત્યુદંડ ન્યાયસંગત હોવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું.

૭૮. પ્રવીણ કુમાર વિ./એસ. કર્ણાટક રાજ્ય (૨૦૦૩) ૧૨ એસસીસી ૧૯૯ માં આરોપીને પીડિતોમાંની એક વ્યક્તિએ (જે તેની કાકી હતી) તેના મોટા કુટુંબ હોવા છતાં આશ્રય આપ્યો હતો, અને તેને દરજી તરીકે ઈમાનદારીપૂર્વક જીવનનિર્વાહ કરવાની તક આપી હતી. આરોપીએ તેઓ ઊંઘમાં હતા ત્યારે સંબંધીઓ અને શુભેચ્છકોની (એક નાનાં બાળક સહિત) પૂર્વયોજિત, શીતરક્ત હત્યા કરી હતી. ગુનો આચર્યા પછી આરોપી લગભગ ચાર વર્ષ સુધી ન્યાયિક કસ્ટડીમાંથી ફરાર રહ્યો હતો, જે એ હકીકત દર્શાવે છે કે કોઈપણ પશ્ચાતાપ અથવા પુનર્વસનની શક્યતા શૂન્ય છે. એમ ઠરાવવામાં આવ્યું કે મૃત્યુદંડની અતિશય સજા ન્યાયસંગત હતી.

૭૯. સુરેશ વિ. ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૨૦૦૧ એસ.સી. ૧૩૪૪ માં, જમીનના એક ટુકડા માટે રાત્રિના સમયે આરોપીના એક ભાઈ તથા તેના પરિવારજનો, જેમાં નાબાલિક બાળકો પણ સામેલ હતા, તેઓ ઊંઘમાં ગાઢ નિદ્રામાં હતા ત્યારે તેમની ખોપરીઓ અને ગરદનો કુહાડી અને ચોપરથી કાપીને કરાયેલ ફૂર હત્યાને એક ઘોર અને શૈતાની કૃત્ય માનવામાં આવ્યું હતું, જેમાં મૃત્યુદંડ સિવાયની કોઈપણ અન્ય સજા અયોગ્ય માનવામાં આવી હતી.

૮૦. મોલાઈ વિ./વિ. સ્ટેટ ઓફ એમ.પી. એ.આઈ.આર. ૨૦૦૦ એસ.સી. ૧૭૭ માં, જેલ અધિકારીએ પોતાના ક્વાર્ટરમાં ઘરના કામ માટે એક રક્ષક અને એક કેદીને મોકલ્યા હતા. તે સમયે ઉક્ત અધિકારીની ૧૬ વર્ષની પુત્રી ક્વાર્ટરમાં એકલી હતી અને પોતાની ધોરણ ૧૦ ની પરીક્ષાની તૈયારી કરી રહી હતી. તેની એકલતાનો લાભ લઈ, રક્ષક અને કેદી બંનેએ તેના પર બળાટકાર કર્યો, તેનું ગળું ઘોટ્યું અને તેને છરીના ઘા માર્યા. ત્યારબાદ, પોતાનો ગુનો છુપાવવાના આશયથી તેમણે તેની લાશને સેપ્ટિક ટાંકીમાં ફેંકી દીધી. આ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે મૃત્યુદંડ યોગ્ય સજા હતી.

૮૧. રામદેવ ચૌહાણ વિ. આસામ રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૨૦૦૦ એસ.સી. ૨૬૭૯ માં, આરોપીએ ચોરી કરવાનો હેતુ રાખીને, પૂર્વયોજિત રીતે, નિર્દય અને ફૂર ભાવથી, રાત્રે ઊંઘ દરમિયાન, ઘરનાં રહેવાસીઓ પૈકી બે નિરાધાર સ્ત્રીઓ

અને ૨ = વર્ષના એક બાળકે સહિત ચાર વ્યક્તિઓની હત્યા કરી હતી. આરોપીએ જ્યારે ઘરમાં પ્રવેશ કરનાર ઘરનાં અન્ય એક રહેવાસી વૃદ્ધ સ્ત્રી તથા એક પાડોશી પર પણ ફાવડાથી હુમલો કર્યો હતો. અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે ગુનો કરતી વેળાએ આરોપીની યુવાન વય (૨૨ વર્ષ) કોઈ શામક પરિસ્થિતિ ગણાય નહીં, અને મૃત્યુદંડ યોગ્ય તથા વાજબી સજા હતી.

૮૨. નારાયણ ચેતનરામ ચૌધરી વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૨૦૦૦ એસ.સી. ૩૩૫૨ માં, ઘરનાં પુરુષ સભ્યો બહાર હતા તે સમયે, ઘરમાં રહેલા તમામ રહેવાસીઓમાંથી એક ગર્ભવતી સ્ત્રી અને ૧ ૧/૨ વર્ષ તથા ૨ ૧/૨ વર્ષ વયનાં બે બાળકો સહિત પાંચ સ્ત્રીઓની, ઘરમાં બે આરોપીઓએ કરેલી લૂંટ અને ચોરીના સર્વ પુરાવા નષ્ટ કરી નાખવાના હેતુથી, પૂર્વનિયોજિત, ગણતરીપૂર્વકની અને શીતરક્ત હત્યા કરવામાં આવી હતી. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે આરોપી વ્યક્તિઓની યુવાન વય (૨૦-૨૨ વર્ષ) હળવીકરણરૂપ પરિસ્થિતિ તરીકે કામ કરી શકતી નથી.

૮૩. ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિ. ધર્મેન્દ્ર સિંહ એ.આઈ.આર. ૧૯૯૯ એસ.સી. ૩૭૮૯ માં, ૫ વ્યક્તિઓની હત્યા કરવામાં આવી હતી, જેમાં ૭૫ વર્ષની વયનો એક વૃદ્ધ પુરુષ, ૩૨ વર્ષની વયની એક સ્ત્રી, ૧૨ વર્ષની વયના બે છોકરાઓ અને ૧૫ વર્ષની વયની એક છોકરીનો સમાવેશ થતો હતો; રાત્રિના સમયે, જ્યારે

તેઓ સૂતા હતા, ત્યારે વેર લેવાના હેતુથી અનેક ઇજાઓ પહોંચાડી તેમની હત્યા કરવામાં આવી હતી. આ સર્વોચ્ચ અદાલતે એવો નિર્ધાર કર્યો હતો કે આવી ભયાનક અને ક્રૂર હત્યાને દુર્લભતમમાંથી દુર્લભ કેસ કહી શકાય અને આવા શૈતાની કૃત્ય માટે મૃત્યુદંડ યોગ્ય હતો.

૮૪. રોની વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૯૮ એસ.સી. ૧૨૫૧ માં, આરોપી મૃતકનો ભાણેજ હતો, અને આ સંબંધને કારણે તેને પોતાના તથા પોતાના મિત્રોને માટે ઘર અંદર પ્રવેશ મેળવ્યો હતો. પીડિતો નિશસ્ત્ર હતા અને ગુનો લાભ માટે, અર્થાત્ મૃતકના પરિવારની કિંમતી ચીજો લૂંટવા માટે, કરવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ આરોપીએ ત્રણેય સભ્યોની હત્યા કરી અને પછી તે સ્ત્રી પર બળાટકાર કર્યો, જે તેના મામાની પત્ની હતી અને તેની માતાની ઉંમરની હતી. કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે એવો ઉદ્દેશ કરી શકાય નહીં કે ગુનાઓ અતિશય માનસિક અથવા ભાવનાત્મક કલેશના પ્રભાવ હેઠળ કરવામાં આવ્યા હતા, કારણ કે બધું પૂર્વઆયોજિત રીતે કરવામાં આવ્યું હતું, અને તેથી મૃત્યુદંડ યથાવત્ રાખવામાં આવ્યો હતો.

૮૫. સુરજા રામ વિ./રાજસ્થાન રાજ્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૯૭ એસ.સી. ૧૮ માં, અપીલકર્તાએ પોતાના ભાઈ, તેના બે સગીર પુત્રો અને વૃદ્ધ ફોઈની, તેઓ બધાં ઊંઘમાં હતા ત્યારે, કાસ્સી વડે ગળા કાપી હત્યા કરી હતી. તેણે પોતાના

ભાઈની પત્ની અને પુત્રીની પણ હત્યા કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો, પરંતુ તેઓ ગંભીર ઈજાઓ સાથે બચી ગયાં હતાં. તેમની વચ્ચેનો વિવાદ માત્ર તેમના રહેણાંક પરિસરના એક ભાગ પર કાંટાળી વાડ મૂકવા બાબતનો જ હતો. મૃત્યુદંડ યોગ્ય ઠરાવવામાં આવ્યો હતો.

૮૬. ઉમાશંકર પાંડા વિ. સ્ટેટ ઓફ એમ.પી. એ.આઈ.આર. ૧૯૯૬ એસ.સી. ૩૦૧૧ માં, આરોપી તથા તેની પત્ની અને પાંચ બાળકો એ સાથે મળીને રાત્રિભોજન લીધું અને એ જ ઓરડામાં સુવા ગયા. મધરાત્રીએ આરોપીએ પોતાની પત્ની પર તલવારથી હુમલો કરવાનું શરૂ કર્યું અને બૂમાબૂમ સાંભળતાં બાળકો જાગી ઉઠ્યાં. પત્નીએ તેને પૂછ્યું કે તે તેને શા માટે મારવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યો છે, ત્યારે તેણે કોઈ જવાબ આપ્યો નહોતો, પરંતુ તેના માથા, હાથ અને પગ પર વધુ ઈજાઓ પહોંચાડી. જ્યારે સૌથી મોટી પુત્રીએ વચ્ચે પડી, ત્યારે તેને પણ તેણે છોડીને નહોતી. પત્ની અને બે બાળકોનાં મૃત્યુ થયાં, પરંતુ અન્ય ત્રણ મોતમાંથી બચી ગયાં. પૂછવામાં આવતાં, આરોપીએ એક સાક્ષી સમક્ષ સ્વીકાર્યું કે તેણે તેઓ બધાનો કતલ કર્યો હતો, પરંતુ અન્ય ત્રણ કેવી રીતે મૃત્યુમાંથી બચી ગયાં તે તેને ખબર નહોતી. આરોપીનો આ વલણ સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવતો હતો કે તેણે પોતાના તમામ કુટુંબજનોને સમાપ્ત કરવાની નિષ્ઠાપૂર્વકની મનશાથી જ તેમને ઈજાઓ પહોંચાડી હતી અને ત્રણ બાળકો પણ મૃત્યુમાંથી બચી ગયાં હોવાથી તે પ્રસન્ન નહોતો. એવી કોઈ ઉશ્કેરણી અથવા અન્ય

પરિસ્થિતિ નહોતી જે સૂચવે કે આરોપી અને તેની પત્ની અથવા બાળકો વચ્ચે કોઈ ઝઘડો થયો હતો. જે રીતે ગુનો આચરવામાં આવ્યો હતો તે દર્શાવતું હતું કે તે પૂર્વનિયોજિત હતો અને અચાનક ઉશ્કેરણીના કારણે નહોતો.

૮૭. ૨૫જી વિ./એસ. રાજ્ય રાજસ્થાન, એ.આઈ.આર. ૧૯૯૬ એસ.સી. ૭૮૭ માં, આરોપીએ શાંત અને પૂર્વયોજિત રીતે પોતાની પત્ની અને ત્રણ નાબાલિક બાળકો જ્યારે ઊંઘમાં હતા ત્યારે તેમની હત્યા કરવાની ઇચ્છા રાખી હતી. જ્યારે તેની માતાએ વચ્ચે પડી હસ્તક્ષેપ કર્યો ત્યારે તેણે તેણીને મારી નાખવાના આશયથી કુહાડી વડે ઇજા પહોંચાડી. ત્યારબાદ તે ચૂપચાપ પડોશીના ઘરે ગયો અને પોતાના પડોશીની પત્ની, જે પણ ઊંઘમાં હતી, તેની હત્યા કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો. જ્યારે તેના પડોશીએ હસ્તક્ષેપ કર્યો ત્યારે તેણે તેની પણ હત્યા કરી અને ઘટના સ્થળેથી ભાગી ગયો તથા પોતાને છુપાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો. આરોપી પર પોતાના કુટુંબના સભ્યોનું રક્ષણ કરવાની અને તેમનું ભરણપોષણ કરવાની ગૌરવપૂર્ણ ફરજ હતી, પરંતુ તેણે તેના ઉપર મૂકવામાં આવેલા વિશ્વાસનો કોઈપણ પ્રકારની ઉશ્કેરણી વિના અત્યંત ક્રૂર અને પૂર્વયોજિત રીતે વિશ્વાસઘાત કર્યો. તેથી મૃત્યુદંડને યથાવત્ રાખવો આવશ્યક હતો.

૮૮. સુરેશ ચંદ્ર બહુરી વિ./સ. બિહાર રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૯૪ એસ.સી. ૨૪૨૦ મામલે, આરોપીની પત્ની પોતાના પતિની ઇચ્છાઓના વિરુદ્ધ પોતાના

બાળકો સાથે પોતાનું મકાન વેચી અમેરિકામાં સ્થળાંતર કરવા માંગતી હતી. તેથી, સંપત્તિ ઉપર કબજો મેળવવાના હેતુથી આરોપીએ પોતાની પત્નીને ચાતનાઓ આપ્યા બાદ તેની દેહને બે ભાગમાં વિભાજિત કરીને, સંપૂર્ણ નૈતિક પતન દર્શાવતી શૈતાની રીતથી, તેની હત્યા કરી. વધુમાં, પોતાના બે નિર્દોષ બાળકોને ખેતીવાડીના ખેતરે આનંદપ્રવાસે લઈ જવાઈ રહ્યા છે એવી ખોટી માન્યતા અપાવી, તેમની ગરદન તથા શરીરના અન્ય ભાગોમાં ગંભીર ઈજાઓ પહોંચાડી તેમની હત્યા કરી અને ત્યારબાદ તેમને નદીમાં ફેંકી દીધા.

૮૯. ભેરુ સિંહ વિ. રાજ્ય રાજસ્થાન (૧૯૯૪) ૨ એસીસીસી ૪૬૭ માં, આરોપીએ પોતાની પત્ની તથા પાંચ બાળકોનો તેમની કોઈ ભૂલ વિના, માત્ર પોતાની પત્નીનો પરપુરુષ સાથે સંબંધ હોવાની નિરાધાર શંકાના આધારે, કતલ કર્યો હતો. આ મૃત્યુદંડને પાત્ર હતો.

૯૦. સેવકા પેરુમલ વિ./સ. સ્ટેટ ઓફ ટી. એન. એ.આઈ.આર. ૧૯૯૧ એસ.સી. ૧૪૬૩ માં, આરોપીએ "ગાંજા" ની ખરીદી અને વેચાણના ગેરકાયદેસર ધંધામાં પ્રવૃત્ત થયો હતો. તેઓએ સમૃદ્ધ કુટુંબોના નિર્દોષ છોકરાઓને લલચાવવાની સાજિશ રચી, તેમને દૂરદરાજના સ્થળોએ લઈ ગયા જ્યાં મૃતદેહની ઓળખ થઈ શકે નહીં. મૃતક દ્વારા લખાયેલા હોવાનું દર્શાવતા પત્રો માતા-પિતાને લખવામાં આવ્યા હતા જેથી માતા-પિતાને ભ્રમિત કરી શકાય કે

ગુમ થયેલા છોકરાઓ એક દિવસ જીવતા ઘરે પરત આવશે અને તેઓએ પોલીસને કોઈ અહેવાલ આપવો નહીં જેથી ગુનો બહાર ન આવે. પાંચ વર્ષના ગાળામાં લાભ મેળવવા માટે, નિષ્ફુર, પૂર્વનિયોજિત અને આયોજનબદ્ધ રીતે ચાર હત્યાઓ કરવામાં આવી હતી. આ અદાલતે ઠરાવ્યું કે મૃત્યુદંડ સિવાયની કોઈપણ બીજી સજા ન્યાયના ભંગ સમાન ગણાશે.

૯૧. સુદામ @ રાહુલ કનિરામ જાધવ વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય (ફોજદારી અપીલ નં. ૧૮૫-૧૮૬ સન ૨૦૧૧, જેનો નિર્ણય તા. ૪.૭. ૨૦૧૧ના રોજ કરવામાં આવ્યો) માં આ અદાલતે એવું ઠરાવ્યું હતું કે જ્યાં કોઈ આરોપી ચાર બાળકો તથા એવી એક સ્ત્રી, જેના સાથે તે પતિ-પત્ની તરીકે રહેતો હતો, તેમની હત્યા કરવાનો દોષિત ઠરે, ત્યાં મૃત્યુદંડ યોગ્ય ગણાય. તે નિર્ણયમાં માનનીય સી. કે. પ્રસાદ, ન્યાયાધીશે આ પ્રમાણે અવલોકન કર્યું હતું :

હવે અમે એ વિચારવા આગળ વધીએ છીએ કે હસ્તગત કેસ અતિ વિરલમાંથી અતિ વિરલ કેસોની શ્રેણીમાં આવે છે કે નહીં. અપીલકર્તાએ તે સ્ત્રીની હત્યા કરવાનું પસંદ કર્યું હતું, જેણી સાથે તે પતિ-પત્ની તરીકે રહેતો હતો, એવી સ્ત્રી જે તેના પ્રત્યે ગાઢ પ્રેમ ધરાવતી હતી અને સંબંધ બચાવવા માટે ફરીયાદીપક્ષના સાક્ષી- ૬, મુક્તાબાઈને રૂ. ૧૫,૦૦૦/- ચૂકવવા તૈયાર હતી. અપીલકર્તાએ માત્ર મૃતકના પ્રથમ પતિથી જન્મેલા બે બાળકોની જ હત્યા કરી નહોતી, પરંતુ પોતાના જ બે બાળકોની પણ હત્યા કરી હતી. તેણે પોતાને અવિવાહિત તરીકે

દર્શાવ્યો અને એક સ્ત્રીને છેતરવા માટે પોતાનું નામ બદલી નાખ્યું અને હકીકતમાં તેની સાથે લગ્ન કરવામાં સફળ રહ્યો. જો કે, જ્યારે સત્ય પ્રકાશમાં આવ્યું, ત્યારે તેણે પાંચ વ્યક્તિઓની હત્યા કરી. જે રીતે આ ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે તે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે તે પૂર્વનિયોજિત અને સુઆયોજિત હતો. એવું જણાય છે કે ચારેય બાળકો અને તે સ્ત્રીને આયોજનબદ્ધ રીતે પોડ નજીક લાવવામાં આવ્યા, ગળું દબાવીને મારી નાખવામાં આવ્યા અને ગુનો છુપાવવા માટે બાળકોના મૃતદેહો તળાવમાં ફેંકી દેવામાં આવ્યા. તેણે માત્ર અનિતાની જ હત્યા કરી નહોતી, પરંતુ ઓળખ ટાળવા માટે તેનું માથું પણ કચડી નાખ્યું હતું. ચાર બાળકોની હત્યા કરવી, મૃતદેહોને બે-બેના ગાંઠામાં બાંધવા અને તેમને તળાવમાં ફેંકી દેવું, જો અપીલકર્તાએ હત્યાઓનું અત્યંત સૂક્ષ્મ આયોજન ન કર્યું હોત, તો શક્ય બન્યું ન હોત. તે દર્શાવે છે કે આ ગુનો પશુસમાન, અત્યંત ક્રૂર, બર્બર અને ઘૃણાસ્પદ રીતે આચરવામાં આવ્યો છે. તેના પરિણામે સમાજમાં તીવ્ર અને અતિશય રોષ ફેલાયો છે અને સમાજની સામૂહિક અંતરાત્માને આઘાત પહોંચ્યો છે. અમારું માનવું છે કે અપીલકર્તા સમાજ માટે એક જોખમી વ્યક્તિ છે, જેને સુધારી શકાય તેમ નથી. અમારા મત મુજબ, ઓછી સજા જોખમસભર છે, કારણ કે તે અપીલકર્તાના હાથે સમાજને ફરી એકવાર સંકટમાં મુકી શકે છે. અમારું માનવું છે કે હસ્તગત કેસ અતિ વિરલમાંથી અતિ વિરલ કેસોની શ્રેણીમાં આવે છે અને નીચલી અદાલતે મૃત્યુદંડની સજા ફટકારવામાં કોઈ ભૂલ કરી નહોતી તથા વડી અદાલતે તેની પુષ્ટિ કરવામાં પણ કોઈ ભૂલ કરી નહોતી.

૯૨. રણજીત સિંહ વિ. રાજસ્થાન રાજ્ય (૧૯૮૮) ૧ એસ.સી.સી. ૬૩૩ માં, સમગ્ર કુટુંબની તેઓ ઘોર નિંદ્રામાં હતા ત્યારે હત્યા કરવામાં આવી હતી અને આ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

મૃત્યુદંડની સજાના સંબંધમાં બે મત હોઈ શકતા નથી. જે રીતે સમગ્ર પરિવારનો નાશ કરવામાં આવ્યો હતો, તે દર્શાવે છે કે ગુનો ઇરાદાપૂર્વકનો અને શૈતાની સ્વભાવનો હતો. તે પૂર્વનિર્ધારિત અને ઠંડા કલેજાથી કરવામાં આવેલ હતો. તે સંપૂર્ણપણે શૈતાની અને ઘોર નીચતાભર્યો હતો.

૯૩. આતબીર વિ. ગવર્નમેન્ટ ઓફ એન.સી.ટી. દિલ્હી એ.આઈ.આર. ૨૦૧૦ એસ.સી. ૩૪૭૭ માં, આ અદાલતે અપીલકર્તાને આપવામાં આવેલી મરણદંડની સજા પુષ્ટિ કરી હતી, જેણે પોતાના પિતાની સમગ્ર મિલકત વારસામાં મેળવવાના હેતુથી પોતાના જ કુટુંબના સભ્યો, એટલે કે સાવકી મા, ભાઈ અને બહેન,ની એકથી વધુ હત્યાઓ કરી હતી. અપીલકર્તાએ પોતાની માતાની સલાહ-મશવરા સાથે પોતાની સાવકી માંના સમગ્ર કુટુંબને સમૂળે નષ્ટ કરવાની યોજના બનાવી હતી, અને આ આશયથી તે તેના ઘરે ગયો, દરવાજા બંધ કર્યા અને પીડિતોના શરીરના જીવનાવશ્યક અંગો પર નિર્દયતાપૂર્વક છરીના ૩૭ ઘા કર્યા.

૯૪. સુરેન્દ્ર કોલી વિ. ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૨૦૧૧ એસ.સી. ૯૭૦ માં, આરોપી એક અનુક્રમિક હત્યારો હતો, જે નાની છોકરીઓને લલચાવીને ઘરની અંદર લઈ જતો, તેમનું ગળું દબાવીને મારી નાખતો, તેમના મૃતદેહો સાથે યૌન સંબંધ બાંધતો, તેમના શરીરના અંગો કાપી નાખતો અને તેમને ખાતો હતો. આ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે તેના ભયાનક અને ફૂર ફૂટ્યો પ્રત્યે કોઈ દયા દર્શાવી શકાય નહીં, અને મૃત્યુદંડ યથાવત્ રાખ્યો હતો.

વર્તમાન કેસ

૯૫. મુદ્દાસર પ્રશ્ન સંબંધિત કાયદો તથા આ અદાલતના એવા અનેક નિર્ણયો, જેમાં મૃત્યુદંડની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી, પર વિચાર કર્યા બાદ, હવે અમે વિચાર કરી શકીએ છીએ કે શું આ કેસ મૃત્યુદંડને પાત્ર બને છે કે નહીં. આ અદાલતે બચ્ચન સિંહ વિ. સ્ટેટ ઓફ પંજાબ (સુપ્રા) માં ઠરાવ્યું હતું કે મૃત્યુદંડ માત્ર અતિ દુર્લભમાં અતિ દુર્લભ કેસોમાં જ આપવામાં આવવો જોઈએ. અમારા મત મુજબ, આ એવો જ એક કેસ છે. જીવતા મનુષ્યોને સળગાવીને મોતને ઘાટ ઉતારવું એક ભયાનક કૃત્ય છે, જે પીડિતને અસહ્ય વેદના પહોંચાડે છે, અને આ બાબત અપીલકર્તાને અજાણી રહી હોઈ શકે તેમ નહોતું.

૯૬. અમારી મત મુજબ, અપીલકર્તા જેવો વ્યક્તિ, જે પોતાના પરિવારનું રક્ષણ કરવાની પોતાની ફરજ બજાવવાને બદલે તેમને આવી ફૂર અને જંગલી રીતથી

મારી નાખે છે, તે સુધારી શકાયો નથી કે પુનર્વસિત કરી શકાયો નથી. તેની સામેનું સંતુલનપત્રક ભારે પ્રમાણમાં પ્રતિકૂળ છે અને તે મુજબ તેને ફટકારવામાં આવેલી મૃત્યુદંડની સજાને અમે યથાવત્ રાખીએ છીએ.

૯૭. વર્તમાન કેસમાં આરોપીએ કોઈ આકસ્મિક ઉશ્કેરણીના પ્રેરણે કાર્ય કર્યું નહોતું. નિઃસંદેહ છે કે મધરાતે તેના અને તેની પત્ની વચ્ચે ઝઘડો થયો હતો, પરંતુ એ હકીકત કે તેણે પોતાના રહેણાંક ફ્લેટમાં મોટી માત્રામાં પેટ્રોલ લાવ્યું હતું, તે દર્શાવે છે કે તેણે પૂર્વયોજના મુજબ અત્યંત ઘોર અને ભયાનક હત્યા કાયરતાપૂર્વક અંજામ આપી હતી.

૯૮. અમારા મત મુજબ સામાન્ય હત્યાઓ અને બિહામણી, ઘોર અથવા વિભત્સ હત્યાઓ વચ્ચે ભેદ કરવો આવશ્યક છે. પ્રથમ પ્રકારના મામલાઓમાં આજીવન કારાવાસની સજા આપવી જોઈએ, જ્યારે બીજા પ્રકારના મામલાઓ વિરલતમમાંથી વિરલ એવા કેસોની શ્રેણીમાં આવે છે, અને તેથી મૃત્યુદંડની સજા આપવી જોઈએ.

૯૯. આ ભેદ તાજેતરના ચુકાદા દ્વારા મારા વિદ્વાન ભાઈ માનનીય સી. કે. પ્રસાદ, ન્યાયાધીશે મોહમ્મદ મન્નાન @ અબ્દુલ મન્નાન વિ. બિહાર રાજ્ય

(૨૦૧૧) ૫ એસ.સી.સી. ૩૧૭ માં (પરિચ્છેદ ૨૩ અને ૨૪ જુઓ) સ્પષ્ટ કર્યો છે, જેમાં આ રીતે અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:

"૨૩. એ સુપ્રતિષ્ઠિત છે કે મૃત્યુદંડ માત્ર તેવા કેસમાં જ ફટકારી શકાય કે જે અત્યંત દુર્લભમાં દુર્લભ કેસોની શ્રેણીમાં આવે, પરંતુ આ જટિલ પ્રશ્નનો નિર્ણય કરવા માટે કોઈ કઠોર અને અચલ નિયમ તથા પરિમાણો નિર્ધારિત નથી. આ અદાલતને તેવા કેસો પર વિચાર કરવાની તક મળી છે જેઓને અત્યંત દુર્લભમાં દુર્લભ કેસો કહી શકાય, અને જો કે આ પ્રશ્નનું નિર્ધારણ કરવા માટે કેટલીક વ્યાપક માર્ગદર્શિકાઓ નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે, તેમ છતાં આ બાબતમાં સર્વત્ર લાગુ પડે એવું કોઈ કઠોર અને અચલ સૂત્ર નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું નથી. ગુનાઓ એટલા ભિન્ન અને વિશિષ્ટ પરિસ્થિતિઓમાં આચરવામાં આવે છે કે આ પ્રશ્નનો નિર્ણય કરવા માટે વ્યાપક માર્ગદર્શિકાઓ નિર્ધારિત કરવી અસંભવ છે. તેમ છતાં, આ પ્રશ્નનો નિર્ણય કરતી વખતે કેટલા વ્યક્તિઓના મૃત્યુ થયા તે નિર્ધારક પરિબળ નથી, એવી બાબત વ્યાપક રીતે સ્વીકારવામાં આવી છે.

૨૪. વધુમાં, ગુનો પોતે જ ફૂર અને જઘન્ય હોય તે માત્રથી ત્રાજવું મૃત્યુદંડ તરફ વળી જતું નથી. જ્યારે ગુનો અતિશય ફૂર, ઘૃણાસ્પદ, શૈતાની, વિકર્ષક અથવા નીચ કૃત્યરૂપે એવો કરવામાં આવે કે જેના કારણે સમાજમાં તીવ્ર અને અતિશય આક્રોશ ઉદ્ભવે અને સમાજની સામૂહિક અંતરાત્મા સ્તબ્ધ થઈ જાય, ત્યારે મૃત્યુદંડ તરફ ઝોક રાખવો પડે. પરંતુ એટલાથી વાત પૂર્ણ થતી નથી. જો આ પરિબળો હાજર હોય, તો અદાલતે એ પણ જોવું પડે કે શું આરોપી સમાજ માટે

ભયજનક છે અને શું તે શાંતિપૂર્ણ અને સૌહાર્દપૂર્ણ સહઅસ્તિત્વને ધમકી આપતાં એમ જ રહેતો રહેશે. અદાલતે વધુમાં આ બાબતની તપાસ કરીને એ માન્યતા સુધી પહોંચવું પડે કે દોષિત ઠરાવાયેલ આરોપીનું સુધારણા અથવા પુનર્વસન શક્ય નથી અને તે ગુનાહિત કૃત્યો ચાલુ જ રાખશે. આ રીતે, મૃત્યુદંડની સજા ફરમાવવાનો વિચાર કરતાં સમયે ઉગ્ર અને શમક પરિસ્થિતિઓનો તુલનાપત્ર તૈયાર કરવાનું રહે છે અને ન્યાયસંગત સમતુલા સ્થાપિત કરવી રહે છે. જ્યાં સુધી કાયદામાં મૃત્યુદંડની જોગવાઈ અસ્તિત્વમાં છે અને જ્યારે સમાજની સામૂહિક અંતરાત્મા સ્તબ્ધ થઈ જાય, ત્યારે એ અપેક્ષિત છે કે ન્યાયિક સત્તાના ધારકો પોતાના વ્યક્તિગત અભિપ્રાયથી પર જઈ અચકાયા વગર મૃત્યુદંડ ફટકારે. મૃત્યુદંડ લાદવા માટે આ સર્વોચ્ચ અદાલતે નિર્ધારિત કરેલા વ્યાપક માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો છે."

અમે ઉપરોક્ત મત સાથે સંપૂર્ણ સહમત છીએ, કારણ કે તેણે ‘અત્યંત વિરલ પ્રકરણો’ આ અભિવ્યક્તિનો અર્થ સ્પષ્ટ કર્યો છે. કલ્પિત પ્રકરણ રૂપે માનીએ કે ‘એ’ જમીનના વિવાદને કારણે ‘બી’ની હત્યા કરે, તો તે આજીવન કારાવાસને પાત્ર સામાન્ય હત્યાનું પ્રકરણ ગણાય. તેમ છતાં, જો ‘બી’ની હત્યા કરવા ઉપરાંત ‘એ’, ‘બી’ના ઘરે જઈ તેના સમગ્ર પરિવારનો સમૂળે નાશ કરે, તો તે મૃત્યુદંડને પાત્ર ‘અત્યંત વિરલ પ્રકરણો’ની શ્રેણીમાં આવશે. નિશ્ચિતપણે, ‘અત્યંત વિરલ પ્રકરણો’ આ અભિવ્યક્તિને પૂર્ણ ચોકસાઈ સાથે વ્યાખ્યાયિત કરી શકાતી નથી. તેમ છતાં, આ સંદર્ભમાં વિશાળ માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો આ

અદાલતના વિવિધ નિર્ણયો દ્વારા સમજાવવામાં આવ્યા છે. તેમાં સમજાવ્યા મુજબ, જ્યાં હત્યા ભયાનક, દુષ્ટપ્રવૃત્તિપૂર્ણ, જઘન્ય અથવા નીચ કૃત્યરૂપ હોય અને તેથી સમાજમાં તીવ્ર તથા અતિશય આક્રોશ ઉદ્ભવે, તથા સમાજનું સામૂહિક અંતઃકરણ સ્તબ્ધ થઈ જાય અથવા ગંભીર રીતે આહત થાય, ત્યાં આરોપી મૃત્યુદંડને પાત્ર બને છે. તે પણ જોવાનું રહે છે કે આરોપી સમાજ માટે ભયરૂપ છે કે નહીં અને તે શાંતિપૂર્ણ તથા સૌહાર્દસભર સહઅસ્તિત્વને જોખમમાં મૂકી એવી જ પ્રવૃત્તિ ચાલુ રાખે છે કે નહીં. અદાલતે વધુ તપાસ કરીને આ માન્યતા સુધી પહોંચવું પડે કે આરોપીમાં સુધારાની અથવા પુનર્વસનની સંભાવના નથી અને તે પોતાની ફોજદારી કૃત્યો ચાલુ રાખશે. તેથી, મૃત્યુદંડ લાદવો જોઈએ કે નહીં તે વિચારતાં ભારવર્ધક અને ઉપશમક પરિસ્થિતિઓનું તુલનાપત્રક તૈયાર કરવાનું રહે છે અને ન્યાયસંગત સમતુલા સ્થાપિત કરવી પડે છે.

૧૦૦. અમે ઉપરોક્ત અભિપ્રાય સાથે સંપૂર્ણ સહમત છીએ અને અમારું મત છે કે ઉપર દર્શાવેલ કારણોસર હાલના કેસમાં મૃત્યુદંડ માટેની ઉપર નોંધાયેલ તમામ આવશ્યક શરતો પૂર્ણ થાય છે.

મૃત્યુદંડનું ઉચ્છેદન

૧૦૧. મૃત્યુદંડને રદ કરી શકે તેવી સત્તા માત્ર વિધાનમંડળ પાસે છે, અદાલતો પાસે નથી. જેટલા સમય સુધી કાયદાપુસ્તકમાં મૃત્યુદંડ અસ્તિત્વમાં છે, તેટલા

સમય સુધી કેટલીક પરિસ્થિતિઓમાં તે ફરમાવવો જ પડશે; અન્યથા તે ન્યાયતંત્ર દ્વારા મૃત્યુદંડના રદબાતલ સમાન ગણાશે. કાયદાને રદ કરવું અથવા તેમાં સુધારો કરવો ન્યાયતંત્રનું કાર્ય નથી, કારણ કે તે વિધાનમંડળના ક્ષેત્રાધિકારમાં આવે છે; આ બાબત કોમન કોઝ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા ૨૦૦૮(૫) એસ.સી.સી. ૫૧૧ (પરિચ્છેદ ૨૫ થી ૨૭ જુઓ) માં દર્શાવવામાં આવી છે. માત્ર એટલું નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું છે કે મૃત્યુદંડ ફક્ત દુર્લભતમ દુર્લભ કેસોમાં જ આપવો જોઈએ, તેનો અર્થ એ થાય છે કે કેટલીક પરિસ્થિતિઓમાં તે આપવો જોઈએ, એવો નહીં કે ક્યારેય આપવો જ નહીં. તે ક્યારે આપવો તે અંગેના વ્યાપક માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો મચ્છી સિંહના કેસમાં (ઉપરોક્ત) નક્કી કરવામાં આવ્યા છે, અને ઉપર ઉલ્લેખિત અનેક નિર્ણયો માં તેનું અનુસરણ કરવામાં આવ્યું છે. આ અદાલતે ભગવન દાસ વિ. સ્ટેટ (એન.સી.ટી.) ઓફ દિલ્હી એ.આઈ.આર. ૨૦૧૧ એસ.સી. ૧૮૬૩ મુજબ ઓનર કિલિંગ, પ્રકાશ કદમ વિ. આર.વી. ગુપ્તા એ.આઈ.આર. ૨૦૧૧ એસ.સી. ૧૮૪૫ મુજબ પોલીસ દ્વારા ખોટી અથડામણ, અને સત્યનારાયણ તિવારી વિ. સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. (૨૦૧૦) ૧૩ એસ.સી.સી. ૬૮૯ મુજબ દહેજમૃત્યુ, આ બધું ‘દુર્લભતમ દુર્લભ કેસો’ની શ્રેણીમાં આવે છે એવું પણ ઠરાવ્યું છે. ભાડૂતી હત્યા પણ સામાન્ય રીતે આ જ શ્રેણીમાં આવશે.

૧૦૨. ઉપરોક્તના પ્રકાશમાં, આ અપીલમાં કોઈ જ તત્વ નથી અને તેથી તે નામંજૂર કરવામાં આવે છે.

૧૦૩. આ મામલાથી વિદાય લેતાં પહેલાં, અમે ઉલ્લેખ કરવા ઇચ્છીએ છીએ કે અમે બંધારણના કલમ ૭૨ અને ૧૬૧ હેઠળની દયાયાચિકાઓ અંગે વિચારણા કરી રહ્યા નથી, પરંતુ અમે આપણી ચર્ચાને ન્યાયિક પક્ષે મૃત્યુદંડ લાદવાના પ્રશ્ન સુધી મર્યાદિત રાખી રહ્યા છીએ.

The translation of this judgment has been provided by

M/s. Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use

of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.